

NAISTEN MIES
Mieheyden diskursiivinen rakentuminen
Me Naiset -lehden henkilökuvissa

Piia Matikainen

Journalistiikan pro gradu -tutkielma

Kevät 2012

Viestintätieteiden laitos

Jyväskylän yliopisto

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta – Faculty HUMANISTINEN	Laitos – Department Viestintätieteiden
Tekijä – Author Piia Matikainen	
Työn nimi – Title Naisten mies – Mieheyden diskursiivinen rakentuminen Me Naiset -lehden henkilökuvissa	
Oppiaine – Subject Journalistiikka	Työn laji – Level Pro gradu -tutkielma
Aika – Month and year Kevät 2012	Sivumäärä – Number of pages 135
<p>Tiivistelmä – Abstract</p> <p>Tässä tutkimuksessa selvitetään, millaista mieheyttä Me Naiset -lehden henkilökuvissa tuotetaan vuoden 2012 tammi-maaliskuussa. Tutkimusajankohtana ilmestyneissä 13 numerossa henkilöhaastatteluja on yhteensä 78, ja niistä 35 täyttää henkilökuvan määritelmän. Aineistossa on sekä naisten, miesten että pariskuntien henkilökuvia.</p> <p>Analyysimenetelmänä käytetään kriittistä diskurssianalyysiä, jossa tutkimuskohteeksi nousee kielellisten käytäntöjen suhde sosiokulttuurisiin käytäntöihin. Täten henkilökuvissa rakentuvaa mieheyttä tarkastellaan yhteiskunnassa vallitsevan maskuliinisuuden valossa. Lisäksi tutkitaan, kuinka tietyt miesdiskurssit saavuttavat valta-aseman ja kuinka niitä ylläpidetään tai haastetaan.</p> <p>Aineiston kuvailussa käytetyn sisällön erittelyn perusteella mieheyttä tuotetaan eniten isyyden, uran ja parisuhteen kontekstissa, ja mieheyttä tuotetaan enemmän naisten kuin miesten puheessa. Aineistosta nousi hallitsevaan asemaan viisi diskurssia: <i>tunteensa osoittava kumppani</i>, <i>kunnianhimoinen uranuurtaja</i>, <i>osallistuva isä</i>, <i>herkkä äijä</i> sekä <i>poikamainen aikuinen</i>. Nämä diskurssit eivät kuvaa erilaisia mieheyden malleja, vaan yhdessä henkilökuvassa tuotetaan yleensä useampaa miesdiskurssia.</p> <p>Tutkimus osoittaa, että Me Naisten henkilökuvissa rakentuva mieskuva on hyvin yhdenmukainen ja myönteinen. Henkilökuvissa hegemonisessa asemassa on <i>orastava mieheys</i>, jossa perinteistä maskuliinisuutta pehmitetään feminiinisiksi miellettyillä ominaisuuksilla. Miesten puheessa orastava mieheys käsitetään myös yhteiskunnassa hallitsevaksi maskuliinisuudeksi, mutta naisten puheessa Me Naisten miehiä korostetaan kulttuurissa vallitsevasta maskuliinisuudesta poikkeaviksi painottaen jatkuvasti miesten feminiinisiä puolia. Täten henkilökuvat tulevat uudistamispyrkimyksistään huolimatta vahvistaneeksi perinteistä miesdiskurssia, mikä kertoo siitä, että miesdiskurssit muuttuvat yhteiskunnassa vallitsevaa mieheyttä hitaammin.</p>	
Asiasanat – Keywords Naistenlehdet, henkilökuvat, mieheys, hegemoninen maskuliinisuus, sosiaalinen sukupuoli, feministinen mediatutkimus, sisällönanalyysi, diskurssi, diskurssintutkimus	
Säilytyspaikka – Depository Jyväskylän yliopisto, Viestintätieteiden laitos	
Muita tietoja – Additional information	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
1.1 Mieheyttä kohti	1
1.2 Väheksytty ”hömppälehti”	2
1.2.1 Lähtökohtana feministinen mediatutkimus	3
1.2.2 Naistenlehden mies näkyväksi	4
1.2.3 Tavoitteena hallitsevien miesdiskurssien paljastaminen.....	5
2 SUKUPUOLI PERUSTUU KAHTIAJAKOON	6
2.1 Kun patriarkaatti romahti – vai romahtiko?	6
2.2 Sukupuoli ei ole pelkkää biologiaa	7
2.3 Kohti moninaisempaa sukupuolta	8
2.4 Uusi sukupuolisopimus	9
2.5 Mieheyden taakka	11
2.5.1 Ei miestä ilman naista – maskulinismin ideologia.....	12
2.5.2 Maskuliinisuuden diskurssi	13
2.6 Tarve muutokseen – miestutkimuksen synty	14
2.6.1 Hegemoninen maskuliinisuus	15
2.6.2 Pönkitettävä mieheys	16
3 MUUTTUNUT MIES	18
3.1 Mies kriisissä.....	18
3.2 Raavaasta pehmeään	19
3.3 Orastava mieheys	20
3.4 Mies – ikuinen kakkosvanhempi?	21
3.4.1 Perinteisen isän varjo	23
3.4.2 Osallistuva isä pärjää ilman äitiä.....	24
3.4.3 Uusi isä – tasavertainen kasvattaja.....	25
3.5 Mies eri medioissa.....	26
3.5.1 Ulkonäöllä on merkitystä	27
3.5.2 Moderni jätkä ja antisankari	28
3.5.3 Tosimies näyttää tunteensa	29

4 NAISTENLEHTI – YSTÄVÄ, JOKA EI PUHU PAHAA	30
4.1 Siskot pitävät yhtä	30
4.1.1 Ristiriitoja ratkova konsepti	31
4.1.2 Sisältöä ohjailee mallilukija	33
4.2 Miesten käsistä naisen ystäväksi	33
4.3 Lehti sukupuoliroolien ylläpitäjänä.....	35
4.3.1 Varovainen kannanottaja.....	36
4.3.2 ”Miehet ovat miehiä”	37
4.4 Yksityiselämästä tulee julkista	39
4.4.1 Kiiltokuvia parisuhteista	40
4.4.2 Haastattelua ohjaa sukupuoli.....	41
4.5 Naistenlehti saa haastattelun	42
4.5.1 Henkilökuva – myönteisen julkisuuden näyttämö	44
4.5.2 Henkilökuva ei ole pelkkä haastattelu.....	45
4.6 Naistenlehti rakentaa miesihannetta – mutta kenen?	45
5 ME NAISET JA KIELEN VALTA	48
5.1 Tasa-arvokeskustelusta arjen nautintoon	48
5.1.1 ”Sähkö ja hyväntuulinen”	49
5.1.2 Paino henkilöhaastatteluissa.....	51
5.2 Aineiston ja tutkimusajankohdan rajaaminen	52
5.3 Sisällön erittely diskurssianalyysin pohjana	54
5.3.1 Mieheyttä rakentavan puheen jakautuminen kaikissa haastatteluissa.....	55
5.3.2 Mieheyttä rakentavan puheen jakautuminen henkilökuville.....	59
5.4 Rajaton diskurssianalyysi?	64
5.5 Työkaluna kriittinen diskurssianalyysi	66
6 MIESDISKURSSIEN RAKENTUMINEN.....	69
6.1 Hallitseviksi nousevien diskurssien luokittelu	69
6.2 Tunteensa osoittava kumppani	71
6.3 Kunnianhimoinen uranuurtaja.....	86
6.4 Osallistuva isä	95
6.5 Herkkä äijä	104
6.6 Poikamainen aikuinen	113

7 ME NAISTEN MIES	117
7.1 Mies – puheenaiheista suosituin.....	117
7.2 Kaiken takana on nainen	118
7.3 Orastava mies hegemonisessa asemassa	119
7.4 Mies on muuttunut, diskurssi ei	122
7.5 Me Naiset – hiljainen hyväksyjä.....	124
7.6 Haaste miespuolisille tutkijoille.....	125
LÄHTEET JA AINEISTO	127

1 JOHDANTO

1.1 Mieheyttä kohti

”...Entä, kun miehesi tulee kotiin masentuneena, epäonnistuneen työpäivän jälkeen? Alatko torua häntä tai valitella omia vaivojasi? Vaikka sinun tekisi kuinka mieli uutta hattua tai kenkäparia tai vaikka olisit miten väsynyt päivän puuhiesi jälkeen, unohda jälleen itsesi. Mahdollisesti sanot näin: ’Emmekö olekin nyt kotona aivan kahteen pekkaan’ ja sitten keität hyvän kahvin ja paistat räiskäleitä, joista hän ei koskaan saa kyllikseen...” (Me Naiset 1/1952)

Näin neuvottiin suomalaisia naisia vuonna 1952 Me Naiset -lehden historian ensimmäisen numeron artikkelissa, jonka otsikko tivasi: Tuetko miestäsi? Kun kotirouva tuolloin luki yllä lainatun tekstin, hän luultavasti nyökytteli ymmärryksen merkiksi ja kiiruhti sen jälkeen hellan ääreen odottamaan miestään töistä kotiin. Mutta mitä tapahtuisi, kun vuonna 2012 nainen työpäivän jälkeen lukisi saman tekstin? Hän luultavasti nauraisi, hämmästyisi ainakin.

Maija Töyry (2005, 82) kirjoittaa väitöskirjassaan, että naiseutta oletetaan esitettävän naistenlehdissä sellaisena kuin se kulloinkin nähdään yleisesti yhteiskunnassa hyväksyttävänä ja tavoittelemisen arvoisena. Töyry on tutkinut varhaisia naistenlehtiä aina 1700-luvulta saakka, ja tutkimuksen mukaan suomalaiset naistenlehdet ovat toimineet merkittävänä keskusteluareenana sukupuolisopimuksesta käydyille neuvotteluille. Samaan päätyivät naistenlehtiä julkisuuden ja journalismin paikkana tutkineet Iris Ruoho ja Laura Saarenmaa (2011), mutta silti ajatus naistenlehdestä julkisen keskustelun paikkana on edelleen harvinainen.

Ruohon ja Saarenmaan (2011, 11) mielestä naistenlehti terminä on ongelmallinen, koska sen perusteella lehden sisältö – saati lajityypin yhteiskunnallinen merkitys – ei ole juuri pääteltävissä. Mutta ongelmallinen tai ei, muun median tavoin naistenlehdistö vaikuttaa yleisönsä tapaan jäsentää kulttuuria. Töyrin ajatusta naistenlehtien esittämisestä naiseudesta soveltaen voi päätellä, että lajityyppi peilaa myös sitä, mitä yhteiskunnassa pidetään ihannemieheyden mittana.

Marjorie Ferguson totesi vuonna 1983, että miehet ovat yleensä taustahenkilöitä naistenlehdissä ja nainen määrittellään suhteessa mieheen (Ferguson 1983, 65–68). Koska

naistenlehdet syntyvät nykyään vahvasti naisten hyppysissä ja sukupuolten välinen kahtiajako on yksi genren perustehtävistä, voi miehenkin olettaa määrittyvän suhteessa vastakkaiseen sukupuoleen.

Tässä tutkimuksessa suurennuslasin alla on naistenlehdessä rakentuva mieheys. Se ei kuitenkaan tarkoita, että keskittyisin tyypillisten mieskuvaa valottavien tutkimusten tavoin vain miesten haastatteluihin, vaan aineistoon kuuluvat myös naisten haastattelut. Haluan selvittää, millainen uros muotoutuu, kun sekä miehet että naiset hitsaavat mieheyttä kasaan erilaisista sukupuolen rakennuspalikoista naispuolisten toimittajien ollessa kapellimestareina. Varsinaiset tutkimuskysymykset ja tutkimukseni tavoitteet muotoilen tarkemmin luvussa 1.2.3. Sitä ennen erittelen syitä, miksi naistenlehden mies – kuten ei naistenlehti paljon muutenkaan – ole juuri herättänyt kiinnostusta journalismin tutkijoiden keskuudessa.

1.2 Väheksytty ”hömppälehti”

Naistenlehtigenre ei ole koskaan nauttinut Suomessa suurta arvostusta. Kriittisyys kumpuaa 1960–1970-lukujen vaihteesta tapahtuneesta kulttuurimurroksesta: televisiosta tuli hitti, julkisuuskulttuuri kehittyi ja yhteiskunnallinen ilmapiiri radikalisoitui. Lukijamäärät kasvoivat lehtikonseptien monipuolistuessa, mutta naistenlehtien lukeminen oli monien mielestä huonon maun merkki. Vaikka aika ja asenteet ovat vuosikymmenten kuluessa muuttuneet, kielteiset mielikuvat leimaavat naistenlehtiä vielä tänäkin päivänä. (Ruoho & Saarenmaa 2011, 8-9; Saarenmaa 2010; Malmberg 1991.) Kielteisyyden rinnalla on kuitenkin esiintynyt myös arvostusta, joka näkyy mutkan kautta. Ristiriitainen suhtautuminen konkretisoituu siinä, että samalla kun muu media suhtautuu naistenlehtiin huvittuneesti, se nostaa naistenlehtien saamia haastatteluja omiin lööppeihinsä. (Ruoho & Saarenmaa 2011, 36.)

Suurista lukijamääristä huolimatta naistenlehdillä on hömppäleima myös viestinnän ja median tutkimuksen kentällä. Jotain genreen suhtautumisesta kertoo se, että Töyryn (2005) väitöskirja suomalaisen naistenlehdistön historiasta ja lukijasopimuksesta on maassamme ensimmäinen lajiaan. (Siivonen 2006, 227.) Aikakauslehdet ylipäänsä ovat houkutteleet lähinnä journalismin tutkimuksen ulkopuolella, ja suuri osa siitä on ollut feministisen mediatutkimuksen näkökulmaan pohjautuvaa naistenlehtitutkimusta, jossa tutkimuskohteeksi on tavattu rajata lehtien representoima naiskuva. Teoret-

tisestä viitekehuksesta riippuen lehtien on tulkittu joko alistavan naisia tai päinvastoin juhlistavan heidän saavutuksiaan. (Saarenmaa 2010, 18–19; Töyry 2005, 30–38.) Toinen suuresti tutkijoita kiinnostanut seikka on ollut naistenlehden ja lukijan välinen suhde (Töyry 2006, 221).

1.2.1 Lähtökohtana feministinen mediatutkimus

Töyryn (2005, 38) mukaan feministiset mediatutkijat kiinnostuivat naistenlehdistä 1960-luvulla ja tutkimus on lähes poikkeuksetta ollut kriittisesti orientoitunutta. Feministinen mediatutkimus on pikemminkin näkökulma kuin tutkimussuuntaus, ja tutkijoita kiinnostavat erityisesti naisille suunnatut mediat, joissa tarkastelun kohteena on maailman sukupuolittuminen niin median tuotannossa, esityksissä kuin vastaanotossakin (Mäkelä, Puustinen & Ruoho, 2006, 7–8). Muun naistutkimuksen tavoin feministisessä mediatutkimuksessa kiinnitetään huomiota hegemonisiin sukupuolidiskursseihin, ja pyrkimyksenä on tehdä sukupuolta näkyväksi tarkastelemalla jatkuvasti muuttuvia valtasuhteita (Koivunen & Liljeström 1996, 25).

Sen sijaan, että miehiä olisi feministisessä mediatutkimuksessa nostettu itse tutkimuskohteeksi, olivat he vuosikymmenien ajan lähinnä vertailupohjana. Vasta 1990-luvulle tultaessa naisten yhteiskunnallisesta asemasta käydyn keskustelun rinnalle nostettiin myös miesten aseman tarkastelu. Feministisen tutkimuksen repertuaari on muutenkin osoittanut avartumisen merkkejä, sillä naisen alisteisen aseman osoittamisen lisäksi huomionarvoiseksi nähdään nykyään myös samaa sukupuolta edustavien keskinäiset erot sekä naisten ja miesten väliset yhtäläisyydet. (Mäkelä, Puustinen & Ruoho 2006, 16–17.)

Feministinen mediatutkimus on myös tämän tutkimuksen lähtökohtana, koska yhdistän journalismin ja kielen tutkimukseen feministisestä tutkimuksesta ponnistavaa miestutkimusta. Miestutkimuksen syntyä käsitellään tarkemmin luvussa 2.6, mutta lyhyesti mainittakoon, että omaksi alueekseen miestutkimus vakiintui vasta 1990-luvulla (Lehtonen 1995, 18–20). Kriittisen miestutkimuksen kentällä vaikuttava Arto Jokinen (1999, 22) korostaa, että miestutkimus ei yritä kumota naistutkimusta vaan täydentää sitä. Tiivistettynä miestutkimus tarkastelee maskuliinisuutta olemusperustaisen ja biologisen sukupuolen sijaan sosiaalisesti ja historiallisesti tuotettuna rakenteena.

1.2.2 Naistenlehden mies näkyväksi

Kulttuuriset tekstit, kuten lehtiartikkelit, voi nähdä aktiivisiksi vaikuttajiksi muodostaessamme käsitystä itsestämme ja maailmasta. Tämä pätee myös sukupuolista luomiimme mielikuviin. Kulttuurintutkija Mikko Lehtonen (1995, 18, 45–47) vertaa maskuliinisuutta ilmaan, jota huomaamattamme hengitämme. Kulttuurimme on täynnä ideaalimieheyttä rakentavia tekstejä, vaikka niiden tuottajilla ei sellaisia pyrkimyksiä olisikaan, ja mieheyden esittäminen mediassa paitsi heijastaa vallitsevaa maskuliinisuutta myös tuottaa siitä uusia käsityksiä.

Sukupuolta rakentavia tekstejä tuottavat sekä miehet että naiset – naistenlehdissä pääasiassa jälkimmäiset. Naistenlehdillä on laaja lukijakunta, joten lajityypin lukemisto vaikuttaa omalta osaltaan siihen, millaista kuvaa todellisuudesta rakennamme. Jos naisille suunnattu lehti vahvistaa ainoastaan mieheyden ihannetta, miesten itsensä lisäksi myös vastakkainen sukupuoli asettaa miehille tavoitteita, joita kohti heidän tulisi pyrkiä.

Koska maskuliinisuus on diskursiivisesti tuotettua, lehtitekstissä rakentuvaan mieheyteen pääsee käsiksi tutkimalla teksteissä esiintyviä puhetapoja ja vertaamalla niitä kulttuurissa vallitsevaan mieheyteen. Yhdistän tässä tutkimuksessa määrällistä ja laadullista tutkimusmetodia, mutta pääpaino on laadullisessa analyysissä. Määrällisenä menetelmänä on sisällön erittely, jota sovellan lähinnä aineiston kuvailuun: sisällön erittelyn avulla kartoitan, missä asiayhteyksissä mieheyttä tuotetaan ja kuinka puhe mieheydestä aineiston teksteissä jakautuu.

Varsinaiseksi analyysimenetelmäksi olen valinnut Norman Faircloughin (1997, 26–28) kriittisen diskurssianalyysinmallin, jonka tarjoamalla työkaluilla on mahdollista tarkastella kieltä sekä yhteiskunnallisena tuotoksena että vaikuttajana. Kriittistä diskurssianalyysiä tekevän tutkijan tehtävänä on etsiä tekstistä elementtejä, joilla totuuksia tuotetaan, sekä hahmottaa, miten vaihtoehtoisia totuuksia kyseenalaistetaan ja kuinka hallitseviksi nousevia diskursseja ylläpidetään ja uudistetaan (Jokinen, Juhila & Suoninen 1993, 96–97).

Tutkimukseni aineistona ovat vuoden 2012 tammi-maaliskuussa julkaistut Me Naisien Henkilöt-osaston artikkelit. Sisällön erittelyssä mukana ovat kaikki osaston haastattelut, mutta kriittiseen diskurssianalyysiin valikoituvat vain ne, jotka mukailevat Panu Rädyn (1998) määritelmää henkilökuvasta. Rädyn mukaan henkilökuvassa kir-

joittaja toimii kertojana ja ote on subjektiivinen, eli toimittajan ääni kuuluu. Toimittajan äänen kuulumista pidän tämän tutkimuksen kannalta tärkeänä siksi, että kriittisen diskurssianalyysin avulla on mahdollista tarkastella tekstissä piileviä valtasuhteita. Henkilökuvan ja haastattelun eroon perehdytään tarkemmin luvussa 4.5.2, ja analyysimenetelmän avaan perusteellisesti luvussa 5.5.

1.2.3 Tavoitteena hallitsevien miesdiskurssien paljastaminen

Vuonna 1952 oli yleistä, että naisen paikka oli kotona ja mies tienasi perheen leivän kodin ulkopuolisissa töissä. Tuolloin *Me Naisten* lukijat eivät kavahtaneet kehotusta miehen passaamisesta ja miellyttämisestä, koska sen kaltaiset diskurssit olivat ajan kulttuurissa valtaapitäviä. Yhteiskunta ja sen mukana puhetavat ovat kuitenkin muuttuneet paljon, joten 60 vuoden takainen sukupuolidiskurssi ei enää istu tänä päivänä vallitsevaan kulttuuriin. On kuitenkin muistettava, että tulkintaerot eivät läheskään aina vaadi eri vuosikymmentä tai eri kulttuuria. Lehden lukeminen voi olla passiivista tai kyseenalaistavaa, ja samassa ajassa ja kulttuurissa elävistä lukijoista toinen voi nähdä ironiaa siinä, minkä toinen ottaa täysin vakavasti (Töyry 2006, 118).

Yli kaksikymmentä vuotta sitten Anne Yli-Tainio (1987) teki Tampereen yliopistossa pro gradu -tutkielman otsikolla *Me Naisten mieskuva vuosina 1965 ja 1986*. Sen jälkeen lehden mieskuva ei ole vetänyt tutkijoita puoleensa. On siis korkea aika päivittää, millaista miestä Suomen luetuin naisten viikkolehti meille tänä päivänä tarjoilee. Koska kyseessä on suomalainen naistenlehti, mieheyttä tuotetaan suomalaisen kulttuurin ehdoilla. Täten huomio kiinnittyy etenkin suomalaiseen mieheen ja aineistossa mukana olevat ulkomaalaisten henkilökuvat toimivat vertailupohjana tekemilleni tulkinnoille.

Tutkimuskysymykseni kuuluu: millaista mieheyttä *Me Naiset* -lehdessä vuonna 2012 julkaistut henkilökuvat rakentavat? Pystyäkseen vastaamaan tähän kattavasti käyn aineistoa läpi seuraavien apukysymysten avulla: Missä asiayhteyksissä mieheyttä tuotetaan? Miten miehestä puhutaan? Eroavatko naisten ja miesten puheessa rakentuva mieheys toisistaan? Millainen on miehen asema suhteessa naiseen sukupuolten välisen tasa-arvon näkökulmasta? Millaisia eri maskuliinisuuksia henkilöhaastattelut tuottavat? Millainen mieheys nousee hallitsevaan asemaan? Vahvistaako vai haastaa-ko *Me Naiset* yhteiskunnassa vallitsevaa hegemonista maskuliinisuutta?

2 SUKUPUOLI PERUSTUU KAHTIAJAKOON

2.1 Kun patriarkaatti romahti – vai romahtiko?

Vielä 1900-luvun puolivälissä suomalaista yhteiskuntaa – kuten lähes koko maailmaa – sävytti vahvasti sukupuolten ja sukupolvien eriarvoisuus. Sen lisäksi, että vanhemmilla oli ylemmyysasema lapsiinsa nähden ja ylipäänsä vanhemmat sukupolvet nauttivat ylemmyydestä nuorempiaan kohtaan, eriarvoisuus näkyi myös miesten ja naisten välisissä perhesuhteissa. Yleiskielessä miesten valta-asemaa vaimojaan ja tyttäriään kohtaan ilmaistaan patriarkaatin käsitteellä. 1900-luvun jälkipuoliskolla etenkin kehittyneissä länsimaissa miehen valta-asema alkoi heikentyä nopeasti. Tuolloin perinteinen perhekäsitys alkoi rakoilla ja köyhälistön lisäksi myös keskiluokkaiset naiset alkoivat siirtyä kodin ulkopuoliseen työelämään. Historiantutkija Eric Hobsbawmin (1999, 401–407) mukaan patriarkaatin romahtaminen on osa kulttuurivallankumousta.

Feministiseen tutkimukseen patriarkaatin käsite vakiintui, kun toisen aallon feministinen liike voimistui ja naisista alettiin puhua alistettuna luokkana. Feministien puheessa patriarkaattiin sisältyy aina käsitys absoluuttisesta miesvallasta sekä absoluuttisesta naisalistuksesta, ja 1970-luvun feministitutkijat uskoivat, että on olemassa yhteiskunnallinen rakenne, joka hyötyy naisten alistamisesta. Feministiset patriarkaattiteoriat voikin tiivistää ajattelutavaksi, jonka mukaan sukupuolten välinen epätasa-arvo nähdään kapitalismin tavoin yhteiskuntaa järjestäväksi rakenteeksi. Patriarkaatti konkretisoituu sukupuolten välisessä työnjaossa, sillä naiset nähdään taloudellisesti miehistä riippuvaisiksi, ja feministien mukaan sukupuolittuneet työmarkkinat ja heteroseksuaalinen avioliittoinstituutio vain tukevat tätä käsitystä. (Anttonen 1997, 27–29, 93.)

Patriarkaattiteoriat ovat kuitenkin saaneet kritiikkiä sekä feministeiltä että miestutkijoilta. Feministien kritiikki kohdistuu patriarkaatin tapaan esittää valta rotu- ja luokkaeroja huomioimattomana, yleismaailmallisena sekä historiallisesti muuttumattomana ilmiönä. Feministikriitikkojen mukaan patriarkaatin käsite ei myöskään mahdollista miesten valtaa ylläpitävien mekanismien selvittämistä. (Liljeström 1996, 112.) Miestutkijoiden puolelta kritiikki kohdistuu puolestaan siihen, että feministiset patri-

arkaattiteoriat sulkevat silmänsä miehiin kohdistuvalta syrjinnältä (esim. Malmi 2009).

Tässä tutkimuksessa patriarkaatin käsitteellä tarkoitetaan miesten konkreettista valta-asemaa suhteessa naisiin, ja patriarkaatin romahtamisesta puhuttaessa viitataan 1900-luvun jälkipuoliskoon, jolloin miesten valta-asema työmarkkinoilla heikkeni ja naiset alkoivat siirtyä kotoa ansiotyöhön. Joissain tilanteissa patriarkaalisuus näkyy kuitenkin edelleen, ja luvussa 4.3.2 esitetään, kuinka patriarkaattiteoriaa voi soveltaa aikakauslehtien tulkinnassa.

2.2 Sukupuoli ei ole pelkkää biologiaa

1960-luvulla Gayle Rubin haastoi patriarkaatin käsitteen esittämällä, että naisten alisteinen asema ei ole luonnollinen tila vaan seuraus sukupuolittuneesta työnjaosta perheessä ja työelämässä. Rubin kehitti teorian sukupuolijärjestelmästä (sex/gender system), jonka mukaan biologinen ja sosiaalinen sukupuoli voidaan erottaa toisistaan. Teorian mukaan biologinen sukupuoli on synnynnäinen ja ruumiillinen ominaisuus, kun taas sosiaalinen sukupuoli syntyy kulttuuriin ja yhteiskuntaan oppimisen myötä. Rubinin mukaan jokaisessa yhteiskunnassa on oma sukupuolijärjestelmänsä, ja ympäröivän kulttuurin vaikutuksesta biologinen seksuaalisuus muotoutuu normitetuksi käyttäytymiseksi sukupuolijärjestelmän avulla. (Rubin 1975, 165–168)

Koska Rubinin teoriassa sukupuolten eroja selitetään fysiologisilla ominaisuuksilla, on sitä kritisoitu essentialistiseksi eli olemusperustaiseksi. Kriitikoiden mukaan Rubinin näkemys sukupuolijärjestelmästä jopa vahvistaa heteroseksuaalista kahtiajakoa miehiin ja naisiin, koska siinä sukupuoleen sisältyvän halun nähdään suuntautuvan automaattisesti vastakkaiseen sukupuoleen. (Liljeström 1996, 114–115.) 1990-luvulla sukupuolijärjestelmän tilalle astuikin Michel Foucault'n ajatteluun pohjautuva konstruktionistinen sukupuolikäsitys, jonka mukaan sosiaalisen sukupuolen ohessa myös biologista sukupuolta rakennetaan ja muokataan sosiaalisissa käytännöissä. Konstruktionistit näkevät sukupuolen fysiologisten ominaisuuksien sijaan yhteiskunnallisena ja kulttuurisena suhteena, jota määritellään biologiaan perustuvalla luokittelulla. Näkemykset fysiologisiin ominaisuuksiin kytkeytyvistä sukupuolieroista ovat siis aina kulttuurisesti määritettyjä. (Mäkelä, Puustinen & Ruoho 2006, 19.)

Tunnetuimpiin konstruktionisteihin lukeutuvan filosofin Judith Butlerin (2006, 54–55, 143–144) mielestä Rubin erottaa biologisen ja sosiaalisen sukupuolen toisistaan niin, että biologinen sukupuoli edeltäisi sosiaalista sukupuolta. Butler kritisoikin Rubinin teoriaa sukupuoli-järjestelmästä, koska hänen mielestään se vahvistaa käsitystä, että biologisen sukupuolen tavoin olisi olemassa vain yhdenlaista naiseutta tai mieheyttä, jotka määräytyvät biologisen sukupuolen perusteella. Butlerin mukaan sukupuoli ei perustu ruumiillisiin eroihin, ja hän ehdottaakin, että kenties biologinen sukupuoli on sosiaalisen sukupuolen tavoin kulttuurisesti rakentunut, eivätkä ne täten eroakaan toisistaan.

Vaikka sukupuoli käsitetään universaalina määreenä, Butlerin mukaan luonnollisen vaikutelman luo se, että sukupuoli-erot rakentuvat sosiaalisissa käytännöissä toistuvista diskursiivisista eli kielellisistä toiminnoista. Sukupuoli tulisi olemisen sijaan nähdä yhteiskunnallisissa valtasuhteissa toistettavina tekoina, mikä tarkoittaa, että jatkuva toisto ylläpitää käsitystä sukupuolesta, mutta totutusta poikkeavilla esityksillä käsitystä on mahdollista myös uudistaa. Se, onko sosiaalinen sukupuoli tai biologinen sukupuoli vapaasti muuttuva, riippuu Butlerin mukaan diskurssista, joka pyrkii asettamaan analyysille rajoja. Butlerin mukaan sosiaalisen sukupuolen diskursiivinen analyysi rajoittaa kuviteltavissa ja toteutettavissa olevien sosiaalisen sukupuolten hahmojen mahdollisuuksia, ja nämä rajat on aina asetettu vallitsevan kulttuurin puhettavan puitteissa. Sukupuoli on täten diskursiivinen rakennelma, ja kieli rajoittaa kuviteltavissa olevaa sukupuolta. Butlerin tunnetuin ajatus onkin, että sukupuoleen ei synnytä vaan se syntyy tekemisen kautta ollen aina kulttuurisesti rakentunut. (Butler 2006, 56–58.)

2.3 Kohti moninaisempaa sukupuolta

Teoksellaan *Gender Trouble* Butler (2006, 91–92) pyrki haastamaan kaksinapaista käsitystä sukupuolesta. Hänen kehittämänsä teoria heteronormatiivisesta matriisista sisälsi ajatuksen pakkoheteroseksuaalisuudesta ja siitä, että yhteiskunnallinen valtajärjestelmä ylläpiti normia nais- ja miessukupuolen kahtiajaosta sulkien pois homoseksuaalisuuden mahdollisuuden. Butlerin mielestä biologisen sukupuolen vapauttaminen luonnollistetusta kahtiajaosta mahdollistaa useamman sukupuolen olemassaolon sen sijaan, että nähtäisiin vain mieheys ja naiseus toisensa pois-sulkevine ominaisuuksineen.

Useiden eri sukupuolten ja seksuaalisuuksien näkyväksi tekeminen kuuluukin olennaisena osana konstruktionistiseen sukupuoliteoriaan. Kun aiemmin mieheyden nähtiin syntyvän miehisten tekojen kautta, konstruktionistien mukaan mies voi olla samaan aikaan sekä hoivaava isä että raavas työmies, ja naisessa puolestaan voi sekoitua sekä feminiinisiksi miellettyjä että stereotyyppisesti mieheyteen liitettyjä ominaisuuksia. (Mäkelä, Puustinen & Ruoho 2006, 19–20.)

Feministisen mediatutkimuksen kentällä vaikuttava Teresa de Lauretis (2004, 37–38) on esittänyt ajatuksen sukupuolen teknologiasta. Se perustuu Foucault'n seksuaalisuusteoriaan, jonka mukaan sukupuoli on ihmisruumiiseen sijoittuva yhteiskunnallisten ja historiallisten valtakonstruktoiden tuotos. De Lauretis vain näkee sukupuolen rakentumisen vielä moninaisempana. Hänen teoriansa mukaan sukupuoli ei ole ihmisessä alun perin olevan ominaisuus vaan sosiaalinen ja historiallinen representaatio sekä prosessi, jota tuotetaan jatkuvasti kaikissa yhteiskunnallisissa instituutioissa aina perheistä akateemisiin yhteisöihin ja sairaaloista joukkoviestimiin.

Tämän tutkimuksen kannalta huomionarvoista on myös televisiomainoksia tutkineen Leena-Maija Rossin (2004, 9–30) ajatus siitä, että mediaesitysten monitulkintaisuus mahdollistaa sukupuolista tehtyjen tulkintojen muuttumisen. Rossi noudattaa Butlerin ajatusta sukupuolten rakentamisesta kiinnittäen huomiota sukupuolijärjestelmän *murtumiin*, joita Butler nimittää *toisin toistamiseksi*. Sukupuolijärjestelmän murtumat ovat tapoja, joilla sukupuolta esitetään totutusta poiketen ja kyseenalaistaen.

Tässä tutkimuksessa jako miehiin ja naisiin perustuu puhtaasti biologiaan, mutta mieheyttä tarkasteltaessa punaisena lankana on Butlerin ajatus siitä, että sukupuolia tuotetaan diskursiivisesti. Se, kuinka miehestä ja naisesta on totuttu puhumaan, vaikuttaa siihen, miten sukupuolet miellämme, mutta kuten Butler on todennut, näitä vakiintuneita diskursseja on myös mahdollista muuttaa totutusta poikkeavilla puhetavoilla. Tämän tutkimuksen kohdalla se tarkoittaa huomion kiinnittämistä mahdollisiin murtumiin, jotka pyrkivät haastamaan yhteiskunnassa valtaapitävää maskuliinisuutta.

2.4 Uusi sukupuolisopimus

Miesten hegemonista asemaa kuvastaa se, että naiset on tavattu mieltää yksityiseen ja miehet julkiseen elämänpiiriin kuuluviksi. Yksityiseen kuuluvat koti ja huolenpito,

julkiseen kodin ulkopuolinen elämä. Siinä missä nainen nähtiin ennen vain yksityiseksi, mies miellettiin sekä yksityiseksi että julkiseksi olennoiksi. (Julkunen 1995, 15.) Diskursiivisella tasolla julkinen ja yksityinen ymmärretään toistensa vastakohtiksi: julkinen on yleistä ja ensisijaista, yksityiselämä erityistä ja toissijaista. Tätä vastakainasettelua ylläpitää hierarkia ansiotyön ja palkattoman hoivatyön välillä. (Silius 1995, 50.) Yksityisen ja julkisen raja ei kuitenkaan ole vakaa, sillä yksityisestä on tullut näkyvä osa mediajulkisuutta sen myötä, kun naiset ovat päässeet mukaan työelämään, politiikkaan ja julkiseen keskusteluun. Kertomukset henkilökohtaisista asioista myös lisääntyvät mediassa kaiken aikaa. (Julkunen 1995, 27.)

Oletus miehistä julkiseen ja naisista yksityiseen elämänpiiriin kuuluvina on osa sukupuolisopimusta. Tässä tutkimuksessa sovelletaan Yvonne Hirdmanin (1990) teoriaa sukupuolisopimuksesta, ja sen mukaan yhteiskunnassa vallitsee sanaton sopimus siitä, miten naisten ja miesten suhteet on määritelty. Perusajatus on, että maskuliinisuus on ensisijaista, ikään kuin normi, mistä johtuen miehillä on naisia enemmän valtaa. Sukupuolisopimus ei ole jotain pysyvää vaan ajan ja kulttuurin muokkaama tila. Sukupuolten väliset suhteet ovat siis historiallisesti määräytyneitä ja muuttuvia sekä tulosta yhteiskunnallisesta neuvotteluprosessista. Sukupuolijärjestelmän tapaan sukupuolisopimus perustuu ajatukseen sukupuolista sosiaalisesti rakentuneina ilmiöinä: mieheys ja naiseus eivät ole pelkästään biologian tulosta vaan kulttuurin, ajan ja paikan muokkaamia ilmiöitä. Sukupuolisopimus sisältää myös ajatuksen siitä, mikä mielletään naisille ja mikä miehille sopivaksi käytökseksi. (Töyry 2005, 51–55.)

Raija Julkunen (1994, 179–192) mukaan Suomessa syntyi 1970-luvulle tultaessa uusi sukupuolisopimus naisen asemasta heränneen keskustelun myötä. Aiempi sukupuolisopimus oli 1900-luvun alun peruja, mutta se vaati päivittämistä, kun naiset 1960-luvulla siirtyivät kotoa tehtaisiin tienamaan osan perheen elannosta. Ennen vain julkinen oli nähty poliittisena, mutta naisten siirtyminen kotoa sorvin ääreen politisoi myös yksityisen. Uuden sukupuolisopimuksen ydinajatus oli mahdollistaa miehille ja naisille tasavertainen oikeus käydä kodin ulkopuolisessa ansiotyössä ja antaa lapsille kahden elättäjän malli. Naisten vapauttamiseksi vaadittiin myös miehen roolin muuttamista siten, että sekä naisella että miehellä on kolme roolia: perheenjäsen, ansiotyöntekijä ja yhteiskunnallinen osallistuja. Julkunen kuitenkin huomauttaa, että vaikka suomalainenkin yhteiskunta rakentui oletukseen miehestä julkiseen ja ansiotyöhön kuuluvana, ei mieselättäjyydelle ole koskaan ollut Suomessa kovin hyviä mahdolli-

suuksia. Syinä tähän ovat olleet matalat palkat, sodat, pientilat ja alkoholismi. Naisten siirtyminen työelämään ei siis johtunut pelkästä vapauden kaipuusta vaan taloudellisesta pakosta, sillä perheen elannon turvaamiseen tarvittiin kahden työssäkäyvän tulot. Perheiden sisäinen sukupuolijärjestelmä ei täten muuttunut yhtä nopeasti.

Kahtiajako yksityiseen ja julkiseen on täynnä sukupuolitettuja merkityksiä, ja merkitysten kontekstisidonnaisuudesta johtuen ne ovat jatkuvassa muutostilassa. Naisten siirtymistä työelämään ja hoivatyön ammattimaistumista voi kutsua professionaalistumiseksi, joka Harriet Siliuksen (1995, 62–64) mukaan on yhtä kuin maskuliinistumisprosessi, koska hänen mielestään vallalla ja maskuliinisuudella voi kuvata samoja ilmiöitä. Maskulinisoinnille voivat alistua sekä miehet että naiset, ja valtaan päässeiden naisten esille nostaminen johtaa huono-osaisempien naisten alistamiseen pönkitäten siten edelleen miesten valta-asemaa. Silius kuitenkin huomauttaa, että professionaalistuminen voidaan nähdä myös sukupuolijärjestelmän modernina ilmauksena: kun professionalismismi naisistuu eivätkä naiset alistu miehille käytännöille ilman vastarintaa, maskuliinisuus heikentyy. Vallan näkökulmasta sukupuolijärjestelmään sisältyy ajatus siitä, että kaikkea miehiin liitettävää arvostetaan enemmän. Täten myös julkisen elämänpiirin arvostus on heikentynyt sitä mukaa, kun naiset ovat tulleet siihen osallisiksi (Julkunen 1992, 52–53).

2.5 Mieheyden taakka

Miessukupuolen normia ja ensisijaisuutta korostavasta käsityksestä poiketen filosofi ja feministi Elisabeth Badinter (1993, 25, 57–58) väittää, että miehen sijaan nainen onkin ihmisyyden perusta. Badinter esittää, että mies määräytyy sekä suhteessa naiseen että naista vastaan: vaikka mieheys mielletäänkin luonnolliseksi ja ensisijaiseksi, on se jotain toissijaista, jota kohden tulisi pyrkiä. Teorian mukaan kaikki ihmiset ovat aluksi feminiinejä ja pojat joutuvat syntymästään asti määrittämään itseään erottautumalla äidistään. Tämän teorian mukaan naiseus on ja mieheys tehdään (Badinter 1993, 105).

Sukupuolen kehittymiseen vaikuttaa raskauttavasti se, kuinka vanhemmat suhtautuvat lapseensa: lapsen sukupuolista identiteettiä aletaan rakentaa heti pukemalla ja ostamalla tietynlaisia virikkeitä sekä suhtautumalla pieneen ihmisenalkuun tietyllä tavalla (Badinter 1993, 66–67). Tyttölapsi voi samastua äitiin, mutta pojan on pyrittävä erot-

tautumaan, sillä äidistä irrottautuminen on välttämätöntä miesten ryhmään kuulumisen tunteelle. Ainoastaan siinä onnistuessaan poika kykenee luomaan maskuliinisen sukupuoli-identiteetin. Mieheksi syntynyt joutuu täten elämänsä alusta asti taistelemaan erottautuakseen naiseudesta, johon hän on symbioosivaiheessa samastunut. Toisen taistelun hän käy aikuisiässä pyrkiessään hyväksymään sisäisen feminiinisyytensä, jolle symbioosi äidin kanssa on luonut perustan. (Badinter 1993, 74–83, 228.)

Sukupuolijako on yleismaailmallinen vakio, mutta Badinter muistuttaa, että sukupuolten väliset erot vaihtelevat kulttuureittain. Hän myös korostaa, että käsitys sukupuolesta ei ole vain yhteiskunnallisesti rakentunutta, vaan siihen vaikuttaa lisäksi ihmisen synnynnäinen taipumus jakaa asiat maskuliiniseen ja feminiiniseen. Vaikka lapsi kasvaisi tasa-arvoisesti työssäkäyvien ja kotityöt jakavien vanhempien kanssa, pieni ihminen etsii silti yhtäläisyyksiä ja eroja samastuen toiseen vanhempaansa ja tekemällä eroa toisesta. (Badinter 1993, 95–96.)

2.5.1 Ei miestä ilman naista – maskulinismin ideologia

Vaikka valta liitetään mieheyteen, ei sitä olisi olemassa ilman sosiaalisia instituutioita ja käytäntöjä, jotka sitä tuottavat. Maskuliinisuus asetetaan etusijalle, mutta mies ei voi olla mies ilman, että nainen määritellään miehen vastakohtaksi. (Lehtonen 1995, 31.) Mieheyden olemassaolon mahdollistaa vain naiseus, koska kaikki identiteetit perustuvat erolle. Mieheys ja naiseus määrittyvät siis toistensa kautta, eli mies on sitä mitä nainen ei ole ja päinvastoin. Siinä missä naiseuden on mielletty rakentuvan passiivisuuden ja emotionaalisuuden kautta, mieheyteen on tavattu yhdistää rationaalisuus, aktiivisuus ja itsehillintä. Tämä maskuliinisuuden ja feminiinisyuden asettaminen toistensa vastakohtiksi on maskulinismin ideologian ydintä. (Lehtonen 1995, 24–26.)

Muiden ideologioiden tavoin myös maskulinismin ideologia on institutionalisoitu, eli sitä vahvistavat perhe, kirkko, armeija, koulu, yliopisto, poliittiset laitokset sekä tiedotusvälineet. Lisäksi uusinamme eli ylläpidämme ideologiaa jokapäiväisissä keskusteluissamme viljelemällä toteamuksia, kuten ”Hän kesti sen kuin mies”. (Lehtonen 1995, 26.) On kuitenkin huomattava, että ideologiassa piilee vain puoli totuutta: se yksinkertaistaa ja peittää ristiriitaisuuksia. Maskulinismin ideologiaa onkin kritisoitu siitä, että maskuliinisuuden ja feminiinisyuden jakaminen konkreettisiksi kategorioik-

si estää näkemästä niitä tuotettuina rakennelmina. Heteroseksuaalinen nainen ja heteroseksuaalinen mies eivät ole ainoat mahdolliset identiteetit, eikä kumpikaan ole puhtaasti joko feminiininen tai maskuliininen, vaan jokaisessa ihmisessä yhdistyy piirteitä molemmista yksilöllisesti painottuen. Kriitikoiden mielestä maskuliinisuus ei ole vain jokin piirre, jota voitaisiin tarkastella sellaisenaan, vaan maskuliinisuuksia on mahdollista tutkia ainoastaan osana jotain tiettyä kokonaisuutta, johon kuuluu kieli merkityksineen. (Lehtonen 1995, 26–27.)

2.5.2 Maskuliinisuuden diskurssi

Vallitsevat mieheyden mallit eivät ole miehissä luonnostaan vaan ne istutetaan heihin. Maskuliinisuus rakentuu kulttuurisesti, ja Simone de Beauvoria lainaten voikin todeta, että miehiksi ei synnytä vaan miehiksi tullaan. (Lehtonen 1995, 25–28.) Tämä muikailee Badinterin näkemystä siitä, että mieheys on jotain, mikä pyritään saavuttamaan. Lehtosen (1995, 28) mukaan miehiksi tuleminen tapahtuu sellaisten puhetapojen, käytäntöjen ja instituutioiden sisällä, joissa maskuliinisuus ymmärretään itsenäiseksi rakennelmaksi ja todellisuus sekä esitetään että ymmärretään mieheyden ja naiseuden kahtiajaon kautta. Tämän käsityksen mukaan maskuliinisuus on diskursiivisten eli kielellisten käytäntöjen tuotetta.

Diskurssi on puhetapa, joka sisältää monille ihmisille yhteisiä oletuksia. Diskurssit samalla sekä ohjaavat niitä puhetapoja, joilla todellisuudesta puhutaan, että ovat tuotosta todellisuutta representoivista puhetavoista. Kuten mistä tahansa, myös maskuliinisuudesta voi kuitenkin olla olemassa monia eri diskursseja, jotka joko täydentävät toisiaan tai ovat toisilleen vastakkaisia. (Lehtonen 1995, 28.) Esimerkki maskuliinisuuden diskurssista voisi olla perusoletus siitä, että suomalainen mies ei puhu eikä pussaa. Tätä ajattelutapaa voitaisiin haastaa mediateksteillä, joissa esitetään toistuvasti tunteensa näyttäviä miehiä. Toiston myötä ajattelutapa muuttuu – joskin hitaasti – ja aiempaa pehmeämpi mies voi ajan myötä nousta jopa hallitsevaksi miesdiskurssiksi. Jos taas puhe miehen kuorensa käpertymisestä toistuu, vahvistetaan eli uusinnetaan vanhaa diskurssia.

Maskuliinisuus on siis tuotettu kategoria, joka ei toteudu automaattisesti biologisen sukupuolen seurauksena vaan siten, että miehet identifioivat itsensä kulttuurin tarjoamiin maskuliinisuuden malleihin. Lehtonen huomauttaa, että sukupuolten mukaan

jaottuneesta kulttuurista johtuen maskuliinisuuden ja feminiinisuuden merkitystä identiteetille ei sovi vähätellä. On kuitenkin muistettava, että sukupuolidiskurssien sisältö on aina riippuvainen ajasta ja paikasta. Sukupuolten välinen ero säilyy näillä näkymin biologisesti jakautuvana ikuisesti, mutta kulttuurisesti maskuliinisuuden ja feminiinisuuden sisällöt ja niiden väliset suhteet muuttuvat osana inhimillisiä käytäntöjä ja puhetapoja. Ja vaikka tietynlainen maskuliinisuus onkin kulttuurissamme hallitsevassa asemassa, se ei estä erilaisten maskuliinuuksien olemassaoloa. (Lehtonen 1995, 29–30.)

Koska maskuliinisuus on kielellisesti tuotettu rakennelma, sen muodostumiseen voi päästä käsiksi tutkimalla kulttuurissamme vallitsevia diskursseja (Lehtonen 1995, 29). Siihen, millainen maskuliinisuus kulttuurissamme vallitsee ja kuinka se on vuosikymmenten kuluessa muuttunut, pureudutaan perusteellisemmin luvussa 3.

2.6 Tarve muutokseen – miestutkimuksen synty

Koska miessukupuolta on totuttu pitämään normina, miehet ovat voineet suhtautua itseensä vain ihmisenä jonkin sukupuolen sijaan. Tämän takia miesten identiteettiongelmat ovat koskeneet kaikkea muuta paitsi maskuliinisuutta. Ongelmaksi maskuliinisuus muodostui vasta, kun feministit nostivat sen esille 1960-luvulla käynnistyneen perhesuhteisiin liittyvän muutoksen seurauksena. Sukupuolten väliset suhteet kotona muuttuivat, kun naiset siirtyivät hellan äärestä työmarkkinoille. Kun aiemmin julkinen oli mielletty miesten ja yksityinen naisten alueeksi, vaati reviirien sekoittuminen maskuliinisuuden asettamista valokeilaan. Koska naisten alistetun aseman tutkimiseen ei riittänyt pelkkä naiseuden tarkastelu, miehistä tuli ensimmäistä kertaa tutkimuskohteita. Maskuliinisuudesta kirjoittamisesta käykin kiittäminen feminismiä, joka on kaiken miestutkimuksen perusta. Ensimmäiset miestä ja maskuliinisuutta tarkastelevat teokset julkaistiin 1970-luvun puolivälissä, ja ne olivat puhtaasti naisten käsialaa. Miesten itsensä kirjoittamat teokset maskuliinisuudesta ilmestyivät vuosikymmenen lopussa, ja omaksi alueekseen miestutkimus vakiintui vasta 1990-luvulla. (Lehtonen 1995, 18–20)

Koska feministitutkijat kyseenalaistivat vallitsevia maskuliinisuuden malleja, 1990-luvulla tehtiin sellaisia johtopäätöksiä, että feminismistä ja patriarkaatista on siirrytty jälkifeministiseen ja jälkipatriarkaaliseen aikakauteen. Tulkintaa perusteltiin sillä, että

1990-luvun suomalaisessa yhteiskunnassa ei enää ajateltu miehillä olevan absoluuttista valtaa naisiin nähden. Ovet miehiseksi mielletyille työelämän alueille olivat auki jo naisillekin, mutta naisten valta ei kuitenkaan kasvanut samassa suhteessa kuin pääsy kotoa julkiselle alueelle. Lehtonen perusteli vuonna 1995 tätä epäsuhtaa sukupuolten välisillä tuloeroilla, naisruumiin alistavalla kuvaamisella sekä johtotehtävien painottamisella miehille. (Lehtonen 1995, 19–20.) Vaikka osa näistä perusteluista pätee edelleen, on muutostakin tapahtunut. Naisvaltaisilla aloilla palkkataso on edelleen miesvaltaisia aloja alhaisempi, mutta Suomessa johtotehtävät eivät enää kohdistu automaattisesti miehille.

Koska naiseus ja mieheys ovat toisistaan riippuvia käsitteitä, naisen muutos kotiäidistä työssäkäyväksi ja yhteiskunnallisesti vaikutusvaltaiseksi hahmoksi vaikutti huomattavasti myös mieheyteen (Sipilä 1998, 11). Badinter (1993, 25) onkin todennut, että aina kun naiset määrittävät identiteettiään uudelleen, maskuliinisuus järkkyy.

2.6.1 Hegemoninen maskuliinisuus

Sukupuoliroolin käsitettä alettiin soveltaa miehiin 1970-luvulla Yhdysvalloissa, kun miesten valta-asema vaimojaan ja tyttäriään kohtaan heikkeni. Patriarkaatin romahdettua miehet kokivat olevansa sorretussa asemassa, mistä kumpusi tarve muuttaa miehen roolia. Koska yksi sukupuolirooli koettiin riittämättömäksi mieheyden määrittelylle, maskuliinisuuden kuvaamiseen alettiin kaivata tarkempia käsitteitä. (Lehtonen 1995, 32–33.) Vuonna 1985 R.W. Connell, Tim Carrigan ja John Lee lanseerasivat käsitteen hegemoninen maskuliinisuus (Jokinen, 2003, 12).

Maskuliinisuus tarkoittaa arkikielessä miehisiä asioita, tekoja ja ilmiöitä, jotka saavat merkityksensä kulttuurisidonnaisesta sosiaalisesta toiminnasta. Hegemonisessa maskuliinisuudessa yhdistyvät uudenlainen maskuliinisuuden teoria sekä käsitys tietynlaisen maskuliinisuuden valta-asemasta tietyn ajassa ja kulttuurissa. (Jokinen 2003, 7–9.) Connellin (1987, 183–185) mukaan hegemoninen maskuliinisuus perustuu ennen kaikkea sen alistavaan rooliin ja heteroseksuaalisuuteen, jota valtio, media ja monet muut instituutiot tukevat. Hän korostaa, että hegemonialla ei tarkoiteta muiden maskuliinisuuksien (esim. seksuaalivähemmistöt) poissulkemista, vaan ne tulee nähdä hegemoniselle maskuliinisuudelle alisteisina, koska hegemoninen maskuliinisuus rakentuu aina suhteessa feminiinisyteen ja muihin maskuliinisuuksiin. Hegemoninen

maskuliinisuus ei kuvaa valtaa käyttävää miestä vaan kulttuurista ja yhteiskunnallista rakennetta, joka miehistä valtaa ylläpitää.

Länsimaisessa kulttuurissa maskuliiniseksi mielletään mies, joka on heteroseksuaalinen, rationaalinen, itsensä hillitsevä sekä kykeneväinen yhä uusiin työ- ja sukupuolisuorituksiin. Maskuliinisuuteen liitetään myös yleinen toiminnallisuus, kilpailullisuus, fyysinen voima sekä väkivalta. Valtaapitävissä diskursseissa mieheys käsitetään naiseuden vastakohtaksi, ja käsitys sukupuolten kahtiajaosta onkin osa hegemonista maskuliinisuutta. Miesten valta-aseman lisäksi termi sisältää käsityksen miesten ja naisten töistä, ja merkittävää on, ettei valta-asema naisiin ja alistettuihin maskuliinisuuksiin ole olemassa luonnostaan, vaan se on saavutettava yhä uudestaan. On myös syytä muistaa, että hegemoninen maskuliinisuus on kuvitteellinen rakennelma, jonka vaateisiin harva mies yrityksistään huolimatta ylittää. (Connell 1987, 185–187; Jokinen 2003, 7–9; Lehtonen 1995, 32–33.)

Länsimaisessa kulttuurissa hegemoniseen maskuliinisuuteen eivät kuulu yhteisöllisyys, emotionaalisuus ja empaattisuus, mutta koska valtaosa ihmisistä jää näiden ääripäiden väliin, miehelle sallitaan pieni määrä naisellisuutta, kunhan vain miehiset piirteet ovat enemmistössä. Jokinen huomauttaa, että vaikka hoivavietti ei sisälly hegemoniseen maskuliinisuuteen, heteroseksuaalisuutensa vuoksi esimerkiksi koti-isä ei välttämättä joudu alisteiseen asemaan. (Jokinen 2003, 7–9, 18.)

2.6.2 Pönkitettävä mieheys

Miehille oman sukupuolen vaatimien ihanteiden täyttäminen on naisia haastavampaa, koska miehet joutuvat todistamaan miehisyttään jatkuvasti. Ristiriitaistunut mieskäsitys on johtanut miesten lisääntyneeseen tarpeeseen pönkittää valta-asemaansa, ja vaikka maskuliinisuus ja sukupuolierot mielletään luonnollisiksi tosiseikoiksi, miesten on jatkuvasti ylläpidettävä käsitystä omasta maskuliinisuudestaan. Hegemonista maskuliinisuutta pönkitetään siihen pyrkimällä ja välttämällä kaikkea, mikä sotii sen ihanteita vastaan, mutta termiin sisältyy myös paljon ristiriitoja: samalla kun valtaapitävä ihannemieheys korostaa vastuullisuutta, itsehillintää ja rationaalisuutta, käsitteen turvin miehiltä tavallaan hyväksytään myös vastuuttomuus ja väkivaltaisuus. (Lehtonen 1995, 30–35)

Maskuliinisuushanteen takia miehillä on jatkuva tarve todistella omaa miehisyyttään sekä itselleen että muille, mikä ajaa heidät kilpailemaan muiden sukupuolensa edustajien kanssa. Voiton tunne kohentaa miehistä identiteettiä, eikä sillä ole väliä, onko vertailukohteena todellinen vai kuvitteellinen mies. Kulttuurin tuottamat mieskuvat toimivat lihaa ja verta olevien miesten tavoin tavoiteltavina ihanteina, ja koska aina löytyy parantamisen varaa, johtaa hegemonisen maskuliinisuuden tavoittelu jatkuvaan tyytymättömyyteen. (Lehtonen 1995, 43.) Maskuliinisuushanteeseen pyrkiminen asettaa paineita, ja siitä johtuen mies kasvaa aikuiseksi naista myöhemmin, vasta elämänsä puolivälissä. Badinterin mukaan kolmekymppinen mies taistelee vielä lujasti vahvistaakseen miehisyyttään, mutta nelikymppisenä hän on vihdoin kypsä hyväksymään feminiiniset piirteet osaksi mieheyttään. (Badinter 1993, 232–233.)

Miesten identiteettiä voi koetella kykenemättömyys samastua vallitseviin mieheyden malleihin, koska ajatus useammista erilaisista maskuliinisuuksista ei ole ollut vielä kovinkaan monta vuosikymmentä mahdollinen. 1980- ja 1990-luvut olivat mieheyttä mullistavaa aikaa, sillä perinteisen maskuliinisuuden rinnalle alkoi nousta toisistaan poikkeavia mieskäsityksiä. Homous alkoi tulla hyväksytyksi, toisaalta taas AIDS-pelko patisti heteroseksuaalisuuteen. Elokuvilla alettiin esittää lapsia hoivaavia miehiä, mutta samaan aikaan Rambot pitivät yllä raavaan miehen ihannetta. Maskuliinisuuden säröilyn seurauksena miehet ovat joutuneet ponnistelemaan säilyttääkseen valta-asemansa. (Lehtonen 1995, 30–32.) Sitä, miten tämä kulttuurin muutos on vaikuttanut länsimaiseen mieheyteen, käsitellään seuraavassa luvussa.

3 MUUTTUNUT MIES

3.1 Mies kriisissä

Miehet ovat kautta aikojen joutuneet sopeutumaan mieheyden muutoksiin. 1700-luvulla miesten ei tarvinnut kätkeä kyöneleitään, mutta 1800-luvun lopulla julkisesti itkevä mies ei tullut enää kuuloonkaan, sillä feminiinisyyttä oli kartettava. 1700-luvulla mies ja nainen tekivät töitä rinta rinnan maataloilla ja toreilla, mutta 1800-luvulla miehet menivät kodin ulkopuolisiin töihin ja heidät alettiin liittää julkiseen elämänpiiriin kuuluviksi. Miehen siirtyminen kodin ulkopuoliseen ansiotyöhön heikensi paitsi naisen asemaa myös miehen roolia vanhempana. (Badinter 1993, 50, 128)

Tämän tutkimuksen tarkastelemaa mieheyttä ajatellen oleellista on se, mitä tapahtui viime vuosisadan jälkipuoliskolla. Lehtosen (1999, 74) mukaan kolme ratkaisevaa tekijää 1900-luvulla tapahtuneelle maskuliinisuuden murrokselle ovat olleet *yksilöityminen, globalisoituminen ja medioituminen*. Länsimaissa yksilöityminen ja seksuaalinen vapautuminen alkoivat 1900-luvulla, kun miehen valta-asema naista kohtaan heikkeni ja homoseksuaalisuuden kriminalisoinnista alettiin luopua. 1980-luvulle tultaessa avioerot ja avioliiton ulkopuoliset lapset tulivat hyväksyttävämmiksi ja ydinperheen ideaali alkoi menettää merkitystään. Hobsbawm (1999, 405–408) kuvaa yksilöitymisen aikaan perheen sekä sukupuolten välisten suhteiden kriisiksi.

Toinen viime vuosisadalla mieheyttä ravistelleista ilmiöistä oli globalisoituminen, joka johti kansakuntien identiteettien rappeutumiseen. Myös maskuliinisiin identiteetteihin tämä kohdistui voimakkaasti, koska kansallinen identiteetti on rakentunut miehisten ominaisuuksien kautta: kun on puhuttu tyypillisestä suomalaisesta, on tavattu puhua miehestä. Globalisoitumisen myötä alkoikin olla tarjolla lukuisia ja totutusta selvästi poikkeavia mieheyden malleja. (Lehtonen 1999, 80–83.)

Kolmas ja tämän tutkimuksen kannalta merkittävin mieheyden muutokseen vaikuttanut tekijä on medioituminen, joka liittyy tiiviisti yksilöitymiseen ja globalisoitumiseen. Kun globalisoituminen toi esille uudenlaisia mieheyden malleja, medioituminen toi ne helposti kaikkien saataville. Median ansiosta saatavilla on sukupuolimalleja myös oman elinympäristön ulkopuolelta, ja maskuliinista identiteettiä on mahdollista rakentaa huomattavasti entistä suuremman valikoiman avulla. (Lehtonen 1999, 83.)

Lehtonen (1995, 45–47) korostaa, että maskuliinisuuteen vaikuttavat aina sekä sosiaaliset, taloudelliset, kulttuuriset että poliittiset seikat, ja sen takia yksittäistenkin miesten muuttumisella on heidän henkilökohtaista elämäänsä laajemmalle yltäviä vaikutuksia. Kulttuurimme on täynnä ideaalimieheyttä rakentavia esityksiä, ja kulttuuriset tekstit voi nähdä aktiivisiksi vaikuttajiksi muodostaessamme käsitystä itsestämme ja maailmasta, vaikka niiden tuottajilla ei sellaisia pyrkimyksiä olisikaan. Mieheyden esittäminen mediassa ja muissa kulttuurin tuotteissa sekä heijastaa valtaapitävää maskuliinisuutta että tuottaa siitä uusia käsityksiä.

3.2 Raavaasta pehmeään

Elisabeth Badinterin (1993, 180–182) mukaan mies on ollut kriisissä jo vuosisatoja: milloin oli taisteltava irti syntyperäisestä feminiinisyydestä, milloin se nähtiin arvokkaaksi, ja jatkuvat kriisit johtivat lopulta miehisen identiteetin kuohimiseen. *Kuohittu mies* on Badinterin mukaan jomman kumman ääripään edustaja: kovis tai pehmo. Kovismies on perinteistä mieheyttä ylläpitävä macho, kun taas pehmomies luopuu vallastaan ja patriarkaalisen järjestelmän suomasta ensisijaisuudesta. Hän hillitsee aggressiivisuutensa, on valmis luopumaan urastaan perheensä takia sekä suosii sukupuolten välistä tasa-arvoa. Badinterin mukaan pehmomiehestä on tullut tavallaan naisen omaisuutta, mikä on täysin päinvastainen asetelma patriarkaaliselle järjestelmälle. Pehmomiehen syntymä ajoittuu 1970-luvulle, jolloin osa miehistä päätyi Badinterin mukaan luopumaan machomiehen ominaisuuksista naiset lepyttääkseen. Myös unelma sukupuolten välisestä tasavertaisuudesta johti naisistuneen miehen syntymiseen ja perinteisen miehen vähentyneeseen arvostamiseen. (Badinter 1993, 202–204.)

Badinter kutsuu sekä kovis- että pehmomiehiä kuohituiksi, koska molemmat ovat dualismin, eli kahtiajaon, vankeja. Hän korostaa, että kovis- ja pehmomies ovat kärjistettyjä karikatyyrihahmoja, mutta ne kuvaavat hyvin mieheyden ääripäitä. Siinä missä pehmomiehen ihanne on uransa kustannuksella perheelleen omistautuva isä, kovismiehen ihannetta tukevat fiktiiviset hahmot kuten cowboyt, rambot ja terminaattorit. (Badinter 1993, 183–186, 226.) Niistä viimeinen on kone, mikä viestii hegeemonisen maskuliinisuuden ihanteen tavoittamattomuudesta: jotta mies täyttäisi sen vaatimat ihanteet, hänen olisi oltava yli-ihminen.

Badinterin näkemyksen mukaan patriarkaalinen järjestelmä syntyi aikanaan siksi, että miehet kokivat olevansa alakynnessä synnynnäisen feminiinisyytensä takia. Nykyään he ovat pakotettuja hylkäämään patriarkaalisen järjestelmän ja toimimaan uusien miehisyys- ja isyysmallien mukaisesti. Nykypäivän nuoret miehet eivät enää tunnista itsestään perinteisen maskuliinisuuden stereotyyppiä, ja siksi heidän on hankalaa samastua omiin isiinsä. He ovat ikään kuin perinteisen mieheyden ja maskuliinisuuden muutoksen puristuksissa ja voivat sen vuoksi välittää pojilleen ristiriitaista maskuliinisuuden mallia. Tällöin myös median luomat vaihtoehtoiset mallit ovat tarpeen; kun pojat eivät löydä isästään samastumismallia, he hakevat sitä median tuottamista fiktiivisistä mieshahmoista. Badinter kuitenkin muistuttaa, että kaikkina aikoina on ollut myös niitä miehiä, jotka ovat uskaltaneet irtautua perinteisistä stereotyypeistä, hyväksyneet feminiinisyytensä ja osallistuneet lastensa elämään. (Badinter 1993, 132–133, 257–259.)

3.3 Orastava mieheys

Kolmen sukupolven työläismiehiä tarkastelleen Jari Heinosen (2006) tutkimus ravistelee myyttiä, jonka mukaan suomalainen mies olisi vahva ja tunteensa hallitseva selviytyjä. Perinteinen suomalainen mies on edennyt urallaan ja elättänyt perheensä, mutta Heinosen mukaan 1990-luvun laman myötä tältä ihanteelta putosi pohja. Tutkimus osoittaa, että suomalainen mies ei olekaan vahva ja ilman tukiverkostoa pärjäävä itsenäinen yksilö vaan läheisyyttä ja keskustelua kaipaava ahdingossa oleva ihminen. (Heinonen 2006, 37, 262.) Suomalainen mies on alkanut puhua tunteistaan, ja tyypillisen raavaan miehen ominaisuuksien rinnalle on noussut myös muita pehmeämpiä arvoja lasten kohottua miesten arvoasteikon kärkisijoille. Työnteon arvostus on vähentynyt sitä mukaa, kun miesten hoivavietti on päässyt valloilleen. (Heinonen 2006, 7; Sipilä 1994, 24.)

Vaikka naisten emansipaatiota ja perinteisen mieheyden arvostuksen heikkenemistä on pidetty mieheyden uhkana, Jorma Sipilän (1994, 25) mukaan se on miehille myös helpottavaa. Työelämässä epäonnistuminen ei olekaan enää häpeällistä ja kohtalokasta, ja vaikka mies joutuu luopumaan jostain, hän myös voittaa jotain. Badinterin (1993, 234–236) mukaan muutosta voi kutsua myös *androgynistymiseksi*, koska miesten tultua aiempaa paremmin sinuiksi oman feminiinisyytensä kanssa sukupuoli-

ten väliset erot ovat hälvenneet. Se ei kuitenkaan tarkoita, että lapset näkisivät heidät androgyyneinä, sillä lapset erottavat hienovaraiset erot ja sosiaalistuvat edelleen tiettyyn sukupuoleen kuuluviksi.

Kuten edellä on käynyt ilmi, suuri osa hegemonisen maskuliinisuuden sisältämistä ominaisuuksista kuuluu menneisyyteen, mutta silti perinteisen mieheyden malleilla on kulttuurissamme edelleen vahva asema. Tätä vallitsevaa miehen mallia rikkomaan on kuitenkin ilmaantunut isyys, ja Mikko Lehtonen nimittää tällaista uudenlaista maskuliinisuutta *orastavan mieheyden* malliksi. (Lehtonen 1999, 8, 87.) Koska hegemonisella maskuliinisuudella tarkoitetaan tietyssä ajassa ja kulttuurissa vallitsevaa ihannemieheyttä, tässä tutkimuksessa termi ei sisällä vain Connellin määritelmän mukaisia ominaisuuksia. Isyyden merkityksen ja miehen feminiinisten ominaisuuksien korostuminen osoittavat mieheyden muuttuneen pehmeämmäksi, ja Me Naisten mieheyttä tarkasteltaessa kulttuurissa vallitsevaksi hegemoniseksi maskuliinisuudeksi määritellään Lehtosen määrittelemä orastava mieheys. Perinteisestä hegemonisesta maskuliinisuudesta puhuttaessa viitataan puolestaan Connellin määrittelemään ideaalimieheyteen.

Sipilä (1994, 28) on todennut, että eri areenoilla voi olla yksi tai jopa useampi mieheyden muoto, joka on juuri siinä ympäristössä hegemonisessa asemassa. Täten Me Naisten henkilökuvissa valtaapitävästä maskuliinisuus ei välttämättä ole yhteneväinen kulttuurissa vallitsevan hegemonisen maskuliinisuuden kanssa.

3.4 Mies – ikuinen kakkosvanhempi?

Mies ei ole aina ollut kodin ulkopuolella töissä ja siten poissa lastensa elämässä. Isän rooli heikkeni 1800-luvulla, kun miehet teollistumisen myötä menivät kodin ulkopuolisiin töihin (Badinter 1993, 128). Siitä lähtien isät olivat pitkälti poissa lastensa elämästä sekä fyysisesti että henkisesti, ja hoivaaminen jäi äidin vastuulle parin vuosikymmenen ajaksi. 1970-luvulla miehet sitten viimein palasivat lastensa elämään. (Badinter 1993, 235.) Samoihin aikoihin avioerot kuitenkin lisääntyivät, ja eron myötä moni isä joutui tahtomattaan eroon lapsestaan (Huttunen 2001, 36).

Erojen yleistyttyä perhekäsitys muuttui ja sen myötä isyys alkoi säröillä. Nykyään ei ole ollenkaan itsestään selvää, että isä on itse siittänyt lapsensa, sillä biologisen isyy-

den rinnalle on tullut juridista, sosiaalista sekä psykologista isyyttä. (Huttunen 2001, 13.) Biologinen isä on lapsen siittäjä ja juridinen isä puolestaan hän, joka on laillisesti lapsen miespuolinen huoltaja. Sosiaalinen isä on se mies, joka jakaa arjen lapsen kanssa, ja psykologinen isyys taas perustuu siihen, kehen lapsi on kiintynyt. (Huttunen 2001, 58–64.) Aikoinaan biologista isyyttä pidettiin mieheyden mittana, koska suvun jatkaminen nähtiin tärkeäksi, mutta enää biologiseen isyyteen ei liitetä samantyyppistä arvostusta. Isyyden muutokseen perehtynyt Jouko Huttunen (2001, 127–130) huomauttaa, että uusperheitä on toki muodostettu ennenkin, etenkin sotien jälkeen, mutta yksilöitymisen aikakaudella uusperheet lisääntyivät huomattavasti ja avioero tuli hyväksyttävämmäksi.

Yksi selitys erojen lisääntymiselle on, että parisuhteelta odotetaan nykyään enemmän ja ihmiset tavoittelevat ikuista onnea. Huttunen (2001, 39–40, 50) mukaan vanhemmuus on usein alisteista parisuhteen onnelle, mutta hoidettu parisuhde on yleensä myös hyvän vanhemmuuden tausta. Avioeroissa mies on useimmiten aloitteentekijä, mutta eroamisaktiivisuudesta ja yhteishuoltajuudesta huolimatta isät päätyvät edelleen useimmiten etävanhemmiksi. Perhemuodosta ei kuitenkaan voi päätellä, kuinka isät vanhemmuuttaan harjoittavat. Huttunen korostaa, että etäisä voi fyysisestä välimatkasta huolimatta olla enemmän läsnä lastensa elämässä kuin ydinperheen isä, jonka ajatukset ovat koko ajan töissä.

Sukupuolten välistä epätasa-arvoa tutkinut Pasi Malmi (2009, 232–233, 270) pureutuu väitöskirjassaan hyvinvointivaltioissa esiintyvään miehiin kohdistuvaan syrjintään ja isien heikkoon asemaan. Vasta-argumenttina feministiselle tasa-arvokeskustelulle Malmi toteaa, että patriarkaattiteoriat sulkevat silmänsä miehiin kohdistuvalta syrjinnältä useilla elämänalueilla. Malmin mielestä yhteiskunnan tarkasteleminen vain naisia sortavana patriarkaattina jättää huomioimatta, että miehet kohtaavat yhtä lailla syrjintää vastakkaisen sukupuolen hallitsemilla elämänalueilla. Hän kritisoikin nais-tutkijoita siitä, että he kiinnittävät huomion pelkästään naisiin kohdistuvaan syrjintään etsien vain olettamuksiaan vahvistavia tutkimustuloksia.

Kaikista eniten miehiä syrjitään Malmin mukaan vanhempina, koska lähtökohta on, että äiti mielletään hoitajaksi, isä elättäjäksi. Malmin mukaan maternalistiset eli äidin ja lapsen suhdetta korostavat diskurssit ovat johtaneet siihen, että isä pidetään yhä vain ”kakkosvanhempina”, mikä vähentää miesten motivaatiota opetella lastenhoitoa. Malmin tulkinnan mukaan tästä seuraa eittämättä se, että miehiä ei pidetä sopivina

huoltajina, ja se puolestaan estää heitä saamasta huoltajuutta kiistatilanteissa itselleen. Elatusvelvollisuus kuitenkin säilyy. (Malmi 2009, 240–243, 318.)

Hegemonisen maskuliinisuuden tavoin jokaisessa kulttuurissa on eri aikakausina hegemonisessa asemassa tietynlainen isyys, jota pidetään ihanteellisimpana (Huttunen 1999, 171). Koska isyys on naistenlehdissä yksi vahvasti miehiä määrittävistä teki-
jöistä, seuraavissa alaluvuissa läpikäydään isyyden muutosta 1900-luvun puolivälistä tähän päivään.

3.4.1 Perinteisen isän varjo

Se, ettei isä ole ollut äidin tavoin aina henkisesti läsnä lastensa elämässä, ei automaattisesti tarkoita, että isät olisivat olleet välinpitämättömiä. 1960-luvulle asti suomalaisperheissä vallitsi sukupuolittunut työnjako ja isyyuskäsitys oli hyvin patriarkaalinen. Mies oli perheensä elättäjä ja äitiä korkeampi auktoriteetti, jonka tehtävänä oli saada lapsi irtautumaan äidistään ja tutustumaan kodin ulkopuoliseen maailmaan. Noissa tehtävissä onnistujaa pidettiin hyvänä isänä, eikä sitä paheksuttu, että isä oli valtaosan päivistä työmaalla. (Huttunen 2001, 12–13)

Perinteinen isyys ei edes mahdollistanut miehelle hoivaavan vanhemman roolia, koska miehen piti olla luonteeltaan etäinen ja tunteitaan kontrolloiva (Huttunen 1999, 171). Isä edusti lapsilleen sellaista miehisyttä, jota he kohtasivat kodin ulkopuolella, eikä miehen ollut sopivaa siivota tai vaihtaa vaippaa, sillä se olisi loukannut hänen miehistä kunniaansa. Isän roolia perheessä ohjasi yhteiskunnassa valtaapitävä maskuliinisuuskäsitys. Nykyään isyys kytkeytyy maskuliinisuuteen eri tavoin, eivätkä miehet koe lasten elämään sitoutumista uhkana miehyydelleen. Perinteisen isyyden aikakaudellakin miehillä saattoi olla salaisia haaveita osallistua enemmän lastensa elämään, mutta kynnyksellä vallitsevaa normia oli korkea. (Huttunen 2001, 151–151.) Esteenä näille haaveille on voinut olla myös perinteinen äiti, joka ei ole suonut miehelleen hoivaavan vanhemman roolia (Huttunen 1999, 172).

Perinteinen isyys on kytkeytynyt tiukasti ydinperheeseen, joten muuttunut perhekäsitys on omalta osaltaan vaatinut isyyden muutosta. Uudet sukupolvet ovat myös alkaneet toteuttaa isyyttä omalla tavallaan, kun oma isä ei ole tuntunut sopivalta mallilta. Erojen lisääntymisen ja perinteisen isyyden vähenemisen myötä isyydessä alkoi näkyä kaksi muutossuuntaa: *oheneva* ja *vahvistuva isyys*, joita molempia esiintyy eten-

kin uusissa perhemuodoissa. Toisaalta isyys uhkaa ohentua, kun isä eron jälkeen on pääosin poissa lastensa arjesta, mutta yksinhuoltajaisien kohdalla isyys taas yleensä vahvistuu. Isyyttä vahvistavat myös uuden sukupolven isät, jotka pyrkivät tasa-arvoisempaan vanhemmuuteen. (Huttunen 1999, 1978; Huttunen 2001, 150–151.)

Isyyden muutoksesta huolimatta perinteinen isyys ei vielääkään ole täysin historiaa. Yhteiskunta on tukenut perinteistä isyyttä ja perinteistä roolijakoa vielä kauan perheissä tapahtuneen muutoksen jälkeen, ja merkittävin tekijä perinteisen isyyden vahvistamisessa on työelämä, jossa miehille ei suoda perheen sekoittamista työasioihin. Osaltaan perinteistä isyyttä voivat pitää hengissä myös suuret ikäluokat, joille perinteinen isyys on se normaalina pidetty isyyden malli. (Huttunen 1999, 171–174.)

3.4.2 Osallistuva isä pärjää ilman äitiä

1970-luvulla isyyden merkitys alkoi vahvistua. Perinteisten elättäjäisien rinnalle ilmestyi aiempaa osallistuvampi isä, joka teki äidin apuna kotitöitä ja osallistui aiempaa enemmän lastenhoitoon. Huttunen (2001, 163–167) mukaan tähän vaikutti paitsi naisten siirtyminen työelämään myös kaupungistuminen. Kerrostaloissa miehillä ei ollut enää pihatöitä, joten heidän oli alettava osallistua myös naisten töinä pidettyihin sisähommiin. Aluksi osallistuva isä ei ollut kovin oma-aloitteinen, koska mies tarvitsi ennestään vieraiksi jääneisiin tehtäviin naisen ohjeistusta ja piti kotitöitä rutiinihommiensa sijaan vain projektiluontoisina suorituksina. Siksi perinteisen isän seuraajasta käytetään nimitystä *avustava isä*. Tämä uudenvuodenlainen isä ei ollut äidin rinnalla tasavertainen kasvattaja vaan jotain äidin ja lasten väliltä. Huttunen toteaaakin, että tavallaan avustava isyys vain vahvisti äidin roolia, koska nainen sai perheessä enemmän valtaa ohjattaessaan miestänsä. Vahvassa auktoriteettiasemassa olleeseen perinteiseen isään verrattuna avustava isä oli lapsille enemmänkin kaveri, jonka kanssa tehtiin vain mukavia asioita (Huttunen 1999, 184).

Huttunen (2001, 45, 54) esittää, että lapsiluvun pieneneminen on osaltaan johtanut kotitöiden tasa-arvoisempaan jakamiseen. Miesten aktiivisempi osallistuminen kotitöiden tekoon ei kuitenkaan johtanut siihen, että taloudellinen vastuu olisi tasaantunut samassa suhteessa naisten ja miesten välillä. Kotitöiden lisääntyminen on miesten kannalta kuitenkin vain positiivista, koska se on lisännyt heidän mahdollisuuksiaan toteuttaa isyyttään.

1980-luvulla miehen osallistuminen lastenhoitoon vahvistui entisestään ja voitiin alkaa puhua avustavan isän sijaan *osallistuvasta isästä*. Osallistuva isä ei ole riippuvainen äidin ohjeista vaan osaa ottaa vastuuta ja tietää mitä pukea milloinkin lapselle päälle. Huttunen käyttää lastensa elämään aktiivisesti osallistuvasta miehestä myös termiä *sitoutunut isä*. Sitoutunut isä on mies, jonka arvojärjestyksessä lapsen tarpeet menevät omien tarpeiden edelle, eikä hoitaminen ole vain velvollisuus vaan isyys on kokonaisvaltaista. Huttunen kuitenkin korostaa, ettei sitoutunut ja aktiivinen isyys ole ainoastaan viime vuosikymmenten ilmiö. Sitä vain on toteutettu eri aikoina eri tavoin: perinteinen isä on ollut aktiivinen elättäessään perhettään, kun taas avustava isä on osallistunut naisten töiksi miellettyihin tehtäviin. (Huttunen 2001, 82, 168–170.)

3.4.3 Uusi isä – tasavertainen kasvattaja

1990-luvun vaihteessa isien joukkoon ilmaantui hoivaava mies, joka pyrkii tietoisesti lapsiläheiseen isyyteen (Huttunen 1999, 185). Hoivaavasta isästä tavataan käyttää nimitystä *uusi isä*, jolla haluttiin aikoinaan vahvistaa käsitystä siitä, ettei lapsen hoitaminen ole biologisesti ohjautuvaa (Huttunen 2001, 171). Tätä on korostanut muun muassa Badinter (1993, 246–247), joka kumoo väitteen siitä, ettei mies voisi olla lapselle äidin veroinen vanhempi. Badinterin mukaan mies on syntyperäisen feminiinisyytensä ansiosta tasavertainen kasvattaja, kunhan hän vain unohtaa mieheytensä.

Uudessa isässä olennaisinta ei ole se, että hän viettää entistä enemmän aikaa lasten kanssa. Uusi isä ei myöskään ole täydellinen vastakohta perinteiselle isälle. Huttusen mukaan uudessa isässä merkittävintä on se, että mies haluaa panostaa vanhemmuuteen. Uusi isä ei tee avustavan isän tavoin kotitöitä kiitoksen toivossa vaan omasta halustaan. Perheissä, joissa isä ja äiti ottavat kaikesta tasavertaisen vastuun ilman sukupuolittuneita roolijakoja, harjoitetaan *jaettua vanhemmuutta*. (Huttunen 1999, 186–187.)

Miesten isyyteen sitoutumiseen vaikuttavat miehen motivaation lisäksi yhteiskunnan ja työelämän asenteet, mutta uuden isyyden toteutuminen edellyttää myös täysin jaettua vanhemmuutta (Huttunen 2001, 174, 195). Huttunen (2001, 95) huomauttaa, että on pitkälti äideistä kiinni, muuttuuko isyys jaetun vanhemmuuden suuntaan. Jos nainen haluaa ylläpitää perinteistä työnjakoa, on miehen hankala toteuttaa modernia isyyttä.

Myös Badinter (1993, 251–252) on todennut, että isyyden vallankumous edellyttäisi täysin tasavertaisia parisuhteita. Naissukupuolen alisteisesta asemasta on puhuttu vuosikymmenet, mutta Badinterin mukaan juuri naiset ovat merkittävä jarru miesten tasavertaiselle vanhemmuudelle. Äidit eivät läheskään aina suo miehilleen tasavertaista osallistumista lastenhoitoon, koska he haluavat säilyttää valta-asemansa alueella, joka on perinteisesti mielletty heille kuuluvaksi. Huttunen (2001, 74) toteaaakin, että perinteisen naisen ja miehen roolijaon täytyy tyydyttää molempia sukupuolia ainakin jossain määrin, koska se yhä elää niin sitkeästi.

Vaikka isyyden merkitys on korostunut miesten elämässä huomattavasti, ei se yksiselitteisesti viesti pehmentyneestä maskuliinisuuskäsityksestä. Muuttuneen isyyden vaikutusta maskuliinisuuteen tutkinut Jani Kolehmainen (2004, 107) huomauttaa, että lastenhoitoon osallistuminen voi jopa lujittaa miehekkääksi luokiteltuja toimintatapoja. Tämän nostaa esille myös Jaana Vuori (2004, 49). Hän esittelee teorian maskuliinisen isän mallista, joka sisältää ajatuksen siitä, että osallistuvaa isää ei nähtäisikään hoivaajana vaan äidistä poikkeavana maskuliinisenä toimijana, joka ylläpitää maskuliinisen isän roolia toimien pojilleen miehen mallina. Huttunen (2001, 193) puolestaan esittää, että hoivaava isä on tärkeä etenkin poikalapsen miehisen identiteetin kehittymisen kannalta, koska hoivaavalta isältä poika oppii jo pienestä pitäen, että hoivaaminen kuuluu mieheyteen luonnollisena osana.

Johtuupa miehen hoivausvietti sitten maskuliinisuuden pehmentymisestä tai miesten halusta ylläpitää perinteistä mieheyttä, se liittyy eittämättä emotionaalisuuteen, mikä ei sisälly perinteiseen maskuliinisuusihanteeseen (Jokinen 2003, 8). Tämä vahvistaa käsitystä yhteiskunnassa vallitsevasta orastavasta mieheydestä, jossa perinteiseen hegemoniseen maskuliinisuuteen yhdistyy feminiinisenä pidettyjä ominaisuuksia.

3.5 Mies eri medioissa

Vaikka naistenlehden mieskuvasta tehty tutkimus on vähäistä, muiden medioiden mies on herättänyt kiinnostusta etenkin viestinnän tutkimuksen ulkopuolella. Niin yleisaikakauslehtien, mainosten, elokuvien kuin miestenlehtienkin miehet ovat motivoineet sekä väittelijöitä että pro gradun tekijöitä, ja yhteistä näille mieskuvatutkimuksille on, että tutkimuskohteena ovat aina mediassa esiintyvät mieshahmot: huomio kiinnitetään ainoastaan miesten kuviin tai sellaisiin teksteihin, joissa mies puhuu.

Naisten puheessa tuotettuun mieheyteen ei siis tämän tutkimuksen tavoin kiinnitetä huomiota.

Seuraavissa alaluvuissa esitellään sellaisia mieskuvatutkimuksia, joissa aineistona on jokin muu kuin naistenlehti. Naistenlehtien mieskuvasta tehtyihin tutkimuksiin perehdytään luvussa 4.6.

3.5.1 Ulkonäöllä on merkitystä

Mieskuvaa voi tutkia monella tavalla. Kun tutkimuskohteena on kuvamateriaali, tarkasteltavaksi nousee miehen ulkonäkö ja ne asiayhteydet, joissa mies on kuvattu. Tällöin kiinnitetään huomiota siihen, mitä kuvassa tapahtuu, kenen kanssa mies on kuvattu ja kuinka nämä seikat ovat kytköksissä vallitsevaan aikaan ja yhteiskuntaan. Jos tarkastelukohteena ovat tekstit, huomio kiinnitetään kielenkäyttöön: mitä kerrotaan, miten kerrotaan ja mitä on mahdollisesti jätetty kertomatta. Tekstiä voi tutkia määrällisesti erittelemällä sitä, mistä puhutaan, mutta laadullisessa tutkimuksessa mennään pintaa syvemmälle etsimällä kielestä merkityksiä, jotka eivät kerta lukemalla välity.

Mieheys voi olla tutkimuskohteena myös niin, ettei aineiston miehestä pyritä rakentamaan prototyyppiä. Näin on tehnyt Tiina Äijänaho (2010), joka tarkasteli pro graduksaan sitä, kuinka mieheys länsimaisessa mediassa rakentuu. Äijänaho tutki Michael Jacksonin haastatteluja kolmen vuosikymmenen ajalta, ja tutkimuksen mukaan sukupuoli rakentavat kolme diskurssia: fyysinen olemus, ryhmäjako ja normaalius. Ensimmäinen diskurssi sisältää ulkonäköön ja olemukseen liittyvät ja vaikuttavat tekijät, sillä arvioidessa ihmistä sukupuolen edustajana ulkoisiin seikkoihin kiinnitetään ensimmäisenä huomiota. Ryhmäjakodiskurssissa sukupuolen nähdään määrittävän ryhmässä vallitsevien arvojen ja odotusten kautta. Kolmannessa eli normaaliusdiskurssissa sukupuoli määrittyy sen mukaan, mikä nähdään tietylle sukupuolelle normaaliksi ja mikä epänormaaliksi, ja sen perusteella voidaan arvioida, edustaako henkilö sukupuoltaan ”hyvin”.

Pelkästään kuviin perustuvasta mieskuvatutkimuksesta käy esimerkkinä Ulla Hakalan (2006) väitöskirja, jossa tarkastelukohteena olivat yhdysvaltalaisien ja suomalaisten yleisaikakauslehtien mainoksissa 1970–1990-luvuilla esiintyvät miehet. Suomalaisista lehdistä Hakala tutki Valittuja Paloja ja Seuraa, ja tutkimustulokset kumosivat oletuksen, että mainoksissa esiintyisi vain nuoria ja komeita miehiä. Hakala toteaa, että

mainonnassa rakennetaan mieskuvaa, joka mukailee sosiaalista todellisuutta. Mainosten mies ei ole nuori ja virheetön vaan ”keski-ikäinen ja rennosti pukeutunut, mieluummin hoikka kuin lihaksikas”, vaikkakin useimmiten miehestä oli kuvattu pelkät kasvot, mikä viestii Hakalan mukaan rationaalisuuden korostamisesta. Tutkimus osoittaa, että mainosten mies muuttuu yhteiskunnan mukana, joskin hitaasti. Kolmen vuosikymmenen kuluessa muutos näkyi esimerkiksi siinä, että aiemmin mies esitettiin useimmiten automainoksessa, mutta vuosien kuluessa hyvinvointimainokset lisääntyivät ja miehen rooli muuttui osallistuvasta ”koristeeksi”. (Hakala 2006, 238–253.)

3.5.2 Moderni jätkä ja antisankari

Mieskuvaa voi tutkia myös sekä tekstiin että kuvaan perehtymällä. Näin on tehnyt Kaisa Toivonen (2007), joka on tarkastellut suomalaisten työväenluokkaisten miesten maskuliinisuutta Aki Kaurismäen elokuvissa. Toivosen mukaan elokuvien mieshahmot edustavat valkoista, työväenluokkaista, länsimaista ja heteroseksuaalista mieheyttä, ja maskuliinisuutta luonnehtii ruumiillisuuden sijasta häveliäisyys ja epäeroottisuus. Toivonen ehdottaa, että eräs suomalaisuusdiskurssi voisi kulminoitua ”työväenluokkaiseen mieshahmoon, joka ratkoo kriisejään miesporukan tukeen turvautuen, alkoholilla tai pakenemalla”. Hän kuitenkin huomauttaa mieshahmojen traagisuuden taustalla vaikuttavan yhteiskunnallisen muutoksen, jonka takana ovat kansainväliset tekijät. Täten työväenluokkainen, perinteinen maskuliinisuus ei kuulu ainoastaan suomalaiseen mentaliteettiin.

Perinteinen sukupuolijako on Kaurismäen elokuvissa voimissaan ja maskuliinisuus ja feminiinisyys pidetään selvästi erillään ja ”oikeisiin” sukupuoliin yhdistettyinä, mutta silti perinteistä mieheyttä myös haastetaan liittämällä miehiin feminiinisinä pidettyjä ominaisuuksia kuten tunteellisuutta ja herkkyyttä. Miestä rakennetaan vahvasti työn kautta ja miehisen kunnian säilyttäminen nähdään tärkeäksi. Mieheen liitettyjä arvostettavia piirteitä ovat nöyryys, aitous ja solidaarisuus miesyhteisöjä kohtaan, kun taas toisaalta mieshahmojen kiinnittyminen yhteisöihin on melko väljä: ”miehet ovat usein yksinäisiä, ja heillä on vain yksi paras kaveri.”

Vaikka Kaurismäen miesten ongelmat johtuvat yhteiskunnan muuttumisesta, heille on ominaista ongelmien selättäminen, tietynlainen antisankaruus. Toivonen kuvailee Kaurismäen miehiä ”moderneiksi jätkiksi”, jotka eivät machoile vaan suhtautuvat

naisiin tasa-arvoisesti. Toivosen mukaan Kaurismäen ”mieshahmojen maskuliinisuus rakentuu tilanteiden hallintana, rauhallisina eleinä ja ironisten lausahdusten kautta. Usein sanoja ei edes tarvita; eleet, ilmeet ja katseet kertovat niitä lukea osaavalle kaiken tarpeellisen.”

3.5.3 Tosimies näyttää tunteensa

Tälle tutkimukselle vertailukelpoisin on Anna Tiittasen (2008) pro gradu -tutkielma, jossa selvitettiin Tosimies-lehden mieskuva tarkastelemalla miesten henkilöhaastatteluja. Huomionarvoista on, että Tosimies on kristillinen lehti, jonka kohderyhmänä ovat miehet.

Tiittasen mukaan Tosimiehestä välittyy sekä miehen ihannekuvaa peilaava että uudistava diskurssi: miesten tulisi muuttua yhteiskunnan mukana, mutta muutoksen suunnasta esiintyy keskenään ristiriitaista puhetta. Tyypillinen Tosimies-lehden mies on työtä tekevä perheensä elättäjä, ja miehen odotetaan myös olevan perheen pää sekä edustavan lapsilleen maskuliinista, äidin vastaparina toimivaa roolimallia. Ihanteena on myös, että isä pyrkisi eroon menneiden sukupolvien kärsimästä tunteiden osoittamisongelmasta ja löytäisi itsestään hellän puolen.

Toisaalta Tosimieheissä ihailaan sotasukupolvea ja agraariyhteiskuntaa ja korostetaan, että miesten olisi muututtava vahvemmiksi johtajiksi traditionaalista mieskuva korostavaan suuntaan. Tämän puhettavan mukaan yhteiskunnan muuttuminen on aiheuttanut sen, että miehet ovat jääneet naisten jalkoihin ja naisten osallistuminen työelämään ja vallankäyttöön on miehille haasteellista. Toisessa yhteiskunnan ja sukupuoliroolien muutosta käsittelevässä puhettavassa korostuu miehiä helpottava monipuolisemman maskuliinisuuden mahdollisuus. Tässä puhettavassa mies voi tuoda ilmi tunteitaan ja esiintyä esimerkiksi lapsiaan hoivaavana isänä. Edellisen miessukupolven negatiiviset käyttäytymismallit on hylätty, ja tarve tehdä vähemmän töitä ja käyttää enemmän aikaa perheen parissa nähdään hyväksyttävänä.

4 NAISTENLEHTI – YSTÄVÄ, JOKA EI PUHU PAHAA

4.1 Siskot pitävät yhtä

Naistenlehtiä on tutkittu paljon, mutta määritelmät lajityypistä ovat väljiä. Töyry (2005, 26) esittelee väitöskirjassaan Fergusonin (1983) näkemyksen, jonka mukaan naistenlehdet ovat yksinkertaisesti erikoislehtiä, jotka käsittelevät naisille suunnattuja aiheita. Siihen, mitä nämä naisia oletettavasti kiinnostavat teemat ovat, vastaa ainakin osittain Ballasterin, Beethamin, Frazerin ja Hebronin (1991, 129) tutkimus naistenlehtien vaikutuksista kuluttajiin. Sen perusteella naistenlehdet nähdään naisten ystävinä: Ne tarjoavat lukijoilleen sympatiaa naisena olemista kohtaan keskittymällä teemoihin, jotka on aina yhdistetty naisiin. Keskustelu kodista, perheestä ja seksuaalisuudesta luo yhteisön, naisten ikioman maailman. Näistä sukupuolispesifeistä teemoista ei pelkästään puhuta naisten ainoina kiinnostuksen kohteina, vaan ne esitetään asioina, jotka ovat kaikille naisille yhteisiä. Tämä tukee luvussa 3.2 esiteltyä teoriaa siitä, että naiset kuuluvat yksityiseen ja miehet julkiseen elämänpiiriin.

Naistenlehtien henkilökuvia tutkineen Jonita Siivosen (2006, 231–232) mukaan lajityypin suosio perustuu siihen, että muista medioista poiketen naistenlehdissä nainen on valokeilassa sekä yleismaailmallisesti että henkilökohtaisesti. Aiheita käsitellään sekä asiantuntijan että elävän esimerkin kautta, ja lähestymistapa on realistinen, vaikka positiivisuutta uhkuvissa henkilöhaastatteluissa realismi onkin fantasialla väritetty. Ruotsalaista naistenlehtitutkijaa Lisbeth Larssonia (1990) lainaten Siivonen esittää, että naistenlehti antaa tunteen identifioitumisesta: lukija tuntee nautintoa, kun voi tunnistaa jutusta itsensä. Siivosen mukaan Larsson on myös esittänyt naistenlehtien kuvaavan todellisuutta esimerkiksi sanomalehtiä paremmin, koska naistenlehdissä käsitellään muutakin kuin yleistä tasa-arvopolitiikkaa.

Naistenlehtien fiktiivisyyttä sivusivat myös Ballaster ja kumppanit. He pohtivat, pitävätkö lukijat naistenlehtien kertomuksia tosina, ja jos pitävät, tulisiko siihen puuttua enemmän kuin tarkastella lehtien tarjoamaa lukunautintoa. Tutkimus kuitenkin osoitti naistenlehtien lukijoiden olevan melko tiedostavia lajityypin ylläpitämistä rakenteista, ja etenkin itsensä koulutetuiksi ja älykkäiksi mieltäneet naiset korostivat sitä, että naistenlehti on vain pakopaikka todellisuudesta. Ballasterin ja kumppaneiden

mukaan naistenlehdistö toimii fiktiivisestä puolestaan huolimatta oivana areenana mahdolliselle muutoskeskustelulle, ja kautta aikojen lajityyppi on tarjonnut aivan erityisen tilan vain ja ainoastaan naisille. (Ballaster, Beetham, Frazer & Hebron 1991, 173, 176.)

Siivosen (2006, 230–232) mukaan naistenlehti onkin yksi harvoista paikoista, missä naisen identiteetin muodostuminen ja onnentunne naisen arkeen kuuluvista asioista, kuten kodista, parisuhteesta ja naisvaltaisella alalla työskentelystä, ovat sallittuja. Vaikka naistenlehdet epäsuorasti tuuppivatkin naisia yhteiskunnan hyväksymään muottiin, käsitellään samalla asioita, joista valtakulttuuri vaikenee: naisten asemaa, yksityiselämän kipukohtia ja arkea ylipäänsä. Uutis- ja ajankohtaisjournalismissa koti esitetään usein naisen vankilana ja naista palkkatyöntekijänä huomioidaan harvoin, mutta naistenlehdet arvostavat sitä naisen elämän osa-aluetta, jota ei muuten yhteiskunnassa noteerata. Juuri tässä piilee Siivosen mukaan naistenlehtien kiehtovuus. Naistenlehti on samalla sekä kaukana lukijasta että lähellä häntä: lukija voi sekä samastua haastateltaviin että ottaa halutessaan etäisyyttä, mikäli kokee lehden tarjoaman ”naisten maailman” sukupuoltaan alistavana.

Anna-lehdessä julkaistuja poliitikkojen henkilökuvia väitöskirjassaan tutkinut Erkki Railo (2011, 23–24) toteaa, että naistenlehdet eivät voi olla mikään yksiselitteinen kategoria johtuen siitä, ettei nainen ole yksiselitteinen termi. Hänen tulkintansa mukaan naistenlehti ei ole naistenlehti siitä syystä, että se tuottaa sellaista sisältöä, josta naisten mielletään pitävän, vaan siksi, että naistenlehti tuottaa ja pitää yllä mielikuvaa naisena olemisesta. Naisella Railo tarkoittaa abstraktia yhteiskunnassa vallitsevaa naiseutta, ei konkreettista naispuolista lukijaa, minkä vuoksi lukijan ja median välillä vallitseva vuorovaikutussuhde on monimutkainen. Railo tarjoaakin käyttökelpoisen näkökulman naistenlehdistön ja muun median vertailuun: vaikka kaikki mediat rakentavat jollain tasolla sukupuolimalleja, naistenlehti on ainoa, joka julistaa käsittelevänsä nimenomaan naiseutta. Hän kysyykin, millainen olisi naistenlehti, jossa ei mainitaisi lainkaan haastateltavan sukupuolta.

4.1.1 Ristiriitoja ratkova konsepti

Määritteli naistenlehden miten tahansa, se kuuluu aikakauslehtiin. Aikakauslehdet voidaan ryhmitellä yleisölehtiin, ammatti- ja järjestölehtiin, mielipidelehtiin sekä

asiakas- ja yrityslehtiin, mutta yleensä aikakauslehdistä puhuttaessa tarkoitetaan yleisölehtiä. (Kivikuru 1996, 74.) Tyypillisin tapa luokitella aikakauslehtiä on jakaa ne yleisaikakauslehtiin ja erikoislehtiin, mutta koska yleispätevää luokittelumallia ei ole olemassa, jaotteluperusteet ovat aina tutkimuskohtaista (Töyry 2005, 23–24).

Edellä esitetyn aikakauslehtien kahtiajaon mukaan naistenlehdet edustavat erikoislehtiä, mutta suomalaisen naistenlehdistön historiaan perehtynyt Raili Malmberg (1991, 195–196) jakaa naistenlehdetkin vielä kahteen ryhmään: yleis- ja erikoislehtiin. Yleislehden perusosia ovat hyöty-, tieto-, luku-, palvelu- ja viihdeaines, linjanvetopalstat, yleissivistävä aines sekä ostopalvelut ja muut lukijapalvelut. Naisten erikoislehdet keskittyvät puolestaan yhteen hyötyalueeseen, esimerkiksi muotiin tai terveyteen. Rajanveto on näiden lehtiryhmien välillä kuitenkin vaikeutunut, koska erikoislehdet ovat laajentaneet aihealueitaan ja yleislehdet puolestaan omivat lukuisia erityisalueita. Ennen vuotta 1918 Suomessa julkaistuista yli kahdeksastakymmenestä yleisaikakauslehdessä noin kolmasosa voidaan Malmbergin mukaan pitää naistenlehtien edelläkävijöinä, koska ne sisälsivät nykyisten naistenlehtien tapaan yleissivistävää ja viihteellistä lukuaineistoa, ruokareseptejä, käsityöohjeita sekä muotia.

Edellä esitetystä ryhmittelystä riippumatta jokainen naistenlehti on omanlaisensa sovellus kattokäsitteestään, eli niillä on oma konsepti. Töyry määrittelee konseptin käsitettä soveltaen Jaakko Virkkusen (2002) teoriaa kolmesta konseptin tasosta. Niistä ensimmäinen liittyy tuotantoon, ja sen muodostavat toiminnalliset osat eli tunnistettavat piirteet. Naistenlehdessä näitä piirteitä ovat Töyryn mukaan tekstien aihepiirit, visuaalinen ulkoasu, julkaisun materiaalsen muodon tuottaminen sekä lehden taloudellisen perustan toteuttaminen eli esimerkiksi journalistisen sisällön suhde mainontaan. Konseptin toisen tason muodostavat keinot, joilla edellä mainitut piirteet on nivottu yhteen toimivaksi kokonaisuudeksi. Kolmas taso puolestaan liittyy vahvasti yleisön ja median väliseen suhteeseen, sillä se sisältää ne tavoitteet ja arvot, joita konseptin avulla pyritään toteuttamaan. Naistenlehtien sisällölliset arvot korostuvat siinä, minkä naisten elämäntilanteen ristiriidan lehti yrittää ratkaista ohjaten lukijaa toimimaan tiettyllä tavalla. (Töyry 2005, 62–66.) Ristiriitoja käsitellään yleensä kätkemällä eri näkökulmia erilaisiin tekstityyppeihin, ja usein ristiriita jätetään ratkaisematta. Näin lehti hyväksyy naisten paikan vallitsevassa sukupuolisopimuksessa, ja Töyryn mukaan tämä varmistaa lukijasuhteen jatkumisen. (Töyry 2006, 224.)

Yksi yleisimmistä ristiriidoista naistenlehdissä on sukupuolten vastakkainasettelu, sillä kautta aikojen naisille suunnatut lehdet ovat välittäneet lukijoilleen mielikuvaa naisen ja miehen välillä vallitsevasta sukupuolten kahtiajaosta (Ballaster, Beetham, Frazer & Hebron 1991, 3). Naistenlehdissä suhdetta sukupuolten kahtiajakoon ja yhteiskunnassa vallitsevaan sukupuolisopimukseen käsitellään tarkemmin luvussa 4.3.

4.1.2 Sisältöä ohjailee mallilukija

Nykyaikaisen naistenlehden prototyyppi on naisten kuluttajalehti. Se syntyi Suomessa melko myöhään, koska kansa oli niin omavaraista. Kuluttajalehden sijaan Suomessa oli 1800-luvulla laaja järjestölehdistö, jonka sisältöjä myös 1900-luvulla syntynyt naisten kuluttajalehdistö otti omakseen. Kuluttajalehden konsepti muodostuu journalistisen ja kaupallisen sisällön yhteensopivuudesta. (Töyry 2006, 212–213)

Konseptoidussa naistenlehdessä naisia ei puhutella yhtenä suurena massana, vaan lehdillä on omat mallilukijansa. Kohderyhmäajattelu viedään usein jopa niin pitkälle, että lukijatutkimusten ja -palautteiden perusteella mallilukijalle rakennetaan kuviteltu henkilöllisyys: hänelle annetaan nimi ja ikä sekä määritellään elämäntapa, harrastukset ja muut ominaisuudet. (Ruoho & Saarenmaa 2011, 18–19.)

Mallilukija ohjailee paitsi mainostajia myös lehden toimittajia. Artikkelit on kirjoitettava lehden mallilukija mielessä pitäen, mikä koetaan usein rajoittavana. Mallilukija on huomioitava niin juttuaiheissa, näkökulmissa kuin haastateltavien valinnassa, ja toimittajan on osattava asettua kohderyhmän asemaan pystyäkseen tulkitsemaan, millaiset kysymykset lukijaa kiinnostavat. Mielenkiintoinen tarina voi jäädä kertomatta, jos se ei täytä konseptin vaatimuksia. Kansainvälisten naistenlehtikonseptien artikkelit eivät esimerkiksi toimisi sellaisenaan Suomessa, sillä jokaista kulttuuria on puhuttava sen omalla tyylillä. (Ruoho & Saarenmaa 2011, 18–21, 41.)

4.2 Miesten käsistä naisen ystäväksi

Malmbergin (1991, 194) mukaan varsinaiset naistenlehdet syntyivät 1800- ja 1900-lukujen vaihteessa. Silloin naistenlehdet tuotettiin vielä vahvasti miesten käsissä, ja ne välittivät siksi miehisiä näkemyksiä siitä, millaista sivistystä ja kulttuuria nainen

tarvitsee tai mitä asioita naisen olisi soveliaista harrastaa. Töyryn (2005, 217) tulkinnan mukaan miehet kouluttivat tekstiensä kautta naislukijoita omaan osaansa sukupuolisopimuksen toteuttamisessa.

Vuonna 1921 naisille alettiin vaatia omaa, miesten auktoriteetista vapaata lehteä. Muutosta vaati etunenässä kirjailija Ilmari Kianto, joka toivoi naistenlehtiin ”enempi persoonallisuutta, enempi sydäntä, enempi naista, enempi ihmistä, enempi hehkuvaisuutta, enempi elektrisiteettiä, enempi vapauden rakkautta”. Uudenlaiselle naistenlehdelle olikin kysyntää, sillä perinteinen naiskäsitys oli alkanut murentua ja naisen asema pikkuhiljaa liberalisoitua naisten poliittisen aktivoitumisen myötä. Vuonna 1922 perustettu Kotiliesi on ensimmäinen nykyaikaisen naistenlehden kriteerit täyttävä julkaisu. (Malmberg 1991, 194–196.)

Naistenlehtiä julkisuuden ja journalismin näkökulmasta tutkineet Iris Ruoho ja Laura Saarenmaa (2011, 45–46) korostavat Töyryn (2005) ja Railon (2011) tavoin naistenlehdistön roolia hyvinvointivaltion rakentamisprojektissa. Vaikka naistenlehdet ovatkin koko historiansa ajan toimineet ohjekirjoina lukijoilleen, ovat ne tarjonneet julkista palstatilaa myös mielipiteiden ilmaukselle. Ruoho ja Saarenmaa nostavat esiin myös aiemmin vähemmälle huomiolle jätetyn näkemyksen, jonka mukaan naistenlehdistö on toiminut merkittävänä keskusteluareenana muillekin kuin naisten näkökulmasta ajankohtaisille aiheille.

Naistenlehtikritiikki juontaa juurensa 1970-luvun vaihteeseen, jolloin perinteisten naistenlehtien levikki kääntyi laskuun ja viihdepainotteiset modernit lehdet houkuttivat yleisöä. Me Naisten ja Eevan kaltaisia moderneja naistenlehtiä sävytti feminismi, joka ilmeni seksuaalista vapaamielisyyttä ja sukupuolten välistä tasa-arvoa käsittelevinä artikkeleina. Tästä kuitenkin seurasi keskustelu miehen ahtaalle joutumisesta ja huomion siirtyminen pois naisten asemasta. Miesten kriisin alleviivaaminen voidaan Ruohon ja Saarenmaan mukaan tulkita keinoksi jättää huomioimatta naisten tasa-arvovaatimukset ja kyseenalaistaa feministiset tulkinnat sukupuolten välisestä epä-tasa-arvosta. Miehet esiintyivätkin 1960–1970-luvuilla naistenlehdissä usein ja vapautuneesti, mikä viestii siitä, että naistenlehden hömppäleima ei heihin tarttunut. Ruohon ja Saarenmaan mukaan tämän voi nähdä mieshegemoniaa vahvistavana ilmiönä, mutta toisaalta se voi myös kertoa naistenlehdistä tasa-arvon edistäjinä ja miesten valta-aseman purkajina. (Ruoho & Saarenmaa 2011, 8, 56–59.)

1980-luvulla moderni naistenlehdistö innostui politiikasta ja parisuhdehaastatteluista, mutta 2000-luvulle tultaessa mielenkiinto siirtyi perinteisestä politiikan käsittelystä yksilöiden arkeen. 1990–2000-luvuilla naistenlehti on Ruohon ja Saarenmaan (2011, 64–66, 77) mukaan ollut yksi niistä areenoista, jotka ovat pitäneet esillä sekä elämän poliittisia kysymyksiä, poliittista yhteisymmärrystä että me-henkeä. Töyryn (2006, 209) mukaan nykyaikaisena naistenlehtidiskurssina voi pitää lehtien tapaa puhutella lukijaa ystävänä, kun aiemmin tyyli oli pikemminkin sisarellinen, äidillinen ja jopa isällinen.

4.3 Lehti sukupuoliroolien ylläpitäjänä

Töyryn (2005, 44–48, 217) mukaan kullakin naistenlehdellä on jonkinlainen suhde sukupuolijärjestelmään ja tapaan, jolla yhteiskunnassa vallitseva sukupuolisopimus on järjestetty. Naisten ja miesten tekemät naistenlehdet hän erottaa Kathryn Shevelon (1989) teorian avulla toisistaan sillä, että naisten kirjoituksissa ei oleteta neuvoteltavan sukupuolisopimuksesta, vaan yleensä siihen sopeudutaan. Myös lehden ja kuluttajan välinen lukijasopimus liittyy yhteiskunnassa vallitsevaan sukupuolisopimukseen.

Naistenlehdet ovat alusta asti toimineet ohjekirjoina lukijoilleen painottaen perheen, äitiyden ja kodin ideologiaa. Ballasterin ja kumppaneiden (1991, 144–145) tyyppitelyn mukaan naistenlehden nainen onkin pääsääntöisesti vaimo, äiti ja kodinrakentaja, mutta kodinhoitovinkkien lisäksi naistenlehdet toimivat myös keskusteluareenana puheelle perhesuhteista ja naisen asemasta.

Siivosen (2006, 238) mukaan naistenlehti tarjoaa todellisen maailman vastapainoksi fantasiamaailman, jossa naisilla on paikkansa. Tämä kuvitteellinen maailma ei kuitenkaan vahvista naisten roolia oman elämänsä johtajina, vaan sen sijaan ylläpitää vallitsevaa sukupuolijärjestystä. Toisenlainen toimintamalli hukuttaisi naistenlehtien nykyisen tehtävän ja karkottaisi luultavasti mainostajat. Naistenlehden nainen on ihminenainen: toisella kädellä hän antaa vauhtia uralleen, toisella pyörittää lapsiperheen arkea ja pitää samalla yllä myös omaa naisellista viehätysvoimaansa. Naistenlehdet antavat ymmärtää, että tietyillä tuotteilla tämä on mahdollista.

Pohjoismaisissa naistenlehdissä naisia ei painosteta ihannoimaan juuri kumpaakaan, ei kotiäitiyyttä eikä uranaisuutta, vaan kaikista tärkeintä on heteroseksuaalisen viehätysvoiman ylläpitäminen. Tätä linjaa ohjailevat mainostajat. Juuri kaupallisuus ja yksipuolinen naiskuva ovat asioita, joista naistenlehtiä on kritisoitu, mutta on lajityyppiä myös kehuttu. Kiitos tulee siitä, että naistenlehdet tarjoavat lukijoilleen samastumispintaa ja hetkellisen pakopaikan arjesta. (Siivonen 2006, 227, 238.)

Siivosen mielestä naistenlehdet eivät kuitenkaan anna sen valheellisempaa tai todellisempaa kuvaa naiseudesta kuin muukaan journalismi. Ilman naistenlehtiä naiset vain jäisivät vaille heitä ymmärtävää lukemistoa. Lajityypin tarjoama ulkoisten ja sisäisten paineiden sävyttämä naiseuden kokemus on juuri se, minkä lukija tunnistaa omasta elämästään, ja on muistettava, että lukija ei ole tiedostamaton vastaanottaja, vaan tiedon- ja nautinnonhaluinen, kriittinen sekä innostunut kuluttaja. Alan tutkimuksessa on huomioitava myös, että naistenlehdistön naiskuva ei suinkaan ole yhtenäinen. (Siivonen 2006, 242.) Siinä missä eri mediat rakentavat keskenään erilaisia mielikuvia naiseudesta ja mieheydestä, voi jo yksi aikakauslehti itsessään tarjota keskenään kilpailevia sukupuolimalleja. Riippuu myös paljon lukijasta, kuinka hän tekstit tulkitsee. (Railo 2011, 24; Töyry 2005 33–36.)

4.3.1 Varovainen kannanottaja

Vaikka naistenlehdet voikin leimata naisia alistaviksi, ne ovat koko historiansa ajan pyrkineet ainakin jossain määrin kyseenalaistamaan sukupuolten välistä eroa. Naistenlehtiä voidaan pitää uutisjournalismia naisystävällisempinä, koska jutuissa puhutellaan suoraan naislukijaa. Naistenlehdet ovat aina tarjonneet lukijoilleen oman tilan, jossa voi tarkastella naisena olemista, mutta harvemmin ne ottavat muutosmielessä kantaa (vrt. Ruoho & Saarenmaa 2011). Jutuissa voidaan puhua naisista, jotka tekevät töitä sekä kotona että sen ulkopuolella, mutta harvemmin lukijoita kehoitetaan vaatimaan sukupuolelleen parempaa palkkaa tai havitellaan miehiä jakamaan vastuuta lapsista tasan. Naistenlehdet nostavat keskusteluun asioita, joista naisten kahvipöydissä voidaan olettaa puhuttavan, ja samanaikaisesti ne nostavat esiin teemoja, jotka muokkaavat käsitystä naiseudesta. (Siivonen 2006, 242)

Railon (2011, 166–167) väitöskirja osoittaa, että Anna-lehden 1990-luvun poliitikkojen henkilöhaastatteluissa käytiin neuvottelua sukupuolisopimuksesta: Naisen tuki

miehen uralle oli itsestänselvyys, mutta miehen tukea naisen uralle käsiteltiin toistamiseen. Miehen hyväksyntä nähtiin myös ratkaisevaksi tekijäksi naisen uran jatkumiselle. Railon mukaan neuvottelu sukupuolisopimuksesta oli Annassa varovaista, mutta sukupuolijärjestelmän muutos on jutuista silti havaittavissa. Ennen 1990-lukua miehen työ nähtiin naisen työtä tärkeämmäksi, mutta vuosikymmenen kuluessa asetelmasta alettiin keskustella päätyen lopulta sellaiseen työnjaon ihanteeseen, jossa miehellä ja naisella on vapaus päättää omista uristaan.

Myös Riitta Jallinojan (1997, 95–106) tutkimus osoittaa yhteiskunnan muutoksen heijastuvan naistenlehdistöön – vaikkakin hitaanlaisesti. 1950–1960-luvulla naistenlehtien parisuhdehaastatteluissa avioliittoa pidettiin vielä itsestänselvyyttenä, mutta 1970-luvulta lähtien avioon astumista on täytynyt perustella. Perustelut ovat muuttuneet ajan kuluessa, ja 1990-luvun vaihteessa avioliitto mieltyi institutionaalisesta individualistiseksi itsestänselvyydeksi.

Vaikka 1970-luvulta 2000-luvulle tultaessa sukupuolten välinen työnjako on muuttunut ja perheen ja rakastavan parisuhteen merkitys miehen elämässä selvästi korostunut, Railon mukaan Anna vahvistaa yhä käsitystä, jonka mukaan miehen paikka on yhteiskunnallisissa tehtävissä kodin ulkopuolella ja naisen tehtäväksi jää huolehtia kodista. Anna ei siis ole myötäillyt uutta sukupuolisopimusta, jonka ihanteena on Raija Julkusen (1994) mukaan kahden elättäjän malli. Nainen toki käy töissä, mutta hänen uransa ei ole yhtä tärkeä kuin miehen – edes silloin, kun haastateltu nainen oli poliitikko. (Railo 2011, 244–248.)

4.3.2 ”Miehet ovat miehiä”

Kuten edellä on käynyt ilmi, naistenlehdet ylläpitävät käsitystä kahdesta toisilleen vastakkaisesta sukupuolesta. Siivosen (2006, 237) mukaan naistenlehdet tapaavat keskittyä naisen ulkomuodon muuttamiseen, kun taas miehille suunnatut lehdet puhuttelevat lukijoitaan vapaa-ajan viettäjinä, jotka puuhastelevat miehiseksi miellettyjen harrastusten parissa. Myös Railo (2011, 128) toteaa, että Annassa miehen ruumiillisuutta ei tuoda esille kuten naisen. Tämä rakentaa naisesta ruumiillista ja miehestä ”hengellistä” olentoa (Sipilä 1994, 27–29).

Vastakkainasettelu näkyy myös naisten asenteissa itseensä ja miessukupuoleen. Arki-keskustelujen tapaan naistenlehdille tyypillistä on ”syytä naista, kehu miestä” -

asenne, johon kiteytyy oletus, että naista voi aina kritisoida toisin kuin miestä. (Siivonen 2006, 242). Siivosen (2006, 237) mukaan naistenlehtien viesti on, että voidakseen keskittyä ansiotyöhön äidin täytyy vain organisoida kodinhoito paremmin. Isää ei patisteta muuttumaan apurista vastuunottajaksi.

Soile Veijola ja Eeva Jokinen (2001, 91–95) ovat todenneet, että kun aikakauslehdissä kuvataan menestyvää miestä, muodostuu naisen rooliksi usein miehensä tukija, jonka mielipiteet puolisonsa urasta häivytetään. Myöskään kodin ja perheen hoitamista ei nosteta esille, jotta miehen sankariasema korostuisi. Vaikka Veijolan ja Jokisen mukaan patriarkaatilla ei voikaan selittää suomalaista yhteiskuntamallia siitä syystä, että suuri osa naisista on jo kauan tehnyt kodin ulkopuolista ansiotyötä, voi heidän mielestään teoriaa silti soveltaa aikakauslehtien kuvaamien parisuhteiden tulkinnassa. Edellä kuvattu asetelma perustuukin heidän mukaansa juuri patriarkaattiseen malliin, jossa mies hyödyntää naisen yksityisessä elämänpiirissä antaman työpanoksen edistääkseen omaa uraansa. Tämän seurauksena mies nauttii kunniaa ja naisen työ jää näkymättömäksi.

Siivonen (2006, 237) esittelee Hirdmanin (1996) näkemyksen siitä, että naistenlehtien jutut eivät aseta miehille muutosodotuksia, vaan miehenä olemista käsitellään yleensä kyseenalaistamattomana tilana. Miehistä puhutaan sellaisina kuin naiset heidät näkevät sen sijaan, että otettaisiin kantaa siihen, millaisiksi he voisivat muuttua. Toki miesten puutteista valitetaan, mutta se päättyy useimmiten toteamukseen ”miehet ovat miehiä”, ja naisten vain on hyväksyttävä heidät sellaisenaan. Siinä missä mieheys on olotila, naiseus on tulossa oleva tila.

Naistenlehdet esittävät naiseuden puutteellisena ja parantelua kaipaavana, yleensä heteroseksuaaliseen parisuhteeseen tähtäävänä tilana. Naistenlehdet tapaavatkin puhutella heteronaisia, joilla jo on perhe tai vähintään parisuhde tähtäimessä. Siivonen huomauttaa, että mikäli hyväksyy ajatuksen naistenlehdestä naisen ystävänä ja ohjailijana mieskeskeisessä kulttuurissa, on samalla hyväksyttävä feminiinisyyden alistaisuus maskuliinisuudelle. (Siivonen 2006, 240.)

4.4 Yksityiselämästä tulee julkista

Riitta Jallinojan (2000, 172) mukaan julkisuuden henkilöt avasivat kotiovensa kunnolla naistenlehdille 1970-luvun vaihteessa. Heidän yksityiselämänsä oli käsitelty toki aiemminkin, mutta 1960- ja 1970-luvun vaihteessa syvällisten ja omakohtaisten parisuhdetta käsittelevien haastattelujen määrä nelinkertaistui Me Naisissa, Annassa ja Eevassa.

Yksityiselämänsä julkisesti ruotiva joukko on hyvin rajallinen, ja suurin osa ihmisistä saa tyytyä lukijan rooliin. Jallinojan (1997) tutkimuksen mukaan vuosina 1991–1995 jopa 90 prosenttia Me Naisissa, Annassa ja Eevassa avioliitostaan puhuneista haastateltavista työskenteli alalla, jolla on selvä yhteys mediajulkisuuteen. Poliitikot, urheilijat, taiteilijat ja muut viihteen parissa työskentelevät kiinnostavat sekä mediaa että yleisöä, ja vaikka alun perin työ on nostanut henkilöt julkisuuteen, lehtijutuissa kerrotaan myös uran ulkopuolisesta elämästä. Tällöin astutaan julkisuudesta julkiseen yksityiseen, ja haastateltavan elämässä yksityiseksi yksityisyydeksi jää lopulta vain se, minkä hän onnistuu pitämään medialta piilossa. (Jallinoja 1997, 63–64; Jallinoja 2000, 172–182.)

Saarenmaa (2010, 142–134) tulkitsee julkisuuskulttuurin muutoksen juontaneen 1960-luvulla tapahtuneesta maailmanlaajuisesta kulttuurisesta vallankumouksesta (ks. Hobsbawm 1999). Suomalaisessa julkisuudessa tämä toteutui vaatimuksena yhteiskunnan ja ihmisten ”todellisten kasvojen” paljastamiseen, ja Saarenmaan mukaan vaatimus muokkasi myös ajanvietelehdistöä siten, että henkilökohtaisuus, avoimuus ja suorapuheisuus yleistyivät julkisuuden henkilöiden puheenvuoroissa.

1960-luvulla naistenlehtien suhtautuminen seksiin alkoi liberalisoitua, vaikkakin seksiin liittyvät artikkelit olivat edelleen hyvin traditionaalisia, yleensä avioliittoon ja perheeseen kytkettyjä. Esimerkiksi Me Naisten henkilöhaastatteluissa seksiä alettiin sivuta 1970-luvulle tultaessa. (Kontula & Kosonen 1994, 254, 79.) Saarenmaa (2010, 141–143) nimittää tätä 1960–1970-luvulla tapahtunutta julkisuuskulttuurin muutosta julkisuuden *intimisoitumiseksi*.

Moni julkisuuden henkilö tekee eroa itsensä ja julkisuuskuvansa välille. Jallinojan mukaan todellisuudesta poikkeava julkisuuskuva johtuu osittain siitä, että toimittaja rakentaa tarinan haastateltavasta sosiaaliseen tyypittelyyn nojaten ja näkee haastateltavan jonkin ilmiön, esimerkiksi avioeron, edustajana. Toki joillekin todellisen minän

salassa pysyminen on myös itse tarkoitus: silloin on vielä jäljellä jotain yksityiseen yksityiseen kuuluvaa. Jallinoja kuitenkin korostaa, että naistenlehtien toimittajat laittavat harvoin juttuihin muualta saamiaan, saati keksimiään, tietoja. (Jallinoja 1997, 64–68.)

Jallinoja (2000, 177–178) kritisoi julkisuuden henkilöiden ja yleisön yksityiselämään perustuvaa erottelua, koska ”tavallisen ihmisten yksityiselämä tuskin eroaa samalla tavalla julkisuuden henkilöiden yksityiselämästä kuin tekee menestyminen työuralla”. Julkkisten elämän arjen ei edes hehkuteta olevan mitenkään tavanomaisesta poikkeavaa, mutta silti tarinat vetävät yleisöä: mitä suurempi tähti, sitä kiintoisampi yksityiselämä, uskotaan. Jallinojan mukaan median luoma sädekehä houkuttelee yleisön uteliaisuuden esiin.

Saarenmaan (2010, 174) mukaan naistenlehtien empaattinen, tunteikas ja vetoava tyyli korostavat päähenkilön inhimillisyyttä luoden yhteyden lukijan ja haastateltavan välille. Empaattisuus liittyy myös Jallinojan (1997, 74–75) esittämään teoriaan lukijan ja haastateltavan välisestä kohtalonyhteydestä, joka syntyy yhtäläisistä kokemuksista. Jallinojan mukaan haastateltavat myös tiedostavat tämän varsin hyvin, ja juuri se motivoi heitä kertomaan yksityiselämästään ja vastoinkäymisistään. Mitä erilaisempia elämäntarinoita lehti kertoo, sitä suurempi osa lukijakunnasta voi kohtalonyhteydestä nauttia.

4.4.1 Kiiltokuvia parisuhteista

Poliitikkojen parisuhdehaastattelut alkoivat yleistyä naistenlehtien sivuilla 1980-luvulla. Railon (2011, 59, 69) mukaan Annan julkaisemat poliitikkojen henkilöhaastattelut ovat idealisoituja kertomuksia parisuhteista, joissa vaimo on asettanut miehensä uran etusijalle saamatta siitä julkista kiitosta. Railon tutkimus osoittaa, että tutkimusajankohtana (1975–2005) ilmestyneissä miespoliitikkojen henkilöhaastatteluisissa ei yhdessäkään ole käsitelty haastateltavaa ilman perhettä tai parisuhdetta, vaikka naispoliitikkojen henkilökuvissa ei perhettä ja puolisoa läheskään aina tuotu mukaan juttuun. Naiset ovat joko hyviä perheenäitejä tai poliitikkoja, miehiltä näyttäisi onnistuvan molemmat.

Vaikka parisuhteita käsitellään naistenlehtien henkilöhaastatteluissa paljon, seksistä ei juuri puhuta, ja Jallinojan mukaan juuri tahdikas tyyli houkuttelee julkisuuden henki-

löitä antamaan haastatteluja naistenlehdille. Naistenlehtien puhe parisuhteesta korostaa sen merkitystä yli muiden ihmissuhteiden, ja sitä vahvistetaan puhumalla ikuisesta rakkaudesta ja ehdottoman uskollisuuden tärkeydestä. Haastatteluissa parisuhteesta annetaan onnellinen kuva, vaikka pari olisi eron partaalla. Illuusio naistenlehdissä esitelyjen parisuhteiden onnellisuudesta syntyy siitä, että parisuhteiden ongelmia käsitellään ainoastaan erohaastatteluissa. (Jallinoja 1997, 208–216.) Vuosina 1968–2008 ilmestyneitä suomalaisia aikakauslehtiä tutkiessaan Ruoho ja Saarenmaa (2011, 61) havaitsivat merkittävän eron naistenlehtien ja yleisaikakauslehtien tavassa esittää parisuhdetta: kun *Apu* ja *Seura* saattoivat kertoa parisuhteista piikittelevään tyyliin, *Me Naisten* ja *Annan tyyli* oli hyväksyvä.

Vaikka julkisuuden henkilöiden elämää mystifioidaan, media tarjoaa fantasioitujen tarinoiden vastapainoksi myös realistisia kertomuksia. Jallinojan mukaan valtaosa julkisten yksityiselämää valottavista tarinoista on sellaisia, joihin lukija voi samastua. Tähän pyritään myös lisäämällä onnellisuutta uhkuvista parisuhteista kertoviin juttuihin ”kyllä meilläkin riidellään” -kommentteja. Tällaiset arjen paljastukset voi nähdä myös vertaistukena ja edellisessä luvussa esitellyn kohtalonyhteyden luomisen: arkinen tarina hohdokkaana pidetyn henkilön yksityiselämässään kohtaamasta vastoinkäymisestä voi antaa yleisölle työkaluja selviytyä itse samankaltaisesta kokemuksesta. Terapian korvikkeena haastatteluja ei kuitenkaan sovi pitää, sillä julkiset tarinat esimerkiksi avioeroista ovat lukijalle vain hetken lohtu. (Jallinoja 2000, 182–184; Jallinoja 1997, 216–217.)

4.4.2 Haastattelua ohjaa sukupuoli

Raija Julkusen (1995, 23) mukaan naisten odotetaan avaavan kotiovensa miehiä helpommin medialle, koska naisten yksityisyyden tuomista julkisuuteen pidetään hyväksyttävämpänä. Tämä johtuu tavasta luokitella naiset yksityiseen elämänpiiriin kuuluviksi. Julkisuudessa esiintyvää naista arvioidaan sekä uran että perhesuhteiden perusteella, ja Julkusen näkemyksen mukaan naiset voivat työelämässään säilyttää helpommin äitiytensä kuin miehet isyytensä. Saarenmaa (2010, 151) toteaaakin väitöskirjassaan, että sukupuoli on merkittävä tekijä henkilöhaastattelussa. Hän käyttää käsitteitä *naiserityinen* ja *mieserityinen* kuvatessaan sukupuolittuneita henkilöjuttuja. Termit viittaavat siihen, että sukupuoli ohjaa sekä tekstin tuotantoa, tekemistä että lu-

kemista. Sukupuolierityisestä artikkelista voivat kertoa sekä kirjoittajan että jutun päähenkilön nimi, otsikko, kuvitus, kirjoittajan asenne haastateltavaan sekä näkökulman valinta.

Sukupuolierityisyydellä Saarenmaa tarkoittaa homososiaalisuutta, joka kytkeytyy journalistiseen prosessiin: uhkuuko jutusta miesten välinen toverillinen asetelma, entä herättääkö teksti äidillisen tai sisarellisen vaikutelman? Edellä kuvattuja ilmiöitä Saarenmaa nimittää *miesintiimiksi* ja *naisintiimiksi*. Ilmiön aikaansaaminen ei edellytä toimittajalta tiettyä sukupuolta, mutta Saarenmaan mukaan naisintiimien juttujen takaa löytyy silti yleensä nainen ja miesintiimien takaa mies. Konseptin vaikutusta ei tule unohtaa, sillä vallastaan huolimatta toimittajaa pitelevät aina lehtikonseptin asettamat rajat. (Saarenmaa 2010, 151–152.) Sukupuolierityisyys on käyttökelpoinen näkökulma tarkasteltaessa täysin naisten käsissä syntyneissä henkilöhaastatteluissa rakentuvaa mieskuvaa.

Erkka Railon (2011, 253–255) mukaan Anna-lehdessä nais- ja miespoliitikoista tehtyjen henkilökuvien välillä huomattavana erona on se, että miesten haastatteluissa korostuu perheen ja parisuhteen merkitys, naisten haastatteluissa puolestaan kyky sovittaa ura ja kodinhoito yhteen. Railon mukaan tämä paljastaa, että Anna ei ole kyennyt ylittämään sukupuolten rajoja, vaan sukupuoli on haastattelujen tyyliä määräävä tekijä. Siihen voi tosin vaikuttaa se, että Anna on naistenlehti, joka on genrensä vuoksi ”pakotettu” ylläpitämään ajatusta kahdesta vastakkaisesta sukupuolesta.

4.5 Naistenlehti saa haastattelun

Yksi naistenlehtiä yhdistävä tekijä on positiivisuus. Vaikka niissä on sivunsa myös ilkeämieliselle kirjoittelulle, ei negatiivisuus yllä juorupalstoilta henkilökuviin. Haastateltavalla on myös valta vetää rajat sille, mitä asioita jutussa käsitellään. Ikäviä tapah-tumia sivutaan vain, mikäli vastoinkäymiset on jo selätetty, ja päähenkilöstä kirjoite-taan yleensä ihailevaan ja ylistävään sävyyn. (Siivonen 2006, 228; Siivonen 1999.) Tätä vahvistaa myös Ruohon ja Saarenmaan (2011, 68) tutkimus, jonka mukaan mahdollisesta menetyksestä kirjoitetaan henkilöhaastatteluissa menneessä aikamuodossa; haastatteluhetkellä on jo saavutettu tasapainotila, ja negatiivisista tapahtumista voidaan kertoa selviytymistarinaan.

Journalistisessa prosessissa toimittajan ensisijaisena tavoitteena on tehdä kiinnostava ja tarkoituksenmukainen juttu, ja haastateltavan tavoite voi puolestaan olla myönteisen julkisuuden saaminen (Siivonen 2007, 85). Henkilöhaastattelun tekeminen on siis aina kaupankäyntiä: kun toimittaja saa paljastaa haastateltavasta jotain henkilökoh- taista, haastateltava saa vastalahjana itselleen positiivista julkisuutta (Siivonen 2007, 36–37, 115–119). Hyvän henkilöhaastattelun edellytyksenä on aina toimittajan ja haastateltavan välisen vuorovaikutuksen mutkattomuus, ja haastateltavan avoimuus riippuu siitä, herättääkö haastatteliija luottamusta (Saarenmaa 2010, 151–152).

Jallinoja kuvailee naistenlehtien henkilöhaastatteluja säädylisiksi, koska haastatelta- valla on valta vaikuttaa lopputulokseen. Vaikka toimittajan tehtävä onkin taivutella haastateltava tekemään paljastuksia yksityiselämästään, on toimittajan myös tyydyt- tävä siihen, ettei kaikkea ääneen sanottua pääsekään julkaisemaan. Jallinoja vertaa julkisuuden henkilöiden yksityiselämästä tehtyjä paljastuksia juoruihin, mutta perin- teisestä panettelevasta juorusta poiketen toimittaja kertoo vain sen, mihin haastatelta- va antaa luvan. Täten toimittaja muotoilee yleisölle kerrottavan juorun yhdessä haas- tateltavan kanssa, mistä johtuu se, että negatiiviseksikin mielletty asia kerrotaan posi- tiivisessa valossa. Haastateltavan tyytyväisyys varmistetaan luetuttamalla juttu hänel- lä ennakoon. (Jallinoja 1997, 59–60, 209.) Jallinojan mukaan ratkaisevin asia haas- tatteluihin suostumisessa on hyöty uralle. Toimittajia kiinnostavat pääasiassa julkises- sa ammatissa työskentelevät, ja julkisessa ammatissa työskentelevät puolestaan tarvit- sevat julkisuutta, jossa sekä ylistetään heidän uraansa että puhutaan heistä tavallisina ihmisinä. (Jallinoja 1997, 70–73.)

Naistenlehden kautta saatu medianäkyvyys koetaan entistä mieluisampana, vaikka suhtautuminen naistenlehdistöön onkin vielä jossain määrin kriittistä ja haastattelu- pyynnöistä kieltäydytään usein imagosyistä. Ruoho ja Saarenmaa esittävät, että 1980– 1990-luvuilla valtaan päässyt psykokulttuuri on muuttanut asennetta naistenlehtihaas- tatteluja kohtaan, sillä niistä on tullut jopa päähenkilöä kohottava julkisuuden muoto. Psykokulttuuri ulottuu kaikkiin medioihin, ja sitä edustavat avoimet vuodatukset ki- peistä elämänkokemuksista, kriiseistä ja itsensä etsimisestä. Naistenlehtijournalismin yhdistetään korkea ammattietiikka, mikä herättää luottamusta ja houkuttelee haasta- teltavia avautumaan. Esimerkiksi poliitikoille naistenlehti on otollista maaperää eten- kin vaalien alla. (Ruoho & Saarenmaa 2011, 34, 59–62; Saarenmaa 2010.) Väittämää tukee myös Railon tutkimus, jonka mukaan Annan haastattelemaat poliitikot pyrkivät

kiillottamaan julkisuuskuvaansa kertomalla avoimesti yksityisasioistaan (Railo 2011, 253–255).

Ruoho ja Saarenmaa (2011, 77, 95) päätyivät tutkimuksessaan siihen tulokseen, että myönteistä julkisuutta naistenlehdissä saavat osakseen naispoliitikot sekä henkilöt, jotka vaikuttavat taiteessa, tieteessä, elinkeino- ja yritys-elämän huipulla tai erilaisissa järjestöissä ja yhdistyksissä. Heidän lisäksi positiivisessa valokeilassa paistattelevat miehet. Ruoho ja Saarenmaa tulkitsevat miesten runsaan näkyvyyden naistenlehdissä kertovan paitsi siitä, että miehet kiinnostavat lukijoita, myös siitä, että naistenlehtien lukijakunta ei rajaudu pelkästään naisiin.

4.5.1 Henkilökuva – myönteisen julkisuuden näyttämö

Henkilökuvat ovat aikakauslehdistön ruisleipää. Aikakauslehtien henkilökuvia tutkinut Jonita Siivonen (2007, 36–37, 115–119) määrittelee juttutyypin tunnuspiirteiksi myönteisyyden, henkilökohtaisuuden sekä vapaan ja värikkään kielen verrattuna uutisteksteihin. Myönteisyydellä Siivonen tarkoittaa henkilökuvan tapaa esittää haastateltava aina positiivisessa, itselleen mieluisassa, valossa. Henkilökohtaisuus taas viittaa siihen, että haastateltava on aina jutun aihe eikä vain elävä esimerkki jostain ilmiöstä. Erkkä Railo (2011, 26) tulkitsee käytäntöä niin, että positiivisen kuvan luomiseen pyrkivä toimittaja tuo julki ne arvot ja asenteet, jotka ohjaavat hänen omaa arviotaan haastateltavasta. Samalla välittyy myös lehden arvomaailma. Toimittaja joutuu siis henkilökuvia kirjoittaessaan miettimään, mitkä olisivat mahdollisimman positiivisia kuvauksia hänen edustamansa lehden näkökulmasta uskottavuutta kuitenkaan unohtamatta.

Luvussa 4.4.1 mainittiin, että Jallinojan mukaan media tarjoaa fantasioitujen tarinoiden vastapainoksi myös realistisia kertomuksia. Siivosen (2006, 227–228) mukaan naistenlehtien sisällöissä piilee omanlaisensa ristiriita fantasian ja realismin välillä: Fiktiiviset jutut, kuten jatkokertomukset, edustavat selvästi fantasiaa, mutta samaan ryhmään Siivonen luokittelee myös kulutusta ja ulkonäköä käsittelevät artikkelit. Realistisia ovat puolestaan kyselypalstat sekä artikkelit taloudesta ja ihmissuhteista. Tämän tutkimuksen kannalta huomionarvoista on se, että Siivonen määrittelee henkilökuvat vain osittain realismin kategoriaan kuuluviksi. Tätä hän perustelee sillä, että vaikka naistenlehtien henkilökuvat kertovatkin oikeista ihmisistä ja heidän elämäs-

tään, eivät ne sinällään kuvaa todellisuutta. Teksti voi olla todenmukaista, mutta absoluuttista todellisuutta on mahdotonta kirjoittaa.

4.5.2 Henkilokuva ei ole pelkkä haastattelu

Edellä termejä henkilökuva ja henkilöhaastattelu on käytetty ristiin, mutta tässä tutkimuksessa sovelletaan aikakauslehtitutkija Panu Rädyn määritelmää henkilökuvasta. Rädyn (1998, 138, 145) mukaan haastattelussa aiheeksi riittää pelkkä henkilö, mutta henkilökuvan kirjoittaja tavoittelee laajempaa kuvaa ihmisestä ja pyrkii vaikuttamaan lukijoihinsa. Henkilökuvat eivät ole pelkästään informaatiota välittävää journalismia vaan kantaottavaa, tietoa muokkaavaa kirjoittamista. Rätty toteaa, että onnistunut henkilökuva on kertomus paitsi ihmisestä, myös kertomus ajasta ja tämän hetkisestä maailmasta. Kirjoittajan on omaksuttava kertojan rooli, sillä henkilökuva ei tehdä lautomalla runsaasti haastateltavan siteerauksia peräkkäin.

Henkilokuva on kirjoittajan tulkinta todellisuudesta, ja kirjoittajalla on oltava taito asettua yleisön asemaan. Lukijalle pitää antaa ratkaisu mutta silti tilaa ajatella itse. Rätty korostaa, että henkilökuvat haastavat perinteisen objektiivisen journalismin, sillä subjektiivinen ote on henkilökuvuissa pikemminkin sääntö kuin poikkeus. Kirjoittaja on tulkintojensa ja valitsemansa tyylin kautta vahvasti läsnä tekstissä, ja Rädyn mielestä juuri kirjoittajan mielipiteen puuttuminen jättää henkilökuvan pelkäksi haastatteluksi. (Rätty 1998, 139, 148.)

Koska naistenlehtien henkilökuvat uhkuvat myönteisyyttä, on perusteltua olettaa, että ne kertovat vain puoli totuutta. Tämä on huomioitava mieskuvan tarkastelussa: voiko Me Naisten rakentaman mieskuvan olettaa heijastelevan yhteiskunnassa vallitsevaa mieheyttä, jos artikkeleissa nostetaan esille vain positiivisia asioita?

4.6 Naistenlehti rakentaa miesihannetta – mutta kenen?

Marjorie Ferguson kirjoitti vuonna 1983, että miehet ovat yleensä taustahenkilöitä naistenlehdissä, ja nainen määritellään suhteessa mieheen. Jos miestä ei esitetä ihailun kohteena olevana machomiehenä, on hän vastuuntuntoinen ja luotettava suhteessa perheeseen ja yhteiskuntaan. Yleisimmin mies esitetään saavuttamisen ja pitämisen

kohteena. (Ferguson 1983, 65–68.) Tätä käsitystä noudatteli Anne Yli-Tainion vuonna 1987 tekemä pro gradu -tutkielma *Me Naisten mieskuva vuosina 1965 ja 1986*. Yli-Tainio tarkasteli, millaisia miesjutut noina vuosina olivat ja miksi ne olivat sellaisia. Tutkimusaineisto sisälsi ainoastaan miehiä käsitteleviä artikkeleita sekä niiden kuvitusta, ja lisäksi Yli-Tainio haastatteli artikkelit kirjoittaneita toimittajia, jotka olivat kaikki naisia. Tulokset osoittavat, että tutkimusajankohtien lehdistä välittyvä mieskuva ei vastannut yhteiskunnassa vallitsevaa mieheyttä, vaan ylläpiti todellisen mieskuvan sijaan stereotyyppistä ihannekuvaa unelmamiehestä. Naisen emansipaatio ja miehen pehmentynyt rooli yhteiskunnassa näkyivät juttuaiheissa vaikuttamatta kuitenkaan sisältöön. Jutut vahvistivat miessukupuolen valta-asemaa ja perinteisen miehen roolia perheen sekä yhteiskunnan tukipilarina. Yli-Tainio (1987, 60) kiteytti tutkimustulokset toteamalla, että ”yhteiskunnan mies on kriisissä, mutta Me Naisten mies ei sitä ole”.

Tuoreempaa kuvaa naistenlehden miehestä edustaa Anne Laitisen (2004) pro gradu -tutkielma, jossa tarkasteltiin vuonna 2003 ilmestyneiden *Annan* ja *Trendin* miesdiskursseja ja maskuliinisuushierarkiaa. Sen mukaan *Anna* ja *Trendi* sekä haastavat että uusintavat hegemonista maskuliinisuutta, eli miehiin kohdistuvia muospaineita on havaittavissa. *Annan* mies on vastuullinen puoliso ja perheelleen omistautuva isä sekä tietoinen omasta mieheydestään ja yhteiskunnallisista eriarvoisuuksista. *Anna* kannustaa muutokseen, muttei arvostele. Perinteiset hahmot tuodaan uudistavien rinnalle, jotta konservatiivisetkin lukijat pysyisivät lehden parissa. Uusintaminen ilmenee ulkomaalaisten tähtien haastatteluissa hegemonisen maskuliinisuuden, eli ideaalimieheyden, ylläpitämisenä. Merkittävä huomio on, että hegemonisen maskuliinisuuden täyttävät miehet ovat lähinnä ulkomaalaisia tähtiä, kun taas suomalaisia miehiä käsittelevissä jutuissa korostuu ihanteeseen pyrkiminen. Toinen huomionarvoinen seikka on, että kritiikkiä esiintyi vain ”tavisten” puheessa; julkisuuden henkilöt leipoivat kritiikin keuhjen lomaan. (Laitinen 2004, 66, 79.)

Trendi puolestaan edustaa perinteisestä miehestä poikkeavaa miestä, mutta lehden kepeään tyylin takia mieheyden rakentuminen jää pinnalliseksi. Perinteinen maskuliinisuus vahvistuu kuitenkin tekstien painostaessa miestä näyttämään atleettiselta sekä menestymään urallaan ja naisten parissa. Laitisen mukaan *Anna* ja *Trendi* rakentavat jollain tasolla uutta miestä, sillä ne ihannoivat hegemonisen maskuliinisuuden myönteisiä piirteitä, mutta torjuvat sen alistavia puolia. Molemmat osallistuvat mieheyden

muutoskeskusteluun: Anna ottaa kantaa varoen säilyttämästä konservatiivista lukijaa, kun taas Trendin tyyli on kepeydessään kärjistävämpi ja asettaa miehelle selkeitä vaatimuksia. (Laitinen 2004, 102–103.)

Yli-Tainion ja Laitisen tutkimuksille on yhteistä miehen ihannekuvan tuottaminen. Ideaalin rakentamisen kautta miehelle asetetaan tavoitteita joihin pyrkiä, mutta voiko olettaa, että myös miehet pitävän naistenlehden rakentamaa miesideaalia tavoittelemisen arvoisena? Jos voi, näkevätkö he sen tavoittelemisen arvoiseksi vain pyrkiäkseen miellyttämään vastakkaista sukupuolta?

5 ME NAISET JA KIELEN VALTA

5.1 Tasa-arvokeskustelusta arjen nautintoon

Me Naiset -lehden esikoisnumero ilmestyi elokuussa vuonna 1952 sloganinaan ”nykyaikaisen naisen nykyaikainen lukemisto” (Malmberg 1991, 224). Lehden ensimmäiset kymmenen vuotta olivat vaihtelevia, ja konsepti alkoi asettua uomiinsa vasta 1960-luvun puolella, jolloin sen levikkikin nousi rajusti. Silloin lehteä alettiin julkaista tiheämmin, ja Me Naisista tuli ensimmäinen Suomessa ilmestyvä naisten viikko-lehti. (Ruoho & Saarenmaa 2011, 12, 45.) Tuohon aikaan naistenlehtiin suhtauduttiin kopeasti, etenkin nuorten kulttuuriradikaalien taholla. Silti Me Naiset porskutti eteenpäin toimien etenkin nuorten naisten äänitorvena, ja lehden kohdeyleisö oli esimerkiksi Eevaan ja Kotilieteen verrattuna nuorempaa. (Ruoho & Saarenmaa 2011, 51.)

Ruoho ja Saarenmaa (2011, 54–56) toteavat Me Naisten olleen 1980-luvulle asti tiukasti mukana yhteiskunnallisessa keskustelussa, ja muiden naistenlehtien rinnalla se oli merkittävässä roolissa rakentamassa suomalaista hyvinvointivaltiota. 1960–1970-luvuilla Me Naiset oli seksuaalisesti varsin vapaamielinen ja lehti osallistui yhteiskunnalliseen keskusteluun feministisellä otteella, mikä vain vahvistui 1970-luvun kuluessa.

1960-luvulla seksiä käsittelevät jutut lisääntyivät, mutta kirjoittelu oli hyvin traditio-naalista, sillä avioliiton säilyttäminen ja perhe olivat Me Naisten keskeisimpiä arvoja. 1970-luvulla seksiä käsittelevät jutut lisääntyivät huomattavasti, ja sen jälkeen lehdessä on pohdittu paljon naisen seksuaalisen roolin uudistamista. (Kontula & Kosonen 1994, 125–126, 281–283.) Myös henkilökohtaisen seksielämän käsittely ilmestyi lehden sivuille 1970-luvulla, ja muista lehdistä poiketen Me Naisissa kirjoitettiin jo tuolloin hyväksyvästi abortista, ehkäisystä ja naisten seksuaalisista oikeuksista. Sek-sistä ei enää juuri varoiteltu, ja mieskin saattoi esiintyä objektin asemassa. (Kontula & Kosonen 1994 79, 261.) Sukupuolielämän käsittely muuttui valistuksesta viihteelli-semmäksi, ja 1980-luvulla lääkäreiden paikan seksikeskustelussa ottivat tavallaan julkikikset (emt. 293). 1990-luvulla Me Naisissa pohdittiin miehen muuttunutta roolia, ja miehiä mietittiin naisen riistana, katseen kohteena (emt. 128–129).

Politiikkaa Me Naisissa käsiteltiin erityisen innostuneesti 1980-luvulla ja etenkin naispolitiikkoja nostettiin parrasvaloihin, mutta 1990-luvulla sisältö muuttui. Saarenmaa ja Ruoho kuvailevat muutosta hätkähdyttäväksi: ”Vuoteen 1998 tultaessa lehden innostunut katse puoluepolitiikkaan ja tasa-arvokysymyksiin hiipui ja lehti keskittyi vartalon hemmottelun, ruoan, muodin, kosmetiikan ja terveyden vaalimiseen. Kannessa hymyilivät sekalaiset viihdejulkikset”. Sisältö keveni myös ulkonäöllisesti, sillä lehti alkoi korostaa tekstipainotteisuuden sijaan visuaalista ilmaisuja. (Ruoho & Saarenmaa 2011, 62–64.)

Ruoho ja Saarenmaa (2011, 64–65) toteavat, että Me Naisten näkökulmasta hyvinvointivaltion rakennusprojekti päättyi tuolloin, ja tasa-arvopolitiikan paikalle kiilasivat naisen kehoon ja fyysiseen hyvinvointiin tähtäävät jutut. He ehdottavat, että syy politiikan välttelyyn voi olla 1990-luvun laman vaikutuksissa tai siinä, että 2000-luvun häämöttäessä nurkan takana ei koettu enää samanlaista tarvetta poliittiselle keskustelulle kuin toistakymmentä vuotta aiemmin. Lehden tekijät saattoivat myös väsyä poliittisiin aiheisiin tai sitten tasa-arvo koettiin jo saavutetuksi tavoitteeksi. Oli syy mikä tahansa, yhteiskunnallisiin aiheisiin pureutuvien juttujen vähentyessä katosivat näkyvistä myös huono-osaisemmat yhteiskuntaluokat. Ulkonäköön, ruokaan ja hemmotteluun liittyvissä jutuissa puhuteltiin lähinnä hyvätuloista lukijaa.

2000-luvun puolivälissä Me Naiset teki kasvojenkohotuksen. Konseptiuudistuksen seurauksena sivuille ilmestyivät kuvareportaasit aiheinaan usein globaalit ilmiöt. Myös miesten puheenvuoroille raivattiin tilaa oman henkilökuvasarjan verran. Poliitikkoja näkyy sivuilla enää harvoin, ja silloin kun näkyy, on näkökulma huolella rajattu. Saarenmaa ja Ruoho tulkitsevatkin lehden suhtautuvan politiikkaan asiana, joka kyllä tunnetaan, mutta johon suhtaudutaan ”etäisen ironisesti”. Uudistuksen myötä Me Naisten voi katsoa muuttuneen myös asenteeltaan. Vastakkainasettelua suosivan ja kantaaottavan lehden tilalle on astunut Eevan ja Kotilieden kaltainen yhteisymmärrykseen, harmoniaan ja sopusointuun tähtäävä Me Naiset. (Ruoho & Saarenmaa 2011, 71.)

5.1.1 ”Sähkö ja hyväntuulinen”

Vuonna 2012 Me Naiset on Suomen suurin naisille suunnattu viikoittain ilmestyvä aikakauslehti, ja sitä julkaisee Sanoma Magazines. Lehden levikki on 147 354, ja lu-

kijoita on kaiken kaikkiaan 439 000. Heistä naisia on 382 000, eli lukijakunnassa on miehiä jopa 13 prosenttia. Vuonna 2010 lehden päätoimittajaksi valittu Marjo Vuorinen kuvailee kuitenkin Me Naisten lukijoiden olevan *naisia*, ”jotka ovat kiinnostuneita ihmisistä, ilmiöistä, lifestylestä ja hyvinvoinnista. He shoppailevat innokkaasti ja ovat uteliaita uuden kokeilijoita. He myös suhtautuvat elämään pilke silmäkulmassa ja haluavat arkeensa yllätystä joka viikko.” (Mediakortti 2012, KMT s2010/k2011, LT 2010.)

Me Naisten lukijaprofiilia ei ole tiukasti rajattu. Lehti pyrkii tavoittamaan eri elämäntilanteissa olevat naiset, eikä ikä ole sisältöä määrittävä tekijä. Pääkohderyhmä on 25–44-vuotiaat naiset, mutta lukijoina on myös teinejä ja eläkeläisiä. Päätoimittajan mukaan lehteä tehdään niille, jotka ovat ”sielultaan virkeitä ja suhtautuvat elämään hyväntuulisesti ja uteliaasti”. (Marjo Vuorisen haastattelu 2012.)

Me Naiset uudistui vuoden 2012 alussa, ja tärkein muutos oli päätoimittajan mukaan lehden rakenteen vapauttaminen ja visuaalisen ilmeen vahvistaminen. Tarkka sapluna rikottiin, jotta lehti olisi yllätyksellisempi. Uudistuksessa aihealueet säilyivät suurimmaksi osaksi entisellään, mutta juttutyyppejä kehitettiin esimerkiksi siten, että lifestylen ja reportaasien sekä lifestylen ja henkilöjuttujen yhdistelmiä lisättiin. Myöskään ”Me Naisten ääni” ei muuttunut, sillä se on päätoimittajan mukaan lehden tärkein kilpailuvaltti. (Marjo Vuorisen haastattelu 2012.)

Vuoden 2011 mediakortissa päätoimittaja kuvaili Me Naisten lukijakuntaa sekalaiseksi seurakunnaksi, jossa on ihmisistä, maailmasta ja trendeistä kiinnostuneita naisia. Yhteistä lukijoille oli Vuorisen mukaan myös ennakkoluulottomuus, ja ”näille ristiriitaja ja elämän rosoa pelkäämättömille naisille lehti on kuin hyvä ystävä, jota odottaa kylään.” Vuonna 2011 mediakortissa myös kuvailtiin lehden tarttuvan rohkeasti uusiin ilmiöihin ja sykähdyttäviin puheenaiheisiin. Sen sijaan vuoden 2012 mediakortissa korostetaan lisääntyneitä julkkishaastatteluja ja lifestyle-aiheita: ”Lukijoiden rakastama sähkö ja hyväntuulinen ote säilyy, mutta lehti on visuaalisesti entistä upeampi ja sisällöltään monipuolisempi – tulevaisuuden aikakauslehti. Julkkikset ovat mukana aiempaa vahvemmin kertomassa elämästään ja omista tavoistaan innostua muodista, kauneudesta, ruuasta ja muista lifestyle-aiheista.” (Mediakortti 2011, Mediakortti 2012.)

Tämän tutkimuksen aineisto koostuu lehtiudistuksen jälkeisistä numeroista.

5.1.2 Paino henkilöhaastatteluissa

Malmbergin (1991, 196) tyypittelyn perusteella Me Naiset lukeutuu useita erityisalueita omiviin yleislehtiin. Sisältö on juttutyypeiltään ja aihepiireiltään monipuolinen, mutta jokaisesta numerosta löytyvät tiettyihin hyötyalueisiin keskittyvät osastot, mikä viittaa naisten erityislehtiin. Rakenteen vapauttamisesta huolimatta osastot ovat edelleen numerosta toiseen vakiot. Jokaisesta numerosta löytyvät osastot: *Olennaiset, Henkilöt, Hyvä fiilis, Koti & Ruoka, Radalla* sekä *Joka viikko*. Näiden lisäksi on nimetty osastot *Ilmiö, Matka, Työ & Raha* sekä *Tyyli* tai *Tyyli & Kauneus*, jotka ovat mukana vaihtelevasti kunkin numeron sisällöstä riippuen.

Henkilöhaastatteluilla on lehdessä suuri paino, sillä Henkilöt-osastolla on joka viikko viidestä kuuteen haastattelua, ja kanteen nostetaan muotinumeroita lukuun ottamatta joku Henkilöt-osaston haastateltavista. Jokaisessa numerossa on yksi lyhyt kysymys-vastaus-kaavalla toteutettu haastattelu, yksi lyhyt haastateltavan äänellä minämuodossa kirjoitettu haastattelu sekä kolme tai neljä pitkää henkilöhaastattelua. Jokaisessa numerossa osa pitkistä haastatteluista on toteutettu joko kysymys-vastaus-kaavalla tai kokonaan haastateltavan äänellä minämuodossa kerrottuna. Täten kaikki Henkilöt-osaston artikkelit eivät ole tässä tutkimuksessa käytetyn määritelmän mukaan henkilökuvia.

Ilmestymistiheydestä johtuen artikkelien aiheet ovat ajankohtaisia, mikä on päätoimittajan mielestä myös lehden vahvuus. Vuorinen kuvailee lehteä toisaalta rohkeaksi ja syvälliseksi, toisaalta rennoksi. Vakavistakin elämäntarinoista huolimatta lehden yleisilme on kevyt, ja päätoimittajan mukaan lehti tunnetaan juuri huumoristaan ja hyväntuulisuudestaan. (Mediakortti 2011.)

Printtilehden rinnalla Me Naiset julkaisee aktiivista verkkolehteä, ja sivustolla vieraillee päätoimittajan mukaan naisia monesta ikäryhmästä ja elämäntilanteesta. Menaiset.fi on lukijoitaan vahvasti osallistava testien, pelien, blogien, keskustelupalstan sekä printtilehdestä nostetun lukemiston vuoksi. Osasta tuoreimman numeron artikkeleista julkaistaan houkutuspatkka lehden ilmestymisajankohtana, ja joitakin artikkeleita voi lukea verkkolehdestä kokonaisuudessaan jo pian printtilehden ilmestymisen jälkeen.

5.2 Aineiston ja tutkimusajankohdan rajaaminen

Tämän tutkimuksen aineisto rajautuu Henkilöt-osaston artikkeleihin. Kaikki Me Naisen Henkilöt-osaston haastateltavista ovat muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta julkisuuden henkilöitä, jotka ovat lehden ilmestymisen aikaan jollain tavalla pinnalla tai puheenaiheena. Tämä on tyypillistä henkilöhaastatteluille ja henkilökuville, sillä niiden onkin oltava aina ajankohtaisia (Räty 1998, 138). Tutkimusaineiston ainoat ”ta-
vikset” ovat Tarja Halosen kaimat, joista on rakennettu haastattelukooste.

Tutkimusajankohta on vuoden 2012 tammi-maaliskuu, ja ajankohta on valittu paitsi aineiston tuoreuden myös vuoden 2012 alussa tehdyn lehtiudistuksen takia. Ajankohdan valinnassa on huomioitu myös se, että kyseisenä ajanjaksona ei ole sellaisia juhlapäiviä tai teemapäiviä, jotka voisivat vaikuttaa mieheyden käsittelyyn. Esimerkiksi marraskuussa isyyttä saatetaan käsitellä lehdissä normaalia enemmän isänpäivän takia. Tutkimusajankohtana on toki ystävänpäivä, naistenpäivä sekä karkauspäivä, jolloin perinteen mukaan nainenkin saa kosia, mutta ne eivät näytä vaikuttaneen henkilöhaastattelujen sisältöihin.

Kriittiseen diskurssianalyysiin valikoituvat vain ne haastattelut, jotka luokittelen Panu Rädyn määritelmää soveltaen henkilökuviksi. Merkittävintä Rädyn määritelmässä on tämän tutkimuksen kannalta se, että henkilökuvas-
sa korostuu toimittajan rooli subjektiivisena kertojana (ks. Räty 1998, 145). Täten kysymys-vastaus-kaavalla toteutetut haastattelut sekä kokonaan haastateltavan äänellä minämuodossa toteutetut haastattelut rajautuvat henkilökuvien ulkopuolelle. Kuitenkin ne haastateltavan äänellä kirjoitetut artikkelit, joissa on toimittajan äänellä kirjoitettu johdanto, luokittelen henkilökuviksi kahdesta syystä: toimittaja tekee itsensä näkyväksi jutun alussa, ja niin suuri osa pitkistä henkilöhaastatteluista on kyseisellä tyylillä toteutettuja, että lopulliseen tutkimusaineistoon rajautuisi vain murto-osa henkilöhaastatteluista.

Koska Me Naiset ilmestyy kerran viikossa, analysoitavaksi tulee kaikkiaan kolmetoista numeroa. Niiden Henkilöt-osastoilla on julkaistu yhteensä 73 juttua, mutta henkilöhaastatteluja kyseisellä osastolla on kaiken kaikkiaan 78, sillä kahteen artikkeliin on niputettu useamman henkilön yksilöhaastattelut. Toinen näistä on ”Elämäni Tarja Halosena” (3/2012), jossa on viiden ex-presidentti Tarja Halosen kaiman haastattelut. Toinen on ”Ystävän menetys sattuu” (6/2012), jossa on näyttelijä Maria Sidin sekä kirjailija Merete Mazzarellan yksilöhaastattelut.

Koska edellä mainituissa artikkeleissa esiintyvät henkilöt ovat eläviä esimerkkejä jostakin ilmiöstä, en luokittele niitä henkilökuviksi. Samasta syystä rajasin henkilökuvien ulkopuolelle alkoholismista kertovan artikkelin ”Viulistin valomerkki” (3/2012). Viulisti Jenni Sinkkosen haastattelu keskittyy vain alkoholismista toipumiseen, ja siinä on Sinkkosen lisäksi haastateltu hänen ystäviään ja häntä hoitanutta sairaanhoitajaa. Henkilökuvaksi en laske myöskään Kate Middletonista (4/2012) kertovaa juttua, sillä siinä käsitellään herttuattaren tyyliä, eikä jutussa ole haastateltua Katea lainkaan. Kriittisen diskurssianalyysin ulkopuolelle jäävät myös *Parisuhteellista-*, *Meidän suhde-* ja *Naisen logiikka* -sarjojen jutut. Vaikka niissä paljon mieheyttä rakennetaan, juuri se on yksi syy, miksi jätän ne varsinaisen analyysin ulkopuolelle. Sarjoihin kuuluvien haastattelujen näkökulmana on parisuhteen sekä sukupuoliroolien käsittely, ja haluan tutkia nimenomaan sitä, kuinka mieheyttä rakennetaan artikkeleissa, joissa näkökulmaa ei ole rajattu tiukasti etukäteen. Yllä mainittujen sarjojen jutut on myös toteutettu kysymys-vastaus-kaavalla, eli ne eivät muutenkaan täyttäisi henkilökuvan määritelmään. Näihin sarjoihin lukeutuvia juttuja on aineiston haastatteluista kuusi kappaletta.

Henkilökuvien ja -haastattelujen erotteluun päädyin siksi, että haluan tutkia artikkeleja, joissa toimittajan ääni kuuluu. Kirjoittajan ääni on merkittävää, koska tutkimukseni on vahvasti kytköksissä valta-asetelmiin: toimittajalla on valta rakentaa kertomus, joka vaikuttaa lukijan tulkintaan maailmasta, ja toimittajan tekemät tulkinnat ja niiden ilmaiseminen joko uusintavat tai haastavat valtaapitäviä diskursseja. Toki myös kriittisen diskurssianalyysin ulkopuolelle jäävissä haastattelutyypeissä toimittaja on rakentanut haastateltavan äänen ja vaikuttanut siihen, mistä puhutaan ja mitä lehteen päätyy, mutta muuten juttutyypit jättävät kirjoittajan näkymättömiin. Tekemieni rajousten perusteella henkilökuviksi lukeutuu kaikkiaan 35 haastattelua.

Ennen kriittistä diskurssianalyysiä selvitän määrällisen sisällön erittelyn avulla, kuinka mieheyttä rakentava puhe aineistossa jakautuu. Alustavaan analyysiin sisällytän kaikki Henkilöt-osaston haastattelut, ja tämän tutkimusvaiheen tarkoitus on kuvata aineisto kattavasti sekä luoda pohja kriittiselle diskurssianalyysille.

Seuraavassa luvussa esitellään lyhyesti, kuinka sisällön erittelyä sovelletaan tässä tutkimuksessa. Koska menetelmää hyödynnetään vain aineiston kuvailuun, esittelen sen vain siltä osin, mikä on tässä tutkimuksessa keskeistä. Luvuissa 5.3.1 ja 5.3.2 kuvail-

laan, kuinka mieheyttä rakentava puhe aineistossa jakautuu. Tämä tutkimusvaihe vastaa kysymykseen: missä asiayhteyksissä mieheyttä tuotetaan?

5.3 Sisällön erittely diskurssianalyysin pohjana

Sisältöä voidaan kuvailla joko sanallisesti tai tilastollisesti. Tässä tutkimuksessa aineiston kuvailuun käytetään näistä jälkimmäistä, jotta tulokset on mahdollista saattaa numeeriseen muotoon. Tilastollinen kuvailu edellyttää sisältöluokkien luomista artikkelien aihesisältöjen mukaan, ja tämä on tutkimusvaiheista tärkein. Sisältöluokat voi joko kehittää itse – kuten tässä tutkimuksessa tehdään – tai nimetä valmiin viittekeyksen pohjalta. Sisältö on luokiteltavissa silloin, kun on mahdollista löytää sellainen kriteeri, jonka mukaan sisällön osat voidaan luokitella samanlaisiksi. Tämä vaihe edellyttää hyvin huolellista tutustumista aineistoon, jotta se on luokkien avulla mahdollisimman hyvin kuvailtavissa. (Pietilä 1976, 30–33.)

Sisältöluokat luodaan alkioiden avulla. Alkioita ovat kaikki sisällön osat, jotka ilmaisevat tutkittavaa ilmiötä, eli alkio on siis sisältöluokan ilmaisija. Jotta kaikkia alkioita ei tarvitsisi erikseen luetella, on luokittelukriteerit esiteltävä niin perusteellisesti, että tutkimuksen tekijän lisäksi muutkin voisivat jakaa aineiston samoihin sisältöluokkiin. (Pietilä 1976, 94.)

Aineisto koostuu luokitusyksiköistä. Luokitusyksikkö on se osa aineistoa, joka luokiteltua tehdessä kirjataan sisältämiensä alkioiden perusteella johonkin sisältöluokkaan kuuluvaksi (Pietilä 1976, 106). Tässä tutkimuksessa luokitusyksikkö on henkilöhaastattelu ja sisältöluokkia ovat ne asiayhteydet, joissa mieheyttä tuotetaan. Koska jo pelkkä sana *isä* määrittelee miestä, alkion koko on vähintään yksi sana ja enintään yksi virke. Niissä tapauksissa, joissa yksi luokitusyksikkö sisältää useamman alkion, on tutkimuksen reliabiliteetin kannalta viisainta kirjata artikkeli kuuluvaksi kaikkiin niihin sisältöluokkiin, joihin viittaavia alkioita se sisältää (Pietilä 1976, 112–113). Tässä tutkimuksessa on enemmän sääntö kuin poikkeus, että luokitusyksiköt sisältävät useita alkioita, sillä mieheyttä tuotetaan lähes joka haastattelussa useammassa asiayhteydessä.

Luokitusrunon luomisen jälkeen tutkija laskee, kuinka paljon aineistossa on kuhunkin sisältöluokkaan kuuluvia artikkeleja. Tämän jälkeen tulokset on mahdollista saattaa numeeriseen muotoon. (Pietilä 1976, 32).

Kriittisen diskurssianalyysin kannalta sisällön erittely ja mieheyttä rakentavan puheen tilastointi on hyödyllistä, sillä kuten Pietilä (1976, 35) on todennut, pelkällä sanallisella kuvailulla saattaisi huomio kiinnittyä ainoastaan suuriin linjoihin, ja kokonaiskuva voisi jäädä puutteelliseksi.

5.3.1 Mieheyttä rakentavan puheen jakautuminen kaikissa haastatteluissa

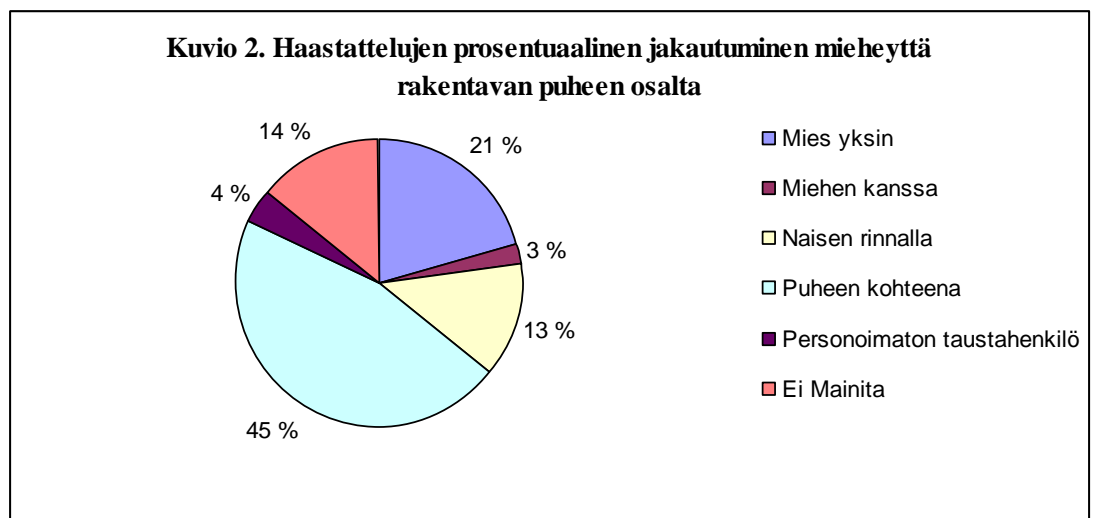
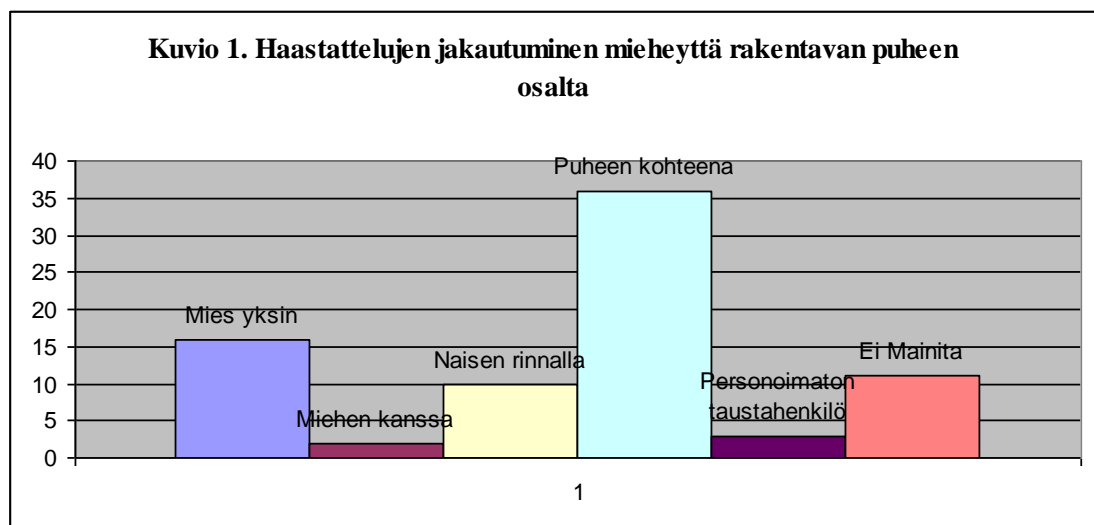
Me Naisten Henkilöt-osastolla on tutkimusajankohtana julkaistu naisten yksittäishaastatteluja, miesten yksittäishaastatteluja, heteropariskuntien yhteishaastatteluja, mieskaverusten yhteishaastatteluja sekä yksi naiskaverusten yhteishaastattelu. Aineistoon sisältyvät artikkelien leipätekstit ja kuvatekstit, joten henkilöistä kootut tietolaukukset rajautuvat analyysin ulkopuolelle.

Luin aineistoa koodaten sitä sen mukaan, millä tavoin mies on haastattelussa esillä: onko hän yksin, toisen miehen kanssa, naisen rinnalla, naisen haastattelussa puheen kohteena, naisen haastattelussa personoimattomana taustahenkilönä (miehistä puhutaan vain yleisellä tasolla), vai eikö miestä mainita ollenkaan. Nämä toimivat sisällön erittelyssä luokitusyksikköinä.

On huomioitava, että saman artikkelin voisi sijoittaa useampaan luokkaan. Tämä on tyypillisintä haastatteluissa, joissa mies on puheen kohteena. Haastateltava ja toimittaja saattavat puhua sekä haastateltavan lähipiiriin kuuluvasta miehestä että miehistä yleisellä tasolla. Tällaisissa tapauksissa olen sijoittanut haastattelun ”mies puheen kohteena” -luokkaan, koska määrittelen luokan sitä vahvemaksi, mitä vahvemmin mies henkilöidään.

”Miestä ei mainita” -luokkaan sijoittuvat sekä haastattelut, joissa miehestä ei puhuta lainkaan, että ne haastattelut, joissa mies ei ole missään suhteessa haastateltavaan. Jälkimmäisestä ainoana esimerkkinä on Iina Kuustosen henkilökuva (4/2012), jonka kirjoittanut toimittaja on haastattelun alussa seuraamassa näyttelijöiden harjoituksia ja kuvailee, mitä muut näyttelijät tekevät taustalla. Joukossa on sekä naisia että miehiä, ja kaikki mainitaan nimeltä, mutta heistä ei puhuta missään suhteessa haastateltavaan,

eikä ammattiakaan mainita. Täten jutussa mainitut miehet jäävät täysin irrallisiksi hahmoiksi, eikä heidän sukupuolensa tule esiin kuin etunimessä, jonka perusteella suomalaiset nimet tunteva voi heidät miehiksi tulkita. Kuustosen avomies mainitaan ainoastaan haastateltavasta kootussa faktaosiossa, joten se jää aineiston ulkopuolelle. Seuraavat kuviot havainnollistavat, kuinka henkilöhaastattelut jakautuvat yllä esitetyn luokittelun perusteella. Mukana ovat kaikki 78 Henkilöt-osaston haastattelua.

Selvästi eniten Henkilöt-osastolla on julkaistu haastatteluja, joissa mieheyttä tuoteetaan vain naisten puheessa. Niitä on kaikkiaan 39 kappaletta eli lähes puolet (49 %). Haastatteluja, joissa nainen puhuu jostakin tietystä miehestä, on aineistosta jopa 36 kappaletta (45 %), ja vain kolmessa naisen haastattelussa (4 %) miehistä puhutaan yleisellä tasolla. Yli kolmas osa (37 %) haastatteluista on sellaisia, joissa mies pääsee

ääneen, sillä miesten yksilöhaastatteluja on 16 kappaletta (21 %), miesten yhteishaastatteluja kaksi kappaletta (3 %) ja pariskuntien yhteishaastatteluja kymmenen kappaletta (13 %). 11 haastattelussa (14 %) mieheyttä ei tuoteta ollenkaan.

Tämän jälkeen koodasin haastatteluja sen perusteella, missä asiayhteydessä mieheyttä tuotetaan. Neljännen lukukerran jälkeen en enää löytänyt uusia luokkia, ja tämän perusteella esitän, että kun Me Naisissa puhutaan miehestä, puhe kytkeytyy seuraaviin seikkoihin: isyys, ura, parisuhde, vapaa-aika, miesten välinen ystävyys, sukupuolten välinen tasa-arvo, käytöstavat, luonne, kädentaidot, ulkonäkö, aikuistuminen, miehiisyys, kotityöt sekä aatteet. Nämä toimivat sisällön erittelyssä sisältöluokkina, ja yhdessä haastattelussa eli luokitusyksikössä voi esiintyä vaikka kaikkiin sisältöluokkiin kuuluvia alkioita.

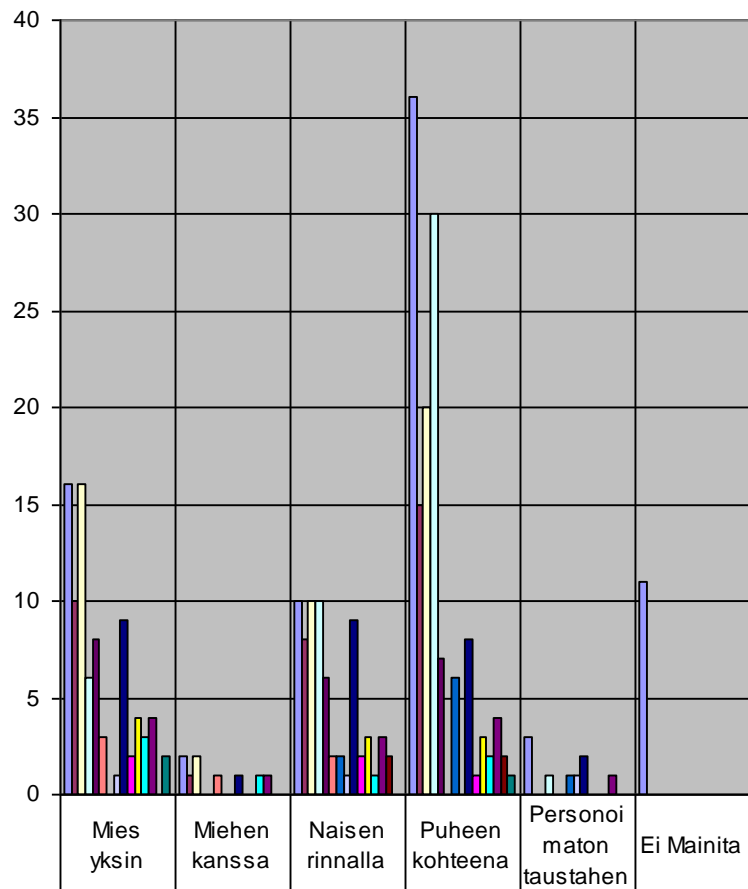
Kuten luvussa 5.3 mainittiin, yksi sana riittää siihen, että tulkitsen haastattelun rakentavan mieheyttä jossakin näistä luokista. Esimerkiksi haastattelut, joissa käytetään termiä *isä*, tulkitsen rakentavan mieheyttä isyyden kontekstissa, ja haastattelut, joissa mainitaan miehen ammatti, luokittelen kuuluvaksi ura-luokkaan. Tähän ratkaisuun päädyin siksi, että isyys ja ammatti määrittävät ihmistä luoden hänestä jonkinlaisen ennakko-oletuksen.

Parisuhde-luokassa on huomioitava, että en ole koodannut aineistoa sillä oletuksella, että kaikki haastateltavat olisivat heteroseksuaaleja. Täten merkitsen naisen haastattelun parisuhde-luokkaan vain siinä tapauksessa, että miessukupuoli mainitaan. Aineistossa on ainoastaan yksi artikkeli, jossa haastateltavan homoseksuaalisuus tuodaan esiin. Kyseessä on yhdysvaltalaisen laulajan Adam Lambertin henkilökuva (Me Naiset 8/2012), jossa puhutaan hänen rakkaussuhteestaan suomalaismieheen.

Luonne-kategoria on laaja, ja sen sisällä mieheyttä tuotetaan monella tavalla, mutta päädyin yhdistämään kaikki miestä kuvaavat ominaisuudet samaan luokkaan, koska avaan luonnetta perusteellisesti diskurssianalyysivaiheessa.

Seuraavalla sivulla oleva kuvio havainnollistaa, kuinka mieheyttä rakentava puhe henkilöhaastatteluissa jakautuu. Kuvioista ilmenee myös, kuinka monta kappaletta kutakin mieheyttä tuottavaa haastattelutyyppeä on. Vasemmassa reunassa oleva vaaleansininen palkki kertoo aina, kuinka monta kyseiseen luokitusyksikköön lukeutuvia haastatteluja on yhteensä.

Kuvio 3. Mieheyttä rakentavan puheen jakautuminen henkilöhaastattelussa

	Mies yksin	Miehen kanssa	Naisen rinnalla	Puheen kohteena	Personoi maton taustahen	Ei Mainita
Yhteensä	16	2	10	36	3	11
Isyys	10	1	8	15		
Ura	16	2	10	20		
Parisuhde	6		10	30	1	
Vapaa-aika	8		6	7		
Miesten välinen ystävyys	3	1	2			
Sukupuolten välinen tasa-arvo			2	6	1	
Käytöstavat	1		1		1	
Luonne	9	1	9	8	2	
Kädentaidot	2		2	1		
Ulkonäkö	4		3	3		
Aikuistuminen	3	1	1	2		
Miehisuus	4	1	3	4	1	
Kotityöt			2	2		
Aatteet	2			1		

Kuvio 3. osoittaa, että mieheyttä rakennetaan eniten uran, parisuhteen ja isyyden kontekstissa. Kaikkiaan jopa 48 haastattelussa (62 %) puhutaan urasta tai ammatista, 47 haastattelussa (60 %) parisuhteesta ja 34 haastattelussa (44 %) isyydestä.

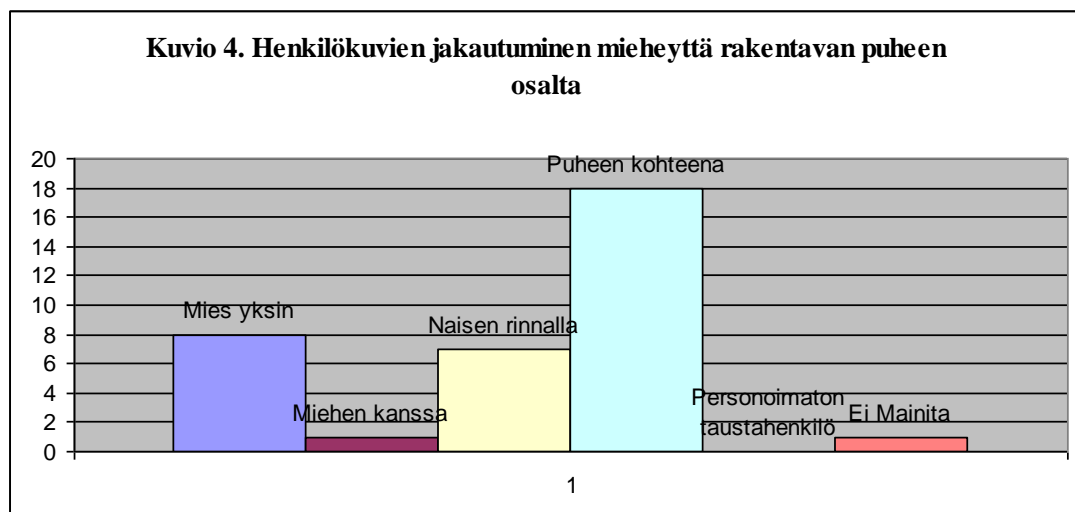
Kaikissa miesten haastatteluissa sekä pariskuntien yhteishaastatteluissa puhutaan miehen ammatista ja urasta, ja pariskuntien yhteishaastatteluissa myös parisuhde on sataprosenttisesti puheenaiheena. Parisuhde on merkittävästi esillä myös naisten yksilöhaastatteluissa, sillä yli 80 prosenttia niistä haastatteluista, joissa mies on puheen kohteena, rakentaa mieheyttä parisuhteen kontekstissa. Miesten yksilöhaastatteluissa yli kolmanneksessa (38 %) puhutaan parisuhteesta, mutta kummassakaan miesten yhteishaastattelussa parisuhdetta ei käsitellä. Myöskään sukupuolten välinen tasa-arvo ei nouse lainkaan keskusteluun miesten haastatteluissa. Kaikkiaan sukupuolten välistä tasa-arvoa käsitellään vain yhdeksässä haastattelussa (12 %).

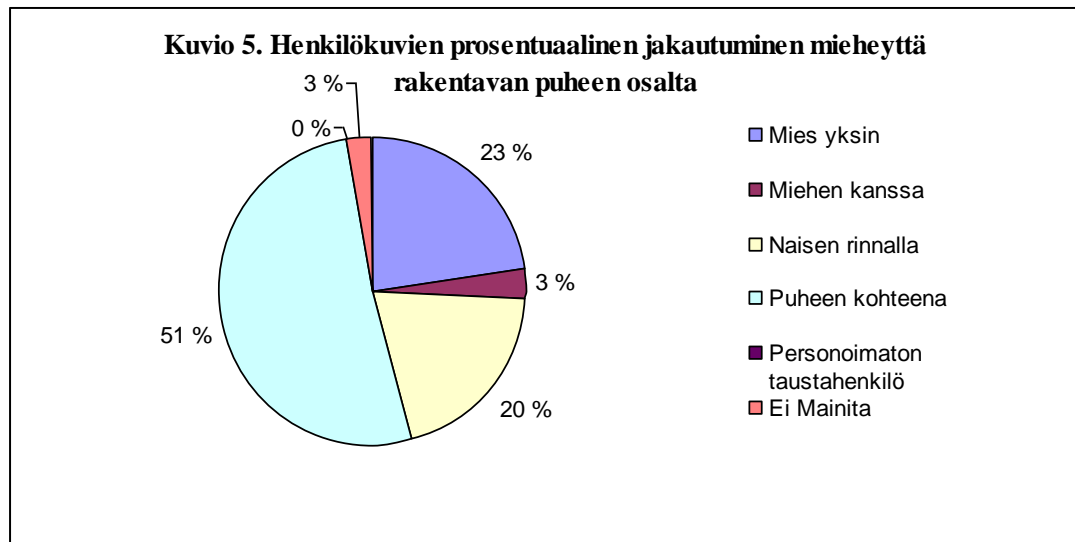
Myös luonne ja vapaa-aika ovat merkittäviä mieheyttä tuottavia teemoja etenkin haastatteluissa, joissa mies pääsee itse ääneen. Kaikkiaan miehen luonnetta kuvaillaan 29 haastattelussa (37 %), ja miehen vapaa-aikaa käsitellään 21 haastattelussa (27 %).

Vähiten haastatteluissa keskustellaan aatteista (3 kappaletta), käytöstavoista (3 kappaletta) ja kotitöistä (4 kappaletta).

5.3.2 Mieheyttä rakentavan puheen jakautuminen henkilökuvissa

Luvussa 5.2 tehdyn rajauksen perusteella henkilökuvia on haastatteluista 35 kappaletta. Seuraavat kuviot havainnollistavat, kuinka henkilökuvan määritelmän täyttävät henkilöhaastattelut jakautuvat mieheyttä rakentavan puheen osalta.

Kaikkiin henkilöhaastatteluihin verrattuna mies on henkilökuviissa enemmän äänessä, sillä lähes puolet (16 kappaletta) henkilökuviista on sellaisia, joissa mies on mukana haastattelussa. Toinen ero kaikkiin henkilöhaastatteluihin verrattuna on, että miehestä myös puhutaan henkilökuviissa enemmän, sillä ainoastaan yhdessä henkilökuviissa ei tuoteta mieheyttä. Kyseessä on näyttelijä Iina Kuustosen henkilökuva (4/2012), jota kuvailtiin luvussa 5.3.1. Näyttelijänä työskentelevä avomies mainitaan ainoastaan Kuustosesta kootussa tietolaatikossa. Tämä voi johtua siitä, että haastateltava on kieltänyt puolisostaan kirjoittamisen, sillä yleensä toimittaja vähintään sivuaa haastateltavan siviilisäätystä ja parisuhdetta. Toisaalta miehen näkymättömyyteen voi vaikuttaa se, että haastateltavalla ei ole lapsia.

Mieheyden käsittelyn runsaus johtuu oletettavasti siitä, että toimittajan ääni kuuluu henkilökuviissa toisin kuin haastatteluissa. Vaikka haastateltava ei puhuisi miehestä, henkilökuviissa toimittaja voi nostaa aiheen esiin ilman, että haastateltava juuri kommentoi asiaa. Tämä ilmiö on tyypillinen ex-miehistä tai uudesta suhteesta puhuttaessa: toimittaja voi esimerkiksi mainita, että haastateltava on nähty uuden miehen kaimalossa, mutta haastateltava ei itse halua puhua suhteesta. Uusi mahdollinen mies nähdään silti maininnan arvoiseksi, eikä haastateltava ole juttua tarkistaessaan pyytänyt poistamaan toimittajan kommenttia.

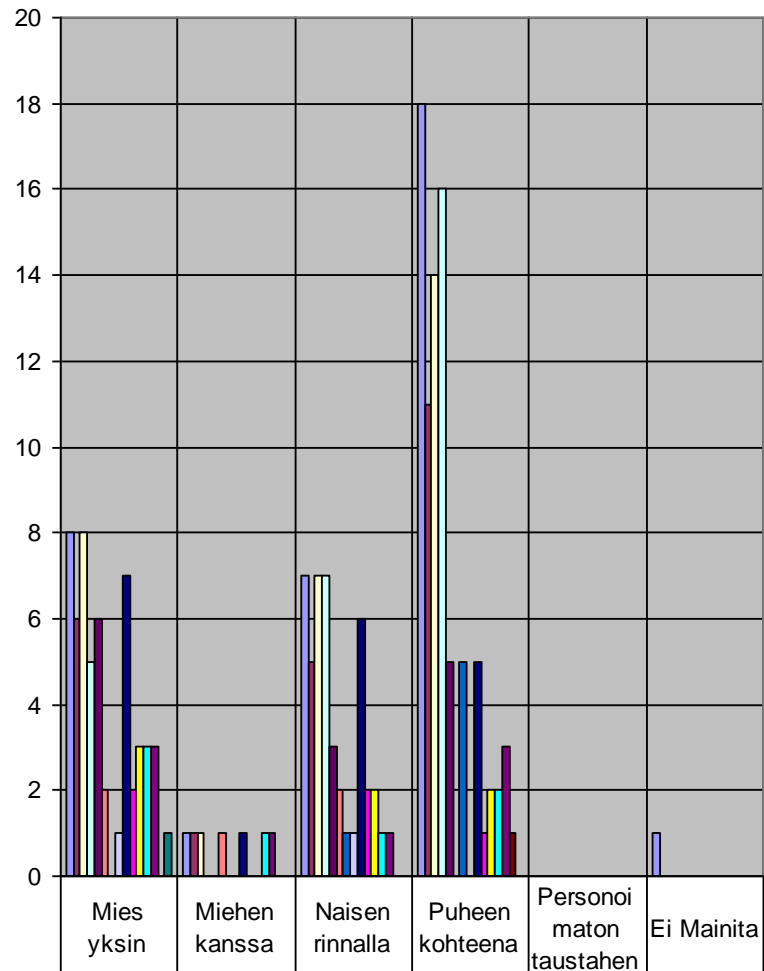
Miehen rooli julkisuudessa näyttää vaikuttaneen haastatteluissa esiintymisen voimakkuuteen ratkaisevasti. Mieshaastateltavista kaikki työskentelevät julkisessa ammatissa, ja mikäli haastateltava nainen on esiintynyt miehensä kanssa julkisuudessa aiem-

minkin, mies on vahvasti esillä, vaikkei haastattelussa mukana olisikaan. Julkisuudelta piilossa olevat aviomiehet ja miesystävät pysyttelevät haastateltavien puheessa sivulauseissa, vaikka toimittajat pyrkivätkin nostamaan heitä puheenaiheeksi.

Kolmas ero kaikkiin henkilöhaastatteluihin verrattuna on se, että yhdessäkään henkilökuvassa miehestä ei puhuta vain yleisellä tasolla, vaan puhe miehestä on aina henkilöity johonkin tiettyyn mieheen. Jos miestä ei mainita nimeltä, puhutaan hänestä jollakin määreellä (esim. isä, ex-mies tms.), joka kertoo hänen suhteestaan haastateltavaan naiseen. On kuitenkin muistettava, että henkilökuvat, joissa mies on puheen kohteena tai jopa itse haastateltavana, saattavat rakentaa mieheyttä myös yleisellä tasolla. Näitä henkilökuvia ei kuitenkaan ole sijoitettu ”mies personoimattomana taustahenkilönä” -luokkaan.

Seuraavalla sivulla oleva kuvio havainnollistaa, kuinka mieheyttä rakentava puhe henkilökuvissa jakautuu. Vasemmassa reunassa oleva vaaleansininen palkki kertoo aina, kuinka monta kyseiseen luokitusyksikköön lukeutuvia henkilökuvia on yhteensä.

Kuvio 6. Mieheyttä rakentavan puheen jakautuminen henkilökuissa

	Mies yksin	Miehen kanssa	Naisen rinnalla	Puheen kohteena	Personoi maton taustahen	Ei Mainita
Yhteensä	8	1	7	18		1
Isyys	6	1	5	11		
Ura	8	1	7	14		
Parisuhde	5		7	16		
Vapaa-aika	6		3	5		
Miesten välinen ystävyys	2	1	2			
Sukupuolten välinen tasa-arvo			1	5		
Käytöstavat	1		1			
Luonne	7	1	6	5		
Kädentaidot	2		2	1		
Ulkonäkö	3		2	2		
Aikuistuminen	3	1	1	2		
Miehisyys	3	1	1	3		
Kotityöt				1		
Aatteet	1					

Kuvio 6. osoittaa, että puhe mieheydestä painottuu henkilöhaastattelujen tapaan uraan, parisuhteeseen ja isyyteen, mutta henkilökuissa niiden osuus vain on suurempi (vrt. kuvio 3.). Miehen urasta puhutaan kaikkiaan 30 henkilökuissa (86 %), parisuhteesta kaikkiaan 28 henkilökuissa (80 %) ja isyydestä kaikkiaan 23 henkilökuissa (66 %).

Henkilöhaastattelujen tapaan kaikissa miesten henkilökuissa puhutaan urasta tai ammatista, ja kaikissa pariskuntien henkilökuissa tuotetaan mieheyttä sekä uran että parisuhteen kontekstissa. Naisten henkilökuista lähes 90 prosenttia tuottaa mieheyttä parisuhteen kontekstissa, ja miestenkin henkilökuista 63 prosenttia.

Myös luonne on merkittävä mieheyttä tuottava sisältöluokka. Yli puolet kaikista henkilökuista käsittelee miehen luonnetta, ja niistä henkilökuista, joissa mies itse pääsee ääneen, lähes 90 prosenttia kuvailee miehen luonnetta. Miehen vapaa-aikaa käsitellään henkilökuissa henkilöhaastatteluja enemmän, ja sen käsittely painottuu miesten henkilökuviin. Kaikkiin henkilöhaastatteluihin verrattuna puhe kädentaidoista, ulkonäöstä, aikuistumisesta ja miehisydestä on keskittynyt henkilökuviin.

Sukupuolten välistä tasa-arvoa ei käsitellä lainkaan miesten henkilökuissa, mikä ilmenikin jo kaikki henkilöhaastattelut sisältävästä kuviosta. Sukupuolten välisestä tasa-arvosta puhutaan vain yhdessä pariskuntien henkilökuissa, joten aiheen käsittely painottuu naisten henkilökuviin. Vähiten mieheyttä tuotetaan kotitöiden ja aatteiden kautta, mikä myötäilee kaikkien henkilöhaastattelujen tulosta. Kumpaakin teemaa sivutaan henkilökuissa vain kerran.

Sisällön erittely vastasi kysymykseen, missä yhteyksissä mieheyttä rakennetaan eli *mistä puhutaan*. Tämä tutkimusvaihe toimii vain pohjana varsinaiselle analyysille, jossa selvitetään *miten* miehestä puhutaan. Analyysin teen luvussa 6 kriittisen diskurssianalyysin keinoin. Menetelmä ei ole yksinkertainen, joten seuraavissa luvuissa pyrin selvittämään, mitä diskurssintutkimus on, mitä diskurssintutkija tekee ja mitä metodi tarjoaa tämän tutkimuksen kontekstissa.

5.4 Rajaton diskurssianalyysi?

Viime vuosikymmenien aikana sosiaalinen konstruktionismi on ollut suosittu lähestymistapa sekä feministisessä että seksuaalisuuden sosiologisessa tutkimuksessa. Sosiaalisessa konstruktionismissa yhteiskunnallisen todellisuuden olemassaolo nähdään riippuvaiseksi kulttuurisista rakenteista, jotka syntyvät inhimillisissä käytännöissä. (Heiskala 2000, 197.) Lähestymistavan kehittivät Berger ja Luckman 1960-luvulla, jolloin käytiin keskustelua siitä, mitä oikeastaan tulisi tutkia ja millä menetelmillä. Bergerin ja Luckmanin mukaan näkökulma perustuu tiivistettynä ajatukseen, että todellisuus rakentuu kielellisessä vuorovaikutuksessa. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006.) Tätä tutkimussuuntauksen muutosta nimitetään kielelliseksi käänteeksi, ja diskurssitutkimuksen näkökulmasta se merkitsi kielenkäytön nousemista keskeiseksi tutkimuskohteeksi humanistisessa ja yhteiskunnallisessa tutkimuksessa. Sen myötä kielen tutkimiseen vakiintui termi *diskurssi*, joka viittaa lausetta pidempiin tekstikokonaisuuksiin. (Pietikäinen & Mäntynen 2009, 23–24.)

Sosiaalista konstruktionismia voidaan pitää sosiaalista todellisuutta ja merkitysten rakentumista tutkivien menetelmien kattokäsitteenä (Pietikäinen & Mäntynen 2009, 12). Sen viitekehyksessä tutkimuskohteena on aina kieli, joka ymmärretään suhteelliseksi, käyttäjistään riippuvaiseksi, tilannesidonnaiseksi, seurauksia tuottavaksi ja sosiaalisen elämämme kannalta merkitykselliseksi tekijäksi. Lähtökohtana on sosiaalisen konstruktionismin mukaisesti kieli ja sen seurauksia tuottava luonne. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006.)

Diskurssianalyysi ei ole yhtenäinen tutkimusmenetelmä, vaan sillä on lukuisia eri traditioita ja painopisteitä. Kaikkea diskurssitutkimusta kuitenkin yhdistää oletus kielestä sosiaalista todellisuutta rakentavana ja seurauksia tuottavana tekijänä. (Jokinen, Juhila & Suoninen 1993, 17–18.) Diskurssitutkijaa kiinnostaa siis se, kuinka sosiaalisten ilmiöiden merkitykset rakentuvat kielenkäytössä ja kuinka ne kytkeytyvät sosiaaliseen toimintaan (Pietikäinen & Mäntynen 2009, 146). Tutkijaa kiinnostaa, kuinka kieli toimii eri tilanteissa, mitä kieli tekee käyttäjälleen ja käyttäjä kielelleen, ja tulkitkaa ohjailee intertekstuaalisuus: puhettavat ovat aina sidoksissa muihin puheisiin ja kielenkäyttötilanteisiin (Pietikäinen & Mäntynen 2009, 14, 116–117).

Kieltä ei voi tutkia kontekstistaan irrotettuna, koska se on aina osa yhteiskunnallista toimintaa kytkeytyen kielenkäyttäjän ja tilanteen sosiaalisiin käytänteisiin ja rakentei-

siin. Tämän vuoksi diskurssintutkimukseen kuuluvat kielenkäytön lisäksi kaikki yhteiskunnalliset rakenteet. Kieltä tutkimalla opitaan sitä ympäröivästä yhteiskunnasta, kulttuurista, ajasta ja paikasta mutta myös päinvastoin. (Pietikäinen & Mäntynen 2009, 13, 18–20.) Henkilökuvista nousevia diskursseja ei siis ole mahdollista löytää ja tulkita tuntematta vallitsevaa kulttuuria ja sukupuolijärjestelmää.

Lähtökohtana diskurssintutkimukselle on eritasoisten kontekstien yhtäaikaisuus kielenkäyttötilanteessa. Tilannekonteksti on sekä tutkimuskohde että kielenkäyttöä ja sosiaalista toimintaa kuvaava taso, joka mahdollistaa kielen ja sosiaalisen toiminnan yhteyden tarkastelun. Tilannekontekstilla viitataan yleensä siihen sosiaaliseen tilanteeseen, jonka osana kielenkäyttö on, ja yleensä tilannekonteksti ymmärretään kielen mikrotasoksi. Kielen makrotasona pidetään puolestaan sosiokulttuurista ja yhteiskunnallista kontekstia, jolla viitataan sosiaaliseen, yhteiskunnalliseen ja kulttuuriseen toimintaympäristöön. Tasot ovat kuitenkin toisiinsa kietoutuneita, ja on tutkijasta ja tutkimusaiheesta kiinni, mihin huomio kiinnitetään. On myös huomioitava, että diskurssintutkijan tehtävänä on aina kontekstin rajaaminen, sillä koko maailmaa ei voi kuvata. (Pietikäinen & Mäntynen 2009, 31–37.)

Tässä tutkimuksessa tilannekonteksti on naistenlehden toimittajan ja haastateltavan välinen keskustelu, joka julkaistaan kirjoitettuna tekstinä: haastateltava kertoo toimittajalle elämästään tietäen, että keskustelu julkaistaan naistenlehdessä toimittajan kirjoittamana. Hän paljastaa jotain itsestään suurelle yleisölle, mutta jättää samalla paljon piiloon. Toimittaja puolestaan ohjailee sitä, mistä puhutaan, jotta syntyy naistenlehden tyyliin sopiva artikkeli. Tässä tutkimuksessa sosiokulttuurisia konteksteja on kaksi: Laajempi niistä on suomalainen yhteiskunta ja kulttuuri, joka vaikuttaa siihen, kuinka kieltä suomalaisessa naistenlehdessä käytetään. Tiukemmin rajattu konteksti on naistenlehti, joka puolestaan vaikuttaa siihen, mistä henkilökuvissa puhutaan ja miten. Mieheyttä tarkastellaan siis naistenlehden kontekstissa ja naistenlehden tuottamaa mieheyttä peilataan kulttuurissa vallitsevaan mieheyteen.

Diskurssintutkimuksen kenttä on laaja, mutta mitä tahansa ei voi analysoida sen viitekehyksessä, eikä kaikkea voi kutsua diskurssintutkimukseksi. Vaikka diskurssintutkimus lähtee yleensä liikkeelle jostakin tutkijaa kiinnostavasta arkisesta havainnosta, on taustalla aina oltava teoriapohja, johon havainnot peilataan. (Pietikäinen & Mäntynen 2009, 146–147.) Diskurssintutkimus on luonteeltaan hermeneuttista, eli aineistoon perehtyminen voi johtaa tutkimuksen uusille urille. Tutkimus ei siis etene lineaar-

risesti vaan aihe ja näkökulma voivat tarkentua tutkimusprosessin edetessä. (emt. 143–145.)

Tutkimusongelman ja tarkempien tutkimuskysymysten huolellinen muotoilu ovat olennainen osa diskurssintutkimusta. Vaikka tutkimusongelma saattaa muotoutua prosessin edetessä, ei aineistosta saa mitään irti ilman tutkimuskysymyksiä. Tutkimuksen pääkysymys kuvaa tutkimuksen ydintä, ja apukysymykset kuvaavat sitä, miten vastaus pääkysymykseen aiotaan saada. (Pietikäinen & Mäntynen 2009, 149–151.) Aineisto on riittävän suuri silloin, kun sen avulla on mahdollista vastata tutkimuskysymykseen ja se alkaa saturoitua, eli aiheet alkavat toistua eikä mitään uutta enää nouse esiin. On kuitenkin muistettava, että laadullisen tutkimuksen tapaan diskurssintutkimuksessa ei ole mahdollista tehdä tutkittavasta ilmiöstä tyhjentävää analyysia, sillä aineisto on aina rajallinen representaatio todellisuudesta. (emt. 158–161.) Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että laadullinen tutkimus olisi määrällistä tutkimusta epätarkempaa, ne vain toteutetaan erilaisin keinoin (emt. 165).

Oleellista diskurssintutkimuksessa on pyrkiä analysoimaan aineistossa rakentuvien merkitysten suhdetta sosiaaliseen toimintaan ja tutkijan rajaamaan kontekstiin sekä pohtia, kuinka sosiaalinen toiminta vaikuttaa merkitysten rakentumiseen ja päinvastoin. Tutkija etsii ja kirjoittaa auki aineistosta löytämiään yhteyksiä ja ristiriitaisuuksia. Koska laadullisen tutkimuksen tuloksia ei voi määrällisesti todistaa, tutkijan avoimuus ja perustelut määrittävät tulosten luotettavuuden. Vaikka diskurssintutkimuksessa kyse on aina tutkijan subjektiivisesti tekemistä valinnoista, olennaisten tekstinäytteiden ja kattavasti perustellun analyysin avulla lukijan pitäisi päätyä tutkijan kanssa yhtenevään tulkintaan. (Pietikäinen & Mäntynen 2009, 166–169.)

5.5 Työkaluna kriittinen diskurssianalyysi

Michel Foucault’lla on ollut merkittävä vaikutus kielen valtaan keskittyvään diskurssintutkimukseen. Hän esitti ajatuksen kielestä sosiaaliseen todellisuuteen vaikuttavana tekijänä ja käytti termiä diskurssi viitatessaan kulttuuriin vakiintuneisiin puhetapoihin. Foucault’n mukaan diskurssit muokkaavat puhunnan kohdetta, ja hänen ajattelunsa pohjautuu 1980–1990-luvulla syntynyt kriittinen diskurssintutkimus, jossa huomio kiinnitetään siihen, miten tietyt tavat tuottaa ja merkityksellistää todellisuutta nousevat valtaapitäviksi. (Pietikäinen & Mäntynen 2009, 25–26)

Koska tämän tutkimuksen tavoitteena on selvittää aineistosta välittyvän mieheyden kytköksiä valtaapitävään maskuliinisuuteen, Norman Faircloughin kriittisen diskurssianalyysin malli on sopiva metodi. Sen avulla voi tarkastella kieltä sekä yhteiskunnallisena tuotoksena että yhteiskunnallisena vaikuttajana. Fairclough korostaa, että kriittisessä diskurssintutkimuksessa tarkastelukohteena on niiden kahden välinen jännite, ei pelkästään toinen tekijä. (Fairclough 1997, 26, 76.)

Kriittinen diskurssianalyysi mahdollistaa tekstin, diskurssikäytännön ja sosiokulttuurisen käytännön keskinäisten suhteiden erittelyn erilaisissa viestintätilanteissa. Faircloughin mukaan kielenkäyttö ylläpitää ja jopa uudistaa sosiaalisia identiteettejä, suhteita sekä tieto- ja uskomusjärjestelmiä. Tämän perusteella kaikki tekstit voidaan jakaa kolmeen funktionaaliseen kategoriaan: *ideationaaliseen*, *interpersonaaliseen* ja *tekstuaaliseen*. Näiden tasojen löytäminen auttaa ymmärtämään mediateksteissä piileviä merkityksiä. Ideationaalinen funktio tarkoittaa sitä, kuinka esimerkiksi lehtiteksti representoi maailmaa ja yhteiskuntaa. Interpersonaalisen funktion avulla voi analysoida tekstissä esiintyvien henkilöiden roolia, ja tekstuaalisella tasolla tarkastellaan tekstin tuottajan ja lukijan välisen suhteen rakentumista. (Fairclough 1997, 14, 76–80.)

Naistenlehden mieskuvan rakentumisen kannalta kaksi ensimmäistä tasoa ovat merkittävimmät, mutta koska kahden funktionaalisen tason perusteellinen avaaminen pro gradun laajuisessa tutkielmassa ei ole mahdollista, painotan analyysini ensimmäiseen tasoon. Ideationaalista funktiota tarkastelemalla on mahdollista paljastaa ne diskursiiviset rakenteet, joilla mieheyttä tuotetaan, vahvistetaan tai kyseenalaistetaan.

Kriittisessä diskurssianalyysissä tutkimuskohteeksi nousee kielellisten käytäntöjen suhde laajempiin sosiokulttuurisiin käytäntöihin. Tämä tarkoittaa sitä, että diskursiivisten käytäntöjen osalta huomio kiinnitetään intertekstuaalisuuteen ja sosiaalisten käytäntöjen osalta valtataisteluun. Kriittinen diskurssianalyysi näkee yhteiskunnallisten rakenteiden suhteen kaksisuuntaisena, eli siinä missä yhteiskunnan rakenteet muovaavat diskursseja, myös yhteiskuntaa tulkitsevat diskurssit nähdään yhteiskuntaa muokkaavina. Valta-analyysin tavoitteena on selvittää, miten jotkut diskurssit saavuttavat totuuden aseman. (Fairclough 1992, 36, 104.) Tutkijan tehtävä on siis yrittää löytää tekstistä elementtejä, joilla totuuksia tuotetaan, kuinka vaihtoehtoisia totuuksia kyseenalaistetaan, ja kuinka hallitseviksi nousevia diskursseja ylläpidetään ja uudiste-

taan (Jokinen, Juhila & Suoninen 1993, 96–97). Fairclough (1997, 80) muistuttaa, että sisällön tutkimisen lisäksi on huomioitava myös se, mitä tekstistä puuttuu.

Koska maskuliinisuuden diskurssi muodostuu valtaapitävistä oletuksista, joilla mieheyttä määritellään (ks. Lehtonen 1995, 28), etsin Me Naisten henkilökuvista diskursseja, jotka joko ylläpitävät tai pyrkivät kyseenalaistamaan ja uudistamaan yhteiskunnassa vallitsevaa sukupuolijärjestelmää ja maskuliinisuuden ideaalia. Pysyäkseni vastaamaan kattavasti luvussa 1.2.3 esittämiini tutkimuskysymyksiin etsin teksteissä piileviä valtasuhteita: Kuka pääsee milloinkin ääneen? Millä tavalla eri asiayhteyksissä miehestä puhutaan? Mistä ei puhuta? Miten toimittaja vaikuttaa puheeseen?

Hyödynnän analyysissäni myös Erkkä Railon (2011) esittämää näkökulmaa siitä, kuinka naistenlehtitekstien tulkintaan vaikuttaisi tietämättömyys haastateltavan sukupuolesta (ks. luku 4.1). Myös Laura Saarenmaan (2010) teoria sukupuolierityisyydestä on hyödyllinen työkalu miesdiskursseja tarkasteltaessa (ks. luku 4.4.2). Tekstinäytteitä käyttämällä ja niitä teoriataustaan peilaamalla pyrin havainnollistamaan tekemiäni tulkintoja mahdollisimman perusteellisesti.

Ennen analyysiä on syytä muistuttaa, että tarinat parisuhteista ja muista elämän osaluista ovat aina toimittajan tulkintoja kyseisestä ilmiöstä ja tarinat on valittu aina lehden arvojen ja tavoitteiden mukaan (Töyry 2005, 37). On myös huomioitava, että haastateltavalla on aina oikeus tarkistaa juttu ennen julkaisua.

6 MIESDISKURSSIEN RAKENTUMINEN

6.1 Hallitseviksi nousevien diskurssien luokittelu

Tässä luvussa selvitän, mitkä miesdiskurssit nousevat Me Naisten henkilökuvissa hegemoniseen asemaan. Menetelmänä käytän kriittistä diskurssianalyysiä, ja aineistona ovat Henkilöt-osaston henkilöhaastatteluista henkilökuvan määritelmän täyttävät artikkelit. Luvussa 5.2 tekemieni rajausten perusteella analysoitavaksi jäi 35 artikkelia, ja aineistossa on henkilökuvia kahdeltatoista toimittajalta, jotka kaikki ovat naisia. Vaikka tarkastelun kohteena on suomalainen mies, mukana on myös kahden ulkomaalaisen miehen ja neljän ulkomaalaisen naisen henkilökuvat. Ne toimivat vertailupohjana suomalaisen mieskuvan tulkinnalle. Lisäksi kahdessa pariskunnan henkilökuvassa haastateltu nainen on ulkomaalainen.

Diskurssien luokittelun lähtökohtana on kuvio 6 (ks. luku 5.3.2), joka havainnollistaa mieheyttä rakentavan puheen jakautumista aineiston henkilökuvissa. Sisällön erittely paljasti ainoastaan, missä yhteyksissä mieheyttä tuotetaan ja kuinka puhe painottuu, mutta diskurssianalyysin kannalta se oli hyödyllinen tutkimusvaihe, sillä muuten jotkin asiayhteydet olisivat voineet jäädä vahvempien linjojen varjoon.

Eritellessäni aineistosta asiayhteyksiä, joissa mieheyttä tuotetaan, sain samalla suuntaa antavan käsityksen myös siitä, kuinka miehestä puhutaan. Diskurssien luokittelu vaati kuitenkin vielä lukuisia lukukertoja. Koska yksi henkilökuva ei sisällä ainoastaan yhtä miesdiskurssia, jokainen teksti oli läpikäytävä moneen kertaan. Tarkkaa aineiston lukemista kutsutaan lähiluvuksi. Analyysiä helpottivat sisällön erittelyä varten tekemäni koodaukset, jotka kertoivat, missä asiayhteydessä kussakin henkilökuvassa mieheyttä tuotetaan. Lähiluvussa keskityinkin siihen, kuinka kieltä eri asiayhteyksissä käytetään: etsin teksteistä yhtäläisyyksiä ja ristiriitaisuuksia, ja luokittelin miesdiskursseja karkeasti sitä mukaa, kun niitä nousi esiin. Lopullisen muotonsa diskurssit saivat kuitenkin vasta aivan analyysin loppuvaiheessa.

Me Naisten miehestä voi muodostaa melko yhteneväisen kuvan, mutta koska mieheyttä tuotetaan niin monen asiayhteyden kautta, päädyin luokittelemaan diskurssit näiden asiayhteyksien mukaan. Sisällön erittelyn perusteella puhe miehestä painottuu selvästi parisuhteeseen, uraan ja isyyteen, joten nämä asiayhteydet toimivat miesdis-

kurssien runkona. Pidemmälle viety analyysi osoitti, että puhe parisuhteesta, urasta ja isyydestä esiintyivät aineistossa limittäin ja ne saturoituivat melko nopeasti, eli niitä ei tarvinnut hajottaa useammaksi diskurssiksi. Toki pariskuntien henkilökuvissa ja yksin elävien miesten henkilökuvissa mieheyden rakentumisen painotuksissa on eroja, mutta elämäntilanteesta huolimatta mieheys rakentui hyvin yhteneväisesti. Poikkeavat diskurssit ovat kuitenkin merkittäviä analyysin kannalta, ja siksi esittelen ne hallitsevien miesdiskurssien yhteydessä asiayhteydestä riippuen.

Alustavaan diskurssirunkoon listasin myös luonteen, vapaa-ajan, aikuistumisen, kädentaidot sekä miehisyden, sillä ne nousevat esiin etenkin miesten henkilökuvissa. Vaikka aikuistuminen ja miehisyys eivät määrällisesti näytä olevan kovin suuressa osassa henkilökuvia, niin tapa, jolla niistä puhutaan, on mieheyden rakentumisen kannalta merkittävä. Aikuistumista pohditaan perusteellisesti etenkin miesten henkilökuvissa, ja toimittajan puheessa korostetaan usein miehen poikamaista luonnetta.

Tarkempi lähiluku osoitti, että puhe vapaa-ajasta on niin vahvasti kytköksissä uraan, parisuhteeseen ja isyyteen, että luovuin siitä erillisenä diskurssiluokkana. Myös miehen luonnetta kuvaillessa painotukset riippuvat siitä, mistä asiayhteydestä puhutaan, joten luovuin siitäkin omana diskurssiluokkana. Kädentaidot ja miehisyys sen sijaan kytkeytyvät henkilökuvissa yhteen, ja ne nousevat esiin etenkin naisten puheessa. Miehisyydestä ja mieheyteen liitettyistä taidoista puhuttaessa korostuu miehen raavaus, mutta sitä pehmitetään etenkin miehen puheessa esiin nousevalla herkkyydellä.

Yllä kuvattujen havaintojen perusteella jaoin henkilökuvien sisällön viiteen diskurssiin: *tunteensa osoittava kumppani*, *kunnianhimoinen uranuurtaja*, *osallistuva isä*, *herkkä äijä* sekä *poikamainen aikuinen*. Tunteensa osoittava kumppani rakentaa mieheyttä parisuhteen kontekstissa, kunnianhimoinen uranuurtaja työelämän kontekstissa ja osallistuva isä isyyden kontekstissa. Herkkään äijään yhdistyvät miehen raavaus ja sille vastapainona korostettu herkkyyys, ja viimeisessä diskurssissa yhdistyvät puolestaan miehen vastuullisuus, lapsekkuus sekä aikuistumisen kriisi.

Aluksi harkitsin myös miehen valta -diskurssia, mutta puhe sukupuolten välisestä epätasa-arvosta on henkilökuvissa vähäistä. Mikäli haastateltavien elämässä ilmenee epätasa-arvoa, se välittyy yleensä eri asiayhteyksistä puhuttaessa ilman, että epäkohdan otetaan kantaa. Täten sukupuolten väliset valtaerot tulevat käsitellyiksi hallitseviksi nousevien diskurssien yhteydessä.

Vaikka tutkimuskohteena on Me Naisten mies, naiskuvaa ei voi täysin sivuuttaa, koska sukupuolet rakentuvat toistensa kautta. Myös lehden nimen analyysi on paikallaan, koska se vaikutti osaltaan aineistolehden valintaan.

Nimenä *Me Naiset* korostaa naissukupuolta ja ylläpitää ajatusta siitä, että ”siskot pitävät yhtä”. Lehti tekee nimellään selvää pesäeroa ”teihin miehiin”, ja se on mielenkiintoinen lähtökohta analyysille: pyrkiikö lehti nostamaan naista valta-asemaan vai viestiikö otsikko vain naisten välisestä yhteenkuuluvuudesta, siitä naisten maailmasta, johon miehillä ei ole pääsyä? Myös pelkkää mieskuvaa analysoimalla tähän voi saada ainakin suuntaa antavan vastauksen.

6.2 Tunteensa osoittava kumppani

Mieheyttä tuotetaan henkilökuvissa vahvasti parisuhteen kontekstissa, ja Me Naisten henkilökuvissa perinteiseen hegemoniseen maskuliinisuuteen sisältyvä heteroseksuaalisuus on hallitsevassa asemassa. Tietävästi homoseksuaalia miestä on haastateltu ainoastaan yhdessä henkilökuvassa, eikä puheen kohteenakaan ole yhtään homoa. Homoseksuaalin miehen henkilökuvassa tuotettu miesdiskurssi on kuitenkin seksuaalisuutta lukuun ottamatta varsin yhtenäinen aineistossa vallitsevan mieheyden kanssa. Ainoa ero heteromiehestä ja homomiehestä puhuttaessa on se, että miehen miesystävään viitataan termillä *puolisko*, vaikka naisen miesystävän kohdalla puhutaan *miehestä*.

Adamista tuntuu välillä, ettei hän voi elää ilman toista puoliskoaan. (Me Naiset 8/2012)

Kyse ei voi olla toiston välttämisestä, sillä koko henkilökuvassa haastateltavan miehen kumppanista ei puhuta miehenä, nimellä kylläkin. Myöskään sukupuolten välisen vastakkainasettelun välttelystä ei voi olla kyse, koska heteropariskuntien henkilökuvissa suhteen osapuolista puhutaan vahvasti sukupuolittuneiden ilmaisin: nimet korvataan toistuvasti termein *mies* ja *vaimo*.

Koti täyttyy savusta, mutta Tomin sormet pysyvät tietokoneen näppäimistöillä. Ammattikokki on tottunut pieniin leimahduksiin, eikä mies epäile vaimonsa selviytymiskykyä. (Me Naiset 2/2012)

Yllä olevassa esimerkissä *mies* voi olla täysin tyyllinen valinta siitä syystä, ettei miehen nimeä tarvitse koko ajan toistaa, mutta toimittaja olisi voinut käyttää miehestä yksinkertaisesti ilmaisua *hän* ja kutsua naista *vaimon* sijaan nimellä. Termistöero ei vaikuta henkilökuvien tuottamaan mieheyteen, mutta se heijastaa valta-asetelmia. Toimittaja voi tekemillään sanavalinnoilla pyrkiä puhumaan homoseksuaalisuudesta neutraalisti, mutta samalla hän tulee korostaneeksi homo- ja heterosuhteiden välistä eroa. Nyt teksteistä syntyy vaikutelma, että toimittajan mielestä ei ole luontevaa puhua miehen miesystävästä parisuhteen kontekstissa, vaikka tavoite on luultavasti juuri päinvastainen. Tyyliä voi johtua myös konservatiivisemmän yleisön huomioimisesta: lehti haluaa kannustaa suvaitsevaisuuteen seksuaalivähemmistöjä kohtaan, mutta se haluaa tehdä sen hienovaraisesti.

Kun miestä kuvaillaan Me Naisten henkilökuvissa parisuhteen toisena osapuolena, rakentuu kuva romanttisesta miehestä, joka osoittaa tunteensa sekä sanoin että teoin. Mies ei myöskään häpeile näyttää pehmeää puoltaan. Henkilökuville on tyypillistä, että miehen tunteellista puolta korostavat naishaastateltavaa enemmän toimittaja sekä mies itse.

”Vietämme tapaamisemme merkkipäivää joka kuukausi. Ja lähettelemme päivän mittaan hölmöjä kuvia toisistamme...”, Erika aloittaa.

”Tai jätämme pikkuyllätyksiä, joita toinen löytää palatessaan töistä tai matkalaukusta reissuillaan. Sellaiset muistamiset saavat aina sydämeni hyppäämään. Melkein kilpailemme, miten eri tavoin rakkauttaan voi ilmaista”, Renny jatkaa. (1/2012)

Huumori nousee henkilökuvissa pariskuntia yhdistäväksi tekijäksi, ja etenkin naiselle on ominaista korostaa, kuinka tärkeää on, että parisuhteessa on hauskaa. Miehen puheessa korostuu sen sijaan romanttisuus. Mies kertoo naista enemmän siitä, kuinka hän rakkauttaan osoittaa, ja mies myös analysoi enemmän suhdetta. Tämä voi johtua siitä, että toimittaja valikoi lehteen enemmän miehen kommentteja, sillä romanttisuutta pidetään selvästi ihannemieheyteen kuuluvana ominaisuutena.

Henkilökuvien ilmaisuista näkyy selvästi, että romanttisuudesta uteleminen on toimittajien vakiokysymys mieshaastateltaville. Lähes kaikissa henkilökuvissa, joissa mies on äänessä, romanttisuus nousee esiin joko toimittajan puheessa tai haastateltavan sitaatissa siten, että se on selkeästi vastaus esitettyyn kysymykseen.

Romantikoksi tunnustautuva mies taitaa tietää pitkän suhteen salaisuuden: On tärkeää kertoa heti, jos jokin asia painaa. Rehellisyys ja läsnäolo ovat tärkeitä. Mokiakin saa tehdä, mutta pitää osata pyytää anteeksi.

”Sellainenkin vanha asia kuin rakkaus kannattaa pitää mielessä. Sanon edelleen pari kertaa päivässä Eevalle, että rakastan häntä.” (Me Naiset 7/2012)

Me Naisten mies on oikea parisuhteen asiantuntija. Hänellä on kokemuksia epäonnistuneista parisuhteista, ja hän on oppinut mahdollisista virheistään. Yllä olevassa tekstinäytteessä mies korostaa puhumisen tärkeyttä, ja kommentti rakkauden muistamisesta on jopa hieman piikikäs. Se sisältää oletuksen, että vallitsevassa kulttuurissa kovinkaan moni ei muista osoittaa rakkautta puolisolleen tarpeeksi usein.

Vaikka Me Naisissa miehestä rakentuu kuva tunteistaan puhuvana ja rakkautensa näyttävänä puolisona, romanttisuuteen tavataan yhdistää verbi *tunnustaa* tai *myöntää*. Se viestii siitä, ettei romanttisuutta mielletä kulttuurissa vallitsevaan maskuliinisuuden kuuluvaksi. Romanttisuuden käsittely kertoo halusta uudistaa vallitsevaa miesdiskurssia, mutta ilmaistapa viestii myös siitä, että romanttisuus on yhä ominaisuus, jonka myöntäessään mies tekee arveluttavan paljastuksen itsestään. Ilmaisutapa saa romanttisuuden vaikuttamaan jopa negatiiviselta ominaisuudelta, vaikka sitä pidetäänkin selvästi ihannemieheyteen kuuluvana. Vain yksi mieshaastateltava kieltää olevansa romantikko.

”En ole romantikko, en tee sellaisia tekoja. En yritä miellyttää Catherinea ostelemalla hänelle lahjoja. Minusta se olisi vain stressaavaa.” (Me Naiset 9/2012)

Joko mies poikkeaa epäromanttisuudellaan muista aineiston miehistä tai sitten hän kokee romanttikoksi tunnustautumisen uhaksi miehisyydelleen. Kyseisessä henkilökuvassa haastateltu mies ei muutenkaan puhu yhtä pehmeitä kuin muissa henkilökuvissa esiintyvät miehet, ja toimittaja pyrkii selvästi kaivamaan haastateltavasta esiin pehmeitä puolia. Koska miehen puhe ei rakenna hänestä pehmeää kuvaa, toimittaja pyrkii tuomaan pehmeää puolta esiin kuvailemalla pariskunnan toimintaa haastatteluhetkellä.

Tyttöystävä Catherine Hyde, 28, on niskan päällä ja päihittää Heikin kerta toisensa jälkeen pariskunnan keskinäisessä vitsailussa. Vaikka Heikki yrittää kovasti puolustautua, hän ei ihan onnistu. Eikä tarvitsekaan. Näkee, että Catherine voisi vaikka

manata Heikin maan rakoon, ja mies olisi silti ihan myyty. (Me Naiset 9/2012)

Toimittaja kuvailee pariskunnan keskinäistä vuorovaikutusta ja tekee lukijan puolesta tulkinnan siitä, kuinka rakastunut mies on. Haastattelutilanteessa tapahtuneiden hellyydenosoitusten kuvailua voisi kutsua pariskuntien henkilökuvien tavaramerkiksi, sillä niistä lukija voi päätellä pariskunnan suhteen voivan hyvin ja samalla haastataan perinteistä miesdiskurssia.

Minka kuorruttaa australialaiset banaanikuppikakut ja lisää koristeeksi tuoreita kukkia. Tomi katsoo puuhaa epäillen.

”En tekisi tuollaista hörsellystä ikinä”, mies toteaa.

Mutta nyt ei ollakaan Tomin ravintolassa. Vaimon väkertämä herkkupala maistuu Tomista ihanalta, varsinkin kun koristuksessa on limettä. Mies nappaa vaimonsa syliin ja suikauttaa suukon. (Me Naiset 2/2012)

Tekstinäytteessä korostuvat naisen ja miehen stereotyyppiset sukupuoliroolit: nainen tykkää kaikesta kauniista, eikä mies ymmärrä sitä. Toimittaja nähtävästi olettaa, että asetelma on lukijoille tuttu. Mies suhtautuu jopa hieman ylimielisesti naisen tapaan tehdä jälkiruokaa, mutta ylimielisen vaikutelman välttääkseen toimittaja kertoo, kuinka paljon mies naisen tekemästä jälkiruoasta pitää ja kuinka hän sen naiselle osoittaa. Toimittajat kuvailevat erityisesti miehen hellyydenosoituksia, mikä vahvistaa sitä, ettei tunteiden näyttämistä pidetä tyypillisenä kulttuurissa vallitsevalle mieheydelle. Pehmeä puoli yhdistetään aina kovuuteen, mikä tuottaa mieheyttä sekä perinteisen että uuden miehen ominaisuuksien kautta. Tätä puhetapaa käsitellään tarkemmin luvussa 6.5.

Kuten jo todettiin, yhteisen huumorintajun merkitystä korostetaan, ja yhteishaastattelut pursuavat kiusoittelun kuvailua.

Pariskunta soittaa hetken suuta toisilleen, hymy huulessa. Sanailun päätteeksi he kertovat, että rakkaus alkoi ensisilmäyksellä. (Me Naiset 2/2012)

Toimittaja voisi kertoa vain, että rakkaus alkoi ensisilmäyksellä, mutta hän haluaa painottaa suhteen vahvuutta korostamalla, kuinka pariskunta näyttää viihtyvän yhdessä. Jotta lukija tajuaa, etteivät haastateltavat ole toisilleen ilkeitä, toimittaja alleviivaa sanailun lempeyttä lisäämällä huomautuksen siitä, että suuta soitetaan *hymy huulessa*.

Vaikka romanttisuudesta puhuvat enemmän mies- kuin naishaastateltavat, naisten henkilökuvissakaan miesten romanttisuutta ei jätetä käsittelemättä. Naisten henkilökuville on tyypillistä, että toimittaja kertoo lukijoille, mikäli haastateltava nainen on paljastanut arjestaan jonkin romanttisen yksityiskohdan.

Hyvänä tanssijana tunnettu Nicke kaappasi Raakelin käsivarsilleen, jalkateriensä päälle. Siinä he sitten pyörähtivät muutaman kunnan tanssiasteleeseen. (Me Naiset 12/2012)

Tekstinäyte on henkilökuvasta, jossa kantavana teemana oli haastateltavan naisen elämänmuutos ylipainoisesta hoikaksi aktiiviliikkujaksi. Henkilökuva tekee läpileikkauksen naisen elämän siihen osa-alueeseen, johon mies ei kuulu, mutta koska naisen aviomies on julkisuudesta tuttu henkilö, hänet nostetaan paikoitellen esiin siitäkin huolimatta, ettei se ole henkilökuvan näkökulman kannalta merkityksellistä. Toimittajan puheesta voi päätellä, että hän tietää miehestä jo entuudestaan jotain, ja tanssitaidon korostaminen ja miehen spontaani teko tuottavat kuvaa välittömästä, romanttisesti ja tunteensa näyttävästä miehestä fyysisistä vahvuutta unohtamatta.

Yhteisen huumorintajun lisäksi miehen ja naisen välisestä parisuhteesta puhuttaessa korostuvat yhteiset arvot ja unelmat. Pariskuntien henkilökuvissa puhe jakautuu tasaisesti miehen ja naisen välille.

Erikasta on jo nyt tullut vakiokommentaattori Rennyn töille. Mies arvostaa suoraa mutta rakentavaa palautetta.

”Avain suhteeseemme on keskinäinen kunnioitus. Asioista ei tarvitse olla samaa mieltä, mutta niistä pitää voida keskustella.”

Pari tietää, että yhteinen ura on myös haaste parisuhteelle, mutta he näkevät suunnitelmassaan enemmän hyvää.

”Meille se merkitsee monen unelman toteutumista ja unelmien toteuttaminen on elämän luksusta. Uskon, että suhde kestää, kun rakkauden ja työn pitää sopivasti erillään”, Erika mieltii. (Me Naiset 1/2012)

Me Naisten mies arvostaa puolisoaan ja pitää tämän tukea tärkeänä. Me Naisten pariskunnat eivät riitele vaan keskustelevat, ja pariskuntien henkilökuvissa se on juuri mies, jonka puheessa korostuu puhumisen merkitys. Tämäkin voi johtua siitä, että toimittaja on valikoinut lehteen enemmän miesten kommentteja haastaakseen perinteistä mieskäsitystä. Muiden pariskuntien henkilökuvien tavoin yllä olevassa esimerkissä otetaan myös kantaa parisuhteiden yleisenä pidettyyn ongelmaan: perheen ja

uran yhdistämiseen. Vaikka yhteinen ura myönnetään haasteeksi, koetaan se enemmän positiiviseksi. Negatiivisten asioiden näkeminen positiivisessa valossa on henkilökuville ominaista, mikä johtuu naistenlehtien tavasta käsitellä kriisejä vasta, kun niistä on selviydytty (ks. luku 4.5).

Koska puhuminen mielletään feminiiniseksi ominaisuudeksi, ei toimittaja korosta sitä, kuinka tärkeää puhuminen on naiselle. Naisella on jopa varaa heittää kommentti, että puhuminen on yliarvostettua.

”Usein kuulee sanottavan, että onnistuneen parisuhteen edellytys on jatkuva asioiden puinti. Saatan viettää Joukon kanssa mökillä aikaa viikkokaupalla, ja ainoat käymämme keskustelut ovat ’lämmitätkö saunan’ tai ’käydäänkö laskemassa verkot veeteen’. Minun mielestäni puhuminen on yliarvostettua.” (Me Naiset 4/2012)

On huomionarvoista, että yllä oleva teksti on 1950-luvulla syntyneen naisen henkilökuvasta, joten hänen käsityksensä ihannemieheydestä ja parisuhteesta voi erota nuorempien haastateltavien näkemyksistä. Joka tapauksessa vastaavanlainen kommentti vaikuttaisi miehen suuhun laitettuna provosoivalta, mutta nainen voi vähätellä puhumisen merkitystä, koska kulttuurissa valtaapitävä naisdiskurssi on niin vahva.

Pariskuntien henkilökuvissa käsitellään uran, perhe-elämän ja vapaa-ajan lisäksi aina myös suhteen alkamista. Yleensä toimittaja kertoo, kuinka pari tapasi ja kuinka rakkaus syttyi. Jokaisessa pariskunnan henkilökuvassa mies on ollut suhteessa aloitteen tekijä, ja siinä myös varsin innokas.

Mikko yritti tehdä vaikutuksen Niinaan karatehenkisillä käännepotkuilla.

Eikä Mikko turhaan taitojaan esitellyt: vuoden kuluttua pari oli jo naimisissa ja odotti esikoistaan. (Me Naiset 6/3012)

Miehen iskuyrityksiä kuvaillaan niin, että ne vaikuttavat soidinmenoilta: uros kiinnittää naaraan huomion jollakin erityistaidolla. Toimittajan puheesta saa myös käsityksen, että näin nainen odottaa miehen toimivankin. Perinteiseen mieskäsitykseen liitetty etäisyys on enemmän ominaista henkilökuviin naiselle kuin miehelle, mikä voi johtua pyrkimyksestä uudistaa käsitystä naiseudesta.

Kommentti kuitenkin herätti Veetin kiinnostuksen, ja hän päätti pyytää naista treffeille. Jenni vastasi ”ihan sama”. (Me Naiset 12/2012)

Mies on suhteen alussa sitkeämpi osapuoli ja nainen se, joka jarruttelee. Kun mies on kiinnittänyt naisen huomion jollakin taidonnäytteellään, hän pyytää naisen treffeille. Henkilökuvista välittyy oletus, että se on miehen tehtävä, samoin kuin kosinta.

*Heikki aikoo kosia Catherinea vasta sitten, kun formulaura hii-
puu tai parin tulevaisuus on selvä ainakin pariksi vuodeksi
eteenpäin. (Me Naiset 9/2012)*

Toimittajan äänellä kerrotut kosinta-aiheet ovat toteamuksia, eikä henkilökuvissa ole nostettu esiin vaihtoehtoa, että entä jos nainen kosisikin miestä. Yllä oleva tekstinäyte on pariskunnan henkilökuvasta, jossa pari on seurustellut kymmenen vuotta ja aikoinut mennä naimisiin jo muutama vuosi sitten. Toimittaja vaikuttaisi olettavan, että lukija miettii, miksei mies ole kosinut, vaikka lukija voi myös odottaa artikkelin kertovan, miksei nainenkaan ole vielä kosinut. Tältä osin Me Naisten henkilökuvat vahvistavat vanhahtavaa parisuhdekäsitystä. Uran merkitystä miehen elämässä käsitellään perusteellisesti seuraavassa luvussa, mutta mainittakoon lyhyesti, että yllä olevassa tekstinäytteessä uran merkitys korostuu siten, että naimisiinmenokin on miehen urasta riippuvainen, eikä tätä kyseenalaisteta lainkaan.

Kuten aiemmin todettiin, mies panostaa parisuhteeseen ja on valmis tekemään paljon naisen eteen. Miehen panostus saa myös paljon palstatilaa, ja henkilökuvista syntyy vaikutelma, että parisuhteissa mies on hemmotteleva osapuoli ja nainen vastaanottaja.

Ensimmäiset oikeat treffit sovittiin Rennyn kotiin. Erika on kasvissyöjä, minkä Renny otti haasteena. Hän osti kasapäin keittokirjoja ja kysyi vinkkejä vegetaristiviltään. Lopputuloksena syntyi lähes 20 ruokalajin illallinen sekä komeroihin viime minuuteilla ahdettu tiskikaaos.

”Kaaoksesta kuulin vasta jälkepäin, mutta huikea ateria todisti, että Renny oli tosissaan päättänyt nähdä vaivaa vuokseni. Hänen panostuksensa ei jäänyt huomiotta”, Erika nauraa. (Me Naiset 1/2012)

Yllä olevassa tekstinäytteessä miehestä rakentuu kuva raavaana lihansyöjänä, vaikei lihansyöntiä erikseen mainitakaan. Sen pystyy päättämään tekstistä, koska mies ottaa kasvissyönnin haasteena. Ilmaisutapa paljastaa myös, että lihansyönti mielletään hegemoniseen maskuliinisuuteen kuuluvaksi. Jos mies olisi kasvissyöjä, sitä luultavasti korostettaisiin enemmän.

Keittiö ei ole Me Naisten miehelle vieras paikka, mutta silloin, kun mies tekee ruokaa, hän hemmottelee naista. Nainen puolestaan tekee ruokaa siksi, että se kuuluu arkeen. Tämä ylläpitää käsitystä sukupuolittuneesta työnjaosta ja avustavasta isästä, joka tekee kotitöitä odottaen niistä kiitosta. Muuten Me Naisten pariskuntien elämässä vaikuttaa vallitsevan tasa-arvo kotitöiden osalta.

Yllä olevassa tekstinäytteessä myös korostetaan, että kaikki ei ole pysynyt täysin hallinnassa. Virheisiin viittaamisen jälkeen seuraa kuitenkin ylistäminen, mikä noudattelee Me Naisten henkilökuville ominaista tapaa kompensoida negatiivisia asioita positiivisilla. Kaaoksen kuvaaminen rakentaa miehestä hieman huvittavaa kuvaa, mikä vahvistaa ”me naiset ja te miehet” -asetelmaa. Vaikka haastateltu nainen ylistää miehen tekemää ateriaa, hän ja toimittaja naureskelevat yhdessä miehelle, joka on yrittänyt tehdä parhaansa.

Humoristinen viittaaminen miehen hellyttävinä pidettyihin ominaisuuksiin on tavanomaista henkilökuville. Välillä naiset puhuvat miehestä samaan tapaan kuin yleensä puhutaan lapsista ja lemmikeistä, ja miehestä tehdään myös hassuja paljastuksia.

”Joskus mietin, että on se huvittavaa, että ostan samaa ruokaa miehelle ja koiralle”, Elina nauraa. (2/2012)

Tekstissä voisi tarttua siihen, että nainen ostaa miehensä ruuat, mutta tämä ei ole yleistettävissä muihin henkilökuviin. Artikkelista ei myöskään käy ilmi, tekeekö nainen aina perheen ruokaostokset. Ruokaostoksiin viitataan siksi, että siihen liittyy tarina, joka tuottaa miehestä kuvaa koiraan rinnastettavana hahmona: hieman hassuna ja hellyttävänä. Henkilökuville on tyypillistä, että naisen puhuessa miehestään hänen sanomisiaan kuvataan nauruna. Se rakentaa Me Naisten naisista kuvaa miehiin ymmärtäväisesti ja leppoisasti suhtautuvina, ja ilmaisu on myös linjassa lehden ”pilke silmäkulmassa” -tyylin kanssa.

Naiselle on Me Naisissa oikeutetumpaa pilkata miestä kuin miehelle naista. Henkilökuvissa on toistuvasti tilanteita, joissa nainen saa miehen hieman nolostumaan, mutta kun mies kiusoittelee vaimoaan, toimittaja muotoilee tilanteet siten, että ne kuulostavat rakkaudenosoituksilta.

”Urpo”, Tomi toteaa hellästi vaimolleen. (Me Naiset 2/2012)

Jos teksti olisi muodossa ”Urpo, Tomi toteaa”, se luultavasti saisi lukijan suhtautumaan mieheen negatiivisesti. Samassa henkilökuvassa myös nainen käyttää miehestä samaa nimitystä:

”Toi urpo pyysi leffaan, mutta eihän siellä voi jutella, Minka jatkaa. (Me Naiset 2/2012)

Tässä toimittaja ei ole nähnyt aiheelliseksi kuvailla, kuinka nainen asian ilmaisee. Sitä ennen pariskunta on tosin kertonut tapaamisestaan ja rakkauden syttymisestä, mutta silti kommentista ei voi täysin varmasti tulkita, onko se hellä, kiusoitteleva vai työkeä. Miesten pehmeitä puheita ja rakastuneita katseita kuvailemalla toimittaja varmistaa, että ihannemieheys ei saa säröjä.

Kuten jo todettiin, Me Naisten nainen sanoo usein asiat nauraen. Paikoitellen nainen nauraa myös silloin, kun puhutaan vakavasta asiasta.

”Luotan Reinoon, mutta minusta olisi hauskaa, että hän kertoisi, kun fanit ottavat yhteyttä. En tosin tiedä, olisiko siitä lopulta mitään hyötyä. Ymmärrän, että Reinon tehtävä lavalla on olla saatuttavan oloinen, vaikka se on vain illuusiota. Eräs tuttu oli nähnyt Reinon keikalla ja sanoi, että eihän tuota miestä voi olla rakastamatta”, Maria nauraa. (Me Naiset 11/2012)

Yllä oleva tekstinäyte on henkilökuvasta, jossa kerrotaan haastatellun pariskunnan suhteessa olleen mustasukkaisuutta. Henkilökuva julkaistiin samoihin aikoihin, kun televisiossa pyöri sarja, jossa nainen dokumentoi videokameralla perheensä elämää. Ohjelmassa miehestä on käytöksensä takia välittynyt julkisuuteen negatiivinen kuva naista alistavana ja jatkuvasti hermonsä menettävänä ihmisenä. Toimittaja pyrkii puhdistamaan hänen mainettaan antamalla miehelle paljon tilaa selittää käyttäytymistään ja osoittaa, että mies on oppinut virheistään. Tämä on linjassa naistenlehdille ominaisen hyväksyvän tyylin kanssa.

Varsinkin Reino ymmärtää, että ohjelma antaa hänestä paikoin ikävän kuvan.

”Viimeisen vuoden olen riehunut, raivonnut ja kiroillut, siis ollut täydellinen kusipää Mariaa kohtaan. Minun kanssani on varmaan ollut todella hirveää elää. On ollut rankka mutta silti hieno opetus nähdä, kuinka tyhmästi käyttäydyn kriisissä. Kamera on niin armoton, että se pakottaa tajuamaan itsestä paljon”, Reino analysoi. (Me Naiset 11/2012)

Vaikka haastateltava arvostelee itsestään kovin sanoin, on henkilökuva kirjoitettu positiiviseen sävyyn. Toimittaja kuvailee ohjelman antaneen miehestä paikoin ikävän kuvan, mutta mies itse kuvailee olleensa kusipää. Toimittaja laittaa ikävän kuvan syntymisen osittain ohjelman syyksi, vaikka mies itse kuvaa kameraa armottomaksi. Me Naisten henkilökuissa miesten negatiivisetkin teot ilmaistaan siten, että lukija tuntisi sympatiaa miestä kohtaan. Tämä vahvistaa teoriaa siitä, että naistenlehdet toimivat positiivisen julkisuuden näyttämönä. Kyseinen mies on luultavasti tiennyt tämän ja suostunut siitä syystä myös haastatteluun.

Vaikka henkilökuissa esiintyisi miehiä, joiden on muissa medioissa kerrottu olleen uskottomia, Me Naiset ei nosta sitä esiin. Tätä vahvistaa Ilkka Kanervan puolison henkilökuva:

Omat haasteensa ja paineensa on tuonut elämä tunnetun ja värikkään poliitikon rinnalla.

”Toivoisin, että minulla olisi enemmän suhteellisuudentajua ja kykyä nähdä asiat isompina kokonaisuuksina. En haluaisi stressaantua niin helposti.” (Me Naiset 2/2012)

Ilkka Kanervan avopuolison Elina Kiikon henkilökuvasa viitataan kautta rantain miehen aiheuttamiin kohuihin, joista moni liittyy salarakkaisiin. Sen sijaan, että miehestä puhuttaisiin negatiiviseen sävyyn, haastateltu nainen kritisoi itseään yli-reagoivaksi. Tämä vahvistaa Jonita Siivosen (2006, 242) teoriaa, jonka mukaan naistenlehdille on tyypillistä ”syytä naista, kehu miestä” -asenne.

Ainoastaan ulkomaalaisten henkilökuissa puhutaan uskottomuudesta suoraan, ja silloinkin vain, jos se on kuulunut päättäneeseen suhteeseen eikä haastateltavana ole mies.

Poikaystävä petti Adelea, joten hän dumppasi miehen. (Me Naiset 9/2012)

Ulkomaalaisten henkilökuissa kieli on suomalaisten henkilökuvia ronskimpaa. Tämä voi johtua siitä, että haastateltava on lukijoille etäisempi eikä välttämättä tule koskaan lukemaan artikkelia. Vaikka haastateltavalla on oikeus tarkistaa teksti, hänelle on voitu toimittaa ainoastaan ne kohdat, jotka ovat peräisin Me Naisten toimittajan tekemästä haastattelusta. Riitta Jallinojan (1997, 64–68) mukaan naistenlehtien toimittajat laittavat henkilökuviin vain harvoin muualta kuin haastateltavalta saamiaan tietoja, mutta ulkomaalaisten henkilökuvat on rakennettu Me Naisissa valtaosin muiden läh-

teiden pohjalta. Tämä on pääteltävissä paitsi sitaattien vähyydestä myös aikamuodoista:

”Olen huomaavainen ja teen mitä vain mieheni vuoksi. Olen hyvä kokki. Olen hauska. Haluan aina seksiä”, Adele on sanonut. (Me Naiset 9/2012)

Tekstissä erottuu myös merkittävä suomalaisten ja ulkomaalaisten henkilökuvien välinen ero: ulkomaalaisten henkilökuvissa sukupuolten välinen epätasa-arvo korostuu, kun taas suomalaisten henkilökuvissa vahvistetaan miehen ja naisen tasa-arvoista asemaa. Vaikka suomalaisten henkilökuvista paikoitellen välittyikin naisen alempi asema etenkin miehen urasta puhuttaessa, korostetaan silti enemmän asioita, joita mies tekee naisen vuoksi.

Raskausaikana hän tunnustaakin ottaneensa kaiken irti ”avuttomasta naisellisuudestaan”.

”Olen iltaisin kotona juuri se hirveä ruikuttaja, jonka jalkoja ja hartioita pitää hieroa. Mutta onneksi Kimmo tuntuu vain nauttivan hemmottelemisestani.” (Me Naiset 13/2012)

Henkilökuvista välittyy käsitys, että miehet pitävät naisten hemmottelemisesta. On toki huomioitava, että yllä oleva tekstinäyte on henkilökuvasta, jossa mies ei ole mukana haastattelussa, mutta pariskuntien yhteiset henkilökuvat tukevat käsitystä.

Yllä olevaan tekstinäytteeseen sisältyy myös oletus siitä, että naisen on hyväksyttävää heittäytyä avuttomaksi. Lainausmerkit kuitenkin korostavat sitä, ettei toimittaja pidä naisten avuttomuutta itsestäänselvyytenä. Jos lainausmerkit puuttuisivat, lehti leimaisi naiset yleisesti avuttomiksi. Verbi *tunnustaa* viestii siitä, ettei avuttomuutta naisellisuutta pidetä positiivisena ominaisuutena, mutta muuten teksti antaa ymmärtää, että se on silti naiselle sallittua. Sitä vastoin, jos avuttomasta naisellisuudesta puhuisi mies, kommentti tulkittaisiin sovinismiksi. Tekstinäyte vahvistaa myös sitä, että yhteiskunnassa vallitsee yhä tiukasti käsitys miehestä vahvempana sukupuolena. Jos miehen henkilökuvassa lukisi, että mies ottaa kaiken irti ”avuttomasta miehisyystään”, lukija pysähtyisi miettimään, mitä sillä tarkoitetaan.

Vaikka Me Naisten mies on uskollinen sekä valmis tekemään paljon naisen eteen, hänessä on myös naisten ihailusta nauttiva machopuoli. Vain yksi henkilökuvasta rakentaa machomiehestä poikkeavaa diskurssia. Siinä toimittaja kuvailee laveasti miehen ka-

rismaa ja hänen suosiotaan kaiken ikäisten naisten keskuudessa, mutta mies itse vaikuttaa ujolta suosionsa suhteen.

”En minä osaa suosioon suhtautua vakavasti. Pidän itseäni aika tavallisena”, Timo kiemurtelee, kun häneltä kysyy, miltä tuntuu, kun naiset, ja miehetkin, tunnistavat kadulla ja tulevat juttelemaan.” (Me Naiset 7/2012)

Miehen vaivaantumisen korostaminen vahvistaa mielikuvaa, että haastateltu mies ei ole ylpistynyt suosioistaan. Koko henkilökuva on rakennettu tavallisuuden näkökulmasta, ja jo otsikkokin on ”Tavis-Timon tunnustukset”. Tavallisuutta toimittaja korostaa luomalla kontrastin miehen urallaan saavuttaman suosion ja arjen välille, mikä on tyypillistä naistenlehdille. Henkilökuvissa haastateltujen julkisuudenhenkilöiden arkisilla paljastuksilla on tarkoitus saada lukija samastumaan haastateltavaan (ks. luku 4.4). Koska Me Naisilla on myös mieslukijoita, kyseisellä henkilökuvalle saate-taan pyrkiä tavoittamaan etenkin mieslukijat. Jos henkilökuvan tyylillä halutaan viestittää miehille, että naisiin vetoava jalat maassa oleva mies, se vahvistaa oletusta, että naistenlehdessä rakennetaan naisten ihannemiestä. Tällöin naistenlehdessä vallitseva hegemoninen maskuliinisuus on naisten rakentama kuva ihannemiehestä, jota kohden miehen tulisi pyrkiä.

Machoa naistenmiestä tuotetaan puhumalla miehen naissuhteista. Jos kyseessä on pariskunnan henkilökuva, miehen aiemmista naissuhteista mainitaan, vaikka naisen aiempia suhteita ei oteta puheeksi. Tämä vahvistaa perinteistä länsimaista hegemonista maskuliinisuutta, johon sisältyvistä ominaisuuksista yksi on kykeneväisyys yhä uusiin sukupuolisuorituksiin (ks. luku 2.6.1).

Ohjaaja tunnetaan sarjaseurustelijan maineestaan, kokemusta naissuhteista on ehtinyt kertyä paljon.

”Silti uskon tosirakkauteen ja rakkauteen ensisilmäyksellä. Juuri sellaisen olen kokenut Erikan kanssa.” (Me Naiset 1/2012)

Vaikka aiempia suhteita ja miehen viehätysvoimaa korostetaan, naistenmieskin on haastatteluhetkellä kohdannut elämänsä rakkauden ja asettunut aloilleen tai vähintään pyrkii siihen ja haaveilee perheestä. Toimittaja mainitsee miehen menneisyydestä korostaen, että miehen maine sarjaseurustelijana on yleisesti tiedossa. Tällä hän välttää luomasta vaikutelmaa, että haluaisi esittää miehen negatiivisessa valossa. Myönteisen kuvan aikaansaaminen varmistetaan miehen sitaatilla, jossa hän korostaa löytäneensä

viimein tosirakkauden. Naistenmieheyttä ei pidetä Me Naisissa paheena, mutta sarjaseurusteluun viitataan henkilökuvassa vähemmän arvostettuna elämäntyylinä, kun taas aloilleen asettumista pidetään ihailtavana. Asenne välittyy myös miesten puheesta.

”Moni suhteista on kaatunut siihen, että olen ihastunut toiseen tai vain kyllästynyt. Kanssani on raskasta elää. Saatan olla palavasti ihastunut, mutta sitten on kausia, jolloin voin olla todella etäinen, haluan olla vain omissa oloissani ja keskittyä omiin juttuihini täysillä. Etäinen, se on oikea sana. Tulen siinä isääni. Minun pitäisikin varmasti tehdä korjausliike.” (Me Naiset 3/2012)

Me Naisten mies tiedostaa oman roolinsa parisuhteen romuttumisessa ja pystyy analysoimaan käyttäytymistään. Levottomasta elämäntyylistä kerrotaan henkilökuvissa vain, mikäli mies on vakiintunut tai unelmoi vakiintumisesta. Tämäkin noudattaa Me Naisten henkilökuville ominaista kaavaa, jolla luodaan myönteistä kuvaa.

Henkilökuvien tyyliin kuuluu, että miehen vetovoimaisuus korostuu etenkin toimittajan puheessa. Miehen suosiota vastakkaisen sukupuolen keskuudessa korostetaan, eikä mies pistä ihailua pahakseen, päinvastoin: naiset saivat osoittaa huomiota enemmänkin.

”Minua yritetään iskeä hyvin harvoin. Itse asiassa en edes muista viime kertaa, kun joku olisi yrittänyt sitä. Naiset voisivat lähestyä enemmänkin”, Heikki virnuilee. (Me Naiset 9/2012)

Miehen uskottomuus on henkilökuvissa kielletty puheenaihe, mutta muiden naisten osoittamaa kiinnostusta korostetaan. Koska henkilökuvissa korostetaan luottamuksen tärkeyttä, puhe flirttailusta ei luo miehestä epäluotettavaa vaikutelmaa.

”En jaellut numeroani muille. Ainakaan sinä iltana”, Tomi puolustautuu ja iskee silmää. (Me Naiset 2/2012)

Naistenmiehen mainetta ei kätketä edes pariskuntien henkilökuvissa, mutta miehen puhe omasta vetovoimaisuudestaan on yleensä huumorilla sävytynyttä. Tämä estää ylpeän kuvan syntymistä. Nainen puolestaan suhtautuu miehen suosioon leppoisasti ja hyväksyvästi, vaikka perusoletus voisi olla, että nainen olisi mustasukkainen.

Toisaalta parin suhteeseen kuuluu myös ronski vitsailu. Välillä Reinon puheessa vilkkuvat ulkopuolisen korvissa hämmentävät lauseet, kuten kehut aiemmista naisuhteista, fanien isot rinnat

ja 'menomuna', jolla Reino omaa miehistä ruumiinosaansa kuvailee. Maria kuitenkin ymmärtää Reinoa eikä loukkaannu tämän provosoivistakaan kommenteista.

"Minusta on vain hyvä, että Reino sanoo asiat suoraan. Espanjalainen puoleni ymmärtää sen. Reino kärjistää asioita, koska haluaa antaa ihmisille ajattelemisen aihetta." (Me Naiset 11/2012)

Yllä olevan tekstinäytteen voisi tulkita siten, että Me Naiset haluaa herätellä alistettuun asemaan joutuneita naisia, mutta koko henkilökuvan perusteella Me Naiset pyrkii rakentamaan haastatellusta miehestä positiivista kuvaa ja kannustamaan parisuhteessa eläviä naisia kärsivällisyyteen. Yllä oleva tekstinäyte on henkilökuvasta, jossa miehelle annetaan paljon suunvuroja, joissa hän sekä analysoi että selittelee omaa käyttäytymistään ja parisuhdettaan.

"Jos suhde on edennyt siihen pisteeseen, että vihaa toista ja on valmis lähtemään, kannattaa pysähtyä, ottaa happea ja katsoa toista silmiin. Perhe, läheiset ja rakkaus ovat kuitenkin elämässä kaikkein tärkeintä. Vaikka emme ole Marian kanssa vielä valmiita, olemme menossa oikeaan suuntaan. Suhteemme on kuin puhdas timantti. Joskus se voi sumentua, mutta se on aina olemassa", Reino pohtii. (Me Naiset 11/2012)

Positiivista kuvaa rakennetaan antamalla miehelle runsaasti tilaa korostaa rakkauden merkitystä ja sitä, kuinka tärkeää on taistella kriisien yli. Vaikka miehestä kerrotaan henkilökuvassa negatiivisia asioita, ne kuuluvat menneisyyteen, ja sekä toimittaja että haastateltava nainen yhtyvät miehen puolusteluun.

Me Naisten henkilökuville on tyypillistä, että mies vaatii naiselta kärsivällisyyttä, mutta on itse varsin mustasukkainen:

"Minun kanssani nainen tarvitsee terveen itsetunnon: Jennillä se on järkähtämätön. Luulen, että helpommin minulle tulee fiilis, että perkele, tää on mun muija, pysykää jätkät kaukana!" (Me Naiset 12/2012)

Mies myöntää, että hänellä on uransa puolesta naisihailijoita, joiden takia hänen puolisoltaan vaaditaan tervettä itsetuntoa ja pitkäpinnaisuutta, mutta samalla mies antaa ymmärtää, ettei hänen naistaan tarvitse muiden miesten liehitellä. Henkilökuvat antavat ymmärtää, että naisen tulee hyväksyä miehen mustasukkaisuus samalla, kun heille itselleen se ei ole järin suotavaa. Henkilökuvista myös välittyy miehen tarve saada naisten huomiota osakseen.

”Flirttaa itse! Mullehan sun ei ole tarvinnut enää aikoihin flirttailla”, Mikko vastaa ja näyttää vähän myrtsiltä.

”Korjaus: minä en ole saanut flirttailla! Siis muille”, Niina nauraa. (Me Naiset 6/2012)

Mustasukkaisuudesta kerrotaan usein huumorin sävyttämänä. Haastateltu nainen nauraa, mikä ehkäisee syntymästä kuvaa alistuvasta naisesta. Huumorin sävyttämä puhe mustasukkaisuudesta on kuitenkin tyypillisempää naiselle kuin miehelle, sillä mies on mustasukkaisesta luonteestaan puhuessaan tosissaan. Se viestii kilpailuhenkisyydestä, joka kuuluu perinteiseen hegemoniseen maskuliinisuuteen.

Myös Reino osaa olla mustasukkainen Mariasta. Hän kertoo voivansa nimetä heti kymmenen miestä, jotka olisivat valmiita nappaamaan naisen itselleen.

”Olen hätyytellyt kaiken maailman tyyppejä Marian luota ja joutunut sanomaan heille fyysisesti aika läheltäkin, että lopeta. Joku voi tykätä biiseistäni, mutta paljon parempaahan on se, että joku ihailee Mariaa oikeasti ihmisenä. Se sattuu ihan julmetusti”, Reino huomauttaa. (Me Naiset 11/2012)

Miehen puheeseen sisältyy oletus, että hänellä on suhteessa valta päättää, kenen tunteet ovat oikeutetuimpia. Tämänkaltainen naissukupuolta alistava puhe jää kuitenkin aineistossa vähemmistöön, eikä toimittaja puheellaan tue miehen näkemystä, vaan antaa miehen ilmaista itsensä suorassa sitaatissa. Tämä kertoo siitä, että lehti haluaa edistää sukupuolten välistä tasa-arvoa sen sijaan, että antaisi vaikutelman naista hallitsevaa miestä ymmärtävänä. Sukupuolten väliseen tasa-arvoon otetaan henkilöku- vissa kantaa ainoastaan naisten puheessa, ja silloinkin se on hyvin vähäistä.

Sen lisäksi, että mieheyttä rakennetaan henkilöku- vissa paljon, mies on myös merkittävänä taustavaikuttajana naisen elämässä.

Nykyään Jonna on kiitollinen yksityiselämänsä tasapainosta. Itähelsinkiläisestä lähiöstä löytyvät oma koti, rakas aviomies ja koiraperhe, lähimmät sukulaiset sekä tärkeimmät ystävät. (Me Naiset 10/2012)

Naisten henkilökuville on tyypillistä, että naisen elämän tasapainoa määritellään sen perusteella, onko haastateltavalla mies. Yllä oleva tekstinäyte on kahden naisen yhteishenkilökuvasta, jossa keskitytään naisten yhteiseen työprojektiin. Mies mainitaan ainoastaan yhdessä virkkeessä toimittajan äänellä, mutta se riittää luomaan kuvan haastateltavan parisuhteesta. Toimittaja voisi mainita vain, että kotona on aviomies ja

koiraperhe, mutta sen sijaan hän kuvailee aviomiestä *rakkaaksi*, jotta vaikutelma elämän tasapainosta korostuu.

Mikäli haastateltavalla naisella ei ole haastatteluhetkellä miesystävää, henkilökuvassa käsitellään ex-miestä tai puhutaan mahdollisesta tulevasta suhteesta. Oletusarvo on, että naisen elämä määrittyy jonkun miehen kautta, ja että yksin elävä nainen tavoittelee aina ensisijaisesti uutta parisuhdetta.

Mutta sitten lisäksi on vielä tuore rakkaus. Tiina ei kiellä kauptungilla kulkeneita huhuja, vaikkei uudesta suhteesta haluakaan huudella.

”Kyllä. Minulla on uusi miesystävä.” (Me Naiset 3/2012)

Miesten merkitys naisen elämässä korostuu nimenomaan toimittajan puheessa. Siihen sisältyy oletus, että uuden miehen myötä naisen elämässä ovat asiat hyvin. Harvassa ovat suorat sitaatit, joissa naishaastateltava sanoisi, kuinka suuri merkitys miehellä on elämän merkityksellisyydelle. Yllä olevasta tekstinäytteestä on myös selvästi luettavissa, että toimittaja on kysynyt haastateltavalta, onko tällä uutta miestä, ja haastateltava on antanut lyhyesti myöntävän vastauksen. Vaikka henkilökuvassa sanotaan, että nainen ei halua uudesta suhteestaan puhua, toimittaja puhuu siitä silti, koska sen oletetaan kiinnostavan lukijoita. Tässä on selvä ero miesten ja naisten henkilökuvien välillä: miehen henkilökuvassa ei välttämättä puhuta parisuhteesta lainkaan, mutta naisten henkilökuvissa se tuodaan lähes poikkeuksetta esiin. Me Naisten henkilökuvissa nainen määrittellään suhteessa mieheen ja miestä pidetään tavoiteltavimpana asiana naisen elämässä, mikä vahvistaa Fergusonin (1983) teoriaa siitä, että naistenlehdillä on tapana representoida miestä ihailun ja tavoittelun kohteena.

6.3 Kunnianhimoinen uranuurtaja

Kaikissa henkilökuvissa, joissa mies mainitaan, mieheys rakentuu ammatin kautta. Runsasta urasta puhumista selittää osittain se, että haastateltavat valikoituvat Me Naisiin juuri ammattinsa tai puolisonsa uran puolesta. Niissä henkilökuvissa, joissa mies on haastattelussa mukana, hän työskentelee julkisessa ammatissa, mutta puhumisen kohteena olevien miesten työ ei yleensä ole julkista. Silti ammatti mainitaan lähes

poikkeuksetta, mikä kertoo siitä, että ansiotyön nähdään määrittävän miestä. Paikoitellen ammatti jää ainoaksi miestä määrittäväksi tekijäksi.

Myös niissä naisten henkilökuvissa, joissa mies mainitaan ilman nimeä, kerrotaan lähes aina, mitä työtä mies tekee. Jos ammattia ei mainita, paljastetaan vähintään, onko mies naisen kanssa samalla alalla vai ei.

Tiina ja miesystävä tutustuivat yhteisten ystävien kautta. Tuoreen suhteen toinen osapuoli ei ole julkisuuden henkilö ja työskenteleekin ihan eri alalla kuin Tiina. (Me Naiset 3/2012)

Näyttelijä Tiina Lymin henkilökuvassa toimittaja tuo miestä osaksi haastattelua, vaikka tekstistä välittyy, ettei Lymi halua miessuhteestaan juuri puhua (ks. luku 6.2). Se, että toimittaja korostaa miehen olevan eri alalla kuin haastateltu nainen, voi johtua siitä, että näyttelijät pariutuvat usein näyttelijöiden kanssa. Maininta siitä, että mies ei ole julkisuuden henkilö, voi puolestaan toimia selityksenä sille, miksi miehestä ei kerrota enempää; toimittaja ikään kuin olettaa, että lukijat haluaisivat tietää enemmän.

Vaikka miehen ammatti jätetään mainitsematta, toimittaja näkee aiheelliseksi kertoa, että kyseessä on työssä käyvä ihminen. Maininta voi johtua siitä, että työnteko rakentaa kuvaa vastuullisesta miehestä ja työn tekeminen nähdään vahvasti hegemoniseen maskuliinisuuteen kuuluvaksi. Tämän tulkinnan puolesta puhuu se, että henkilökuvissa, joissa mies on tunnistettavissa, hänen urastaan puhutaan enemmän kuin vain mainitsemalla ammatti. Etenkin silloin, kun mies on itse mukana haastattelussa, korostuvat uralla eteneminen, ammatin haasteet ja työn tärkeys, ja usein koko henkilökuvaa rakentuu pääasiassa uran kautta.

Jos henkilökuvassa mainitaan haastateltavan isä, hänen ammattinsakin mainitaan. Isällä on myös usein ollut jokin merkitys haastateltavan uravalintaan, mutta tätä käsitellään tarkemmin isyysdiskurssin yhteydessä luvussa 6.4.

Kun naisen henkilökuvassa puhutaan aviomiehen tai miesystävän urasta, sivutaan sen vaikutusta parisuhteeseen, mutta lähinnä puhe miehen urasta toimii hegemonista maskuliinisuutta vahvistavana tekijänä. Sen sijaan miesten ja pariskuntien henkilökuvissa ura nousee pääteemaksi, ja miehen työ määrittää koko muuta elämää: parisuhdetta, vapaa-aikaa ja isyyttä.

Miehen intohimoinen suhtautuminen työhön on kaikkia aineistossa esiintyviä miehiä yhdistävä ominaisuus. Me Naisten miehelle työ ei ole pelkkä tulonlähde vaan elämän-

tapa, jonka vuoksi mies on valmis tekemään uhrauksia. Parisuhteessa elävä mies edellyttää puolisoltaan ymmärrystä, ja sitä mies myös poikkeuksetta saa.

Me Naisten mies on urallaan edennyt, vaikka opinnot olisivat jääneet aikoinaan kesken. Vaikka henkilökuvissa esiintyvistä miehistä valtaosa on koulunsa käynyt, lehti antaa ymmärtää, että sinnikkyys palkitaan ja koulutus on siihen nähden toisarvoista.

Ylioppilaskirjoitusten jälkeen Jarppi yritti vähän aikaa lukea rakennustekniikkaa ammattikorkeakoulussa ja Jukka kävi laskuvarjojääkärikoulun. Kaiken aikaa Duudsonien tekeminen tuntui kuitenkin tärkeimmältä, joten opinnot jäivät molemmilta lyhyeen. (Me Naiset 1/2012)

Tekstinäytteessä korostuu, että työn pitää olla hauskaa eikä menestyminen edellytä opiskelua. Me Naisten mies on yleensä tiennyt jo lapsesta asti, mitä hän haluaa aikuisena tehdä, ja yleensä harrastus onkin muuttunut työksi. Vaikka Me Naisten mieheltä opiskelu on saattanut jäädä kesken, hän on sitkeä ja kunnianhimoinen, ja laiskakin mies taistelee päämääräänsä päästäkseen.

Vaikka Olavi tunnustautuu patalaiskaksi, monen sortin tekeminen tulee häneltä luonnostaan. - -

- - "Tarvitsen nyhtämistä ja potkuja perseelle, jotta saan itsensäni parhaan suorituksen ulos. Olen vähän kuin appelsiini, jota niistetään ja puristetaan, kunnes kaikki mehu on saatu pihalle. Vaikka olen laiska, pidän itseäni kunnianhimoisena. Haluan kehittyä laulun tekijänä, ja sillä tiellä tunnen olevani hyvässä vaiheessa." (Me Naiset 11/2012)

Toimittajan puheessa esiintyy jälleen Me Naisten henkilökuville ominainen kaava: negatiivista asiaa seuraa positiivinen asia, jolla varmistetaan myönteisen vaikutelman syntyminen. Henkilökuvien naisten ja miesten välillä merkittävä ero on siinä, että kun mies puhuu urastaan, hän ei väheksy itseään eikä juuri kyseenalaista omia kykyjään. Naiselle on tyypillistä analysoida omaa osaamistaan ja pohtia, onko hän tarpeeksi hyvä. Tämä uusintaa hegemonista maskuliinisuutta, jonka mukainen mies on kykeneväinen yhä uusiin työsuorituksiin (ks. luku 2.6.1).

Pariskuntien henkilökuvissa miehen urasta puhumiseen osallistuvat myös nainen ja toimittaja. Yleensä mies puhuu intohimoisesti urastaan, työmatkoistaan ja tulevista haasteista, ja naisen myöntävä suhtautuminen välittyy sekä naisen, miehen että toimittajan puheesta. Tyypillistä on, että mies ylistää naisen sopeutuvaa asennetta ja nainen selittää, miksi ura on miehelle niin tärkeä. Toimittaja korostaa miehen tavoin,

kuinka ymmärtäväinen nainen on, eikä puheesta ole havaittavissa kyseenalaistavaa sävyä, vaikka naisen suhtautuminen halutaankin selvästi nostaa puheenaiheeksi.

”Minulle oli tärkeää, että Erika ymmärtää elokuva-alaa. Työni on myös intohimo, harrastus ja elämäntapa. Joskus olemme miettineet, miltä tuntuisi virka, josta voisi vain lähteä vuoron päätyttyä. Se tuntuu todella vieraalta ajatukselta.

Erikalla taas on sopeutuva asenne Rennyn epäsäännölliseen ja ennalta arvaamattomaan työtahtiin.

”Emme koskaan tiedä, mitä arki tuo tullessaan. Ensi vuonna Renny kuvaa mahdollisesti Kiinassa ja ehkä Euroopassa. Jonnekin yritän ehtiä mukaan, mutta mitään ei tiedä varmaksi. Silti ei tule mieleenkään kitistä, miksi taas menet tai miksi emme voi sopia lomiamme etukäteen.” (Me Naiset 1/2012)

Kun haastateltava nainen puhuu miehen urasta, kommentteista on luettavissa toimittajan kysymykset. Pariskuntien henkilökuvissa nainen kertoo aina, kuinka suhtautuu miehensä aikaa vievään uraan. Me Naisissa naisen suhtautumisessa ei ole ristiriitoja: nainen tukee miestä ja ymmärtää työn nousevan miehen elämässä perheen rinnalle. Naiset ovat jopa valmiit tukemaan miestä oman uransa kustannuksella, ja poikkeuksetta miehen ura rytmittää perheen arkea: puoliso ja mahdolliset lapset muuttavat miehen uran perässä toiselle paikkakunnalle tai sitten mies on töiden takia paljon reissussa ja nainen huolehtii lapsista.

Naisen suhtautuminen miehen uraan nostetaan toistuvasti puheenaiheeksi luultavasti siitä syystä, että toimittaja olettaa aiheen olevan tuttu parisuhteessa eläville sekä perheellisille lukijoille. Silti miehen valta-asemaa ei kyseenalaisteta lehdessä juuri lainkaan. Sen sijaan henkilökuvissa korostetaan naisen leppoisaa asennetta.

Yhdeksän vuotta Turun Linnateatteria johtanut Mikko oli etsinyt uutta ammatillista haastetta jo jonkin aikaa. Kun sellainen tarjottiin Oulusta, olisi tuntunut hullulta jättää tilaisuus käyttämättä.

”Tietenkin asia piti käydä yhdessä läpi, mutta jos se ei olisi ollut tämä, se olisi ollut jotain muuta. Nyt Mikko voi olla mukava kotona, koska hänen elämästään poistuu arki”, Niina kiusoittelee. (Me Naiset 6/2012)

Me Naisten miehen kunnianhimosta kertoo se, että hänelle ei riitä vakituinen oman alan työ, joka turvaa taloudellisen tilanteen. Työn pitää myös tyydyttää miehen tarve saavuttaa entistä enemmän. Yllä olevasta tekstinäytteestä käy ilmi, että mies on jo

korkeassa asemassa ja työpaikka on samassa kaupungissa, missä perhe asuu, mutta silti se ei riitä. Henkilökuvassa ei pidetä omituisena sitä, että mies muuttaa kauas perheensä luota, päinvastoin: kummallista olisi, jos hän ei lähtisi. Toimittaja kertoo tämän miehen puolesta, eikä ilmaisussa ole kyseenalaistavaa sävyä, vaan toimittajan ääni on pikemminkin myöntyvän toteava. Tämän voi tulkita niin, että vakituudessa työsuhteessa olevat ihmiset ovat sopeutuneet ajalle ominaiseen pätkätyöllisyyteen ja sen mukanaan tuomiin elämänmuutoksiin. Työn perässä muuttoa ei kummeksuta siitäkään huolimatta, ettei se olisi taloudellisesti tarpeellista, sillä työn pitää nykyään olla paitsi elättävää myös hauskaa. Edes perhe ei tätä estä. Naisen ymmärrystä korostetaan kuvailemalla naisen puhetta *kiusoitteluksi*, jottei syntyisi katkeraa vaikutelmaa. Ainoastaan yhdessä henkilökuvassa nainen pohtii suhtautumistaan miehensä työhön siitä näkökulmasta, kuinka jatkuva alistuminen ja miehen uran muokkaamaan elämään sopeutuminen häneen vaikuttaa.

”Olen liian kärsivällinen ja ymmärtäväinen. Vaikka Reino kannustaa, että tekisit joskus omiakin juttujasi, saatan ajatella, että kyllä minä vielä tämän yhden illan lasten kanssa jaksan. En saisi unohtaa itseäni, mutta toisaalta myös nautin arjen tylsyydestä” (Me Naiset 11/2012)

Vaikka naisen puheesta välittyy kriittisyys, hän kääntää epäkohdan omaksi viakseen. Tässäkin ilmenee ”syytä naista, kehu miestä” -asenne ja negatiivinen tunne kääntetään positiiviseksi: nainen selittää alistuvaa rooliaan sillä, että toisaalta hän nauttii työstä arjesta. Nainen myös mainitsee, että mies kannustaa häntä tekemään omia juttuja, mikä lieventää kuvaa alistuvasta naisesta.

Kyseinen henkilökuvana on myös esimerkki siitä, että kouluttamattoman miehen ura nousee perheen elämää määrittäväksi tekijäksi. Haastateltava nainen on 28-vuotias arkkitehti, ja hänen miehensä tekee näyttelijän ja muusikon töitä ilman koulutusta. Esiintyvän taiteilijan työ nousee henkilökuvissa eniten muuta elämää hallitsevaksi, ja mieshaastateltavista kaikki työskentelevät jollakin tavalla musiikin, teatterin tai elokuvien parissa. Aineiston miesten painottuminen näille aloille johtuu siitä, että esittävän taiteilijan työ on julkista, ja naistenlehtiä kiinnostavan julkisuuden henkilöt.

Koska henkilökuvien tyyliin kuuluu antaa haastateltavistaan positiivinen ja fantasioitu kuva, arkielämän erimielisyydet eivät nouse aineistossa esiin. Samalla *Me Naiset* tulee kuitenkin uusintaneeksi patriarkaattia. Miehen uran merkityksen korostaminen ja

yhtenevät puhetavat naisen sopeutuvasta asenteesta vahvistavat miehen valta-asemaa, ja naisen asenne nähdään täten myös edellytyksenä onnistuneelle parisuhteelle: henkilökuvat luovat vaikutelmaa, että kun nainen ei pistä vastaan, ei myöskään synny parisuhdetta koettelevia riitoja.

Vaikka naisen uraa ei jätetä pariskuntien henkilökuvissa huomioimatta, korkeastikin koulutettu nainen on useimmiten valmis siirtämään omia urahaaveitaan tuonnetuksi. Henkilökuville on tyypillistä, että nainen on siirtynyt työskentelemään miehensä avuksi – ellei pariskunta ole jo aiemmin työskennellyt samassa firmassa.

Catherinella on taskussaan ihan omakin ammatti, sillä hän valmistui muutama vuosi sitten urheilupsykologiksi. Pari kuitenkin päätti yhdessä, että Catherine siirtäisi nuo työt syrjään siksi aikaa, että Heikki pääsisi toteuttamaan unelmiaan. (Me Naiset 9/2012)

Yllä olevassa tekstinäytteessä toimittaja kertoo naisen koulutuksesta kuin se olisi hieman yllättäväkin saavutus. Tutkinto ei kuitenkaan pärjää vaakakupissa menestyksekkäälle formulauralle. Vaikka nainen suunnittelisikin uusia haasteita omalle uralleen, niitä rajoittavat miehen työ ja siihen liittyvät unelmat.

Jotta naisista ei syntyisi alistuvaa kuvaa, tasa-arvoa pyritään korostamaan maininnoilla siitä, että pariskunnat tekevät päätökset yhdessä. Yhteistyössä syntyneissä päätöksissä mies ei kuitenkaan ole koskaan se, joka luopuu.

Heikin assistenttina toimiminen on mahdollistanut sen, että Catherine on voinut matkustaa kaikkialle tämän mukana. Heikki taas on pystynyt keskittymään täysillä vain ajamiseen. (Me Naiset 9/2012)

Yllä olevassa tekstinäytteessä miehen alaisena oleminen nähdään alistumisen sijaan mahdollisuutena. Kun nainen seuraa miestä, molemmat voittavat: nainen saa olla enemmän miehensä kanssa ja mies keskittyä uraansa. Me Naisten henkilökuville on tyypillistä, että yhdessäolo on nimenomaan naiselle tärkeää, ja se on mahdollista, kun nainen luopuu omista urahaaveistaan. Yhteinen ura koetaan ainoastaan etuna parisuhteelle, eikä työn ja arjen sekoittumisesta valiteta. On huomionarvoista, että pariskuntien henkilökuville miehen uran etenemisen tärkeyttä korostavat usein miehen sijaan toimittaja ja naishaastateltava. Sen voi tulkita niin, että urallaan etenevää miestä pidetään ihanteena.

Vaikka aineistolle on tyypillistä, että mies kiittelee vaimonsa sopeutumista, miesten puheessa ei esiinny pohdintaa siitä, kuinka ratkaisu mahdollisesti vaikuttaa naiseen ja perheen elämään pidemmällä tähtäimellä. Isyyskään ei juuri vaikuta siihen, kuinka mies suhtautuu uraansa.

”En ymmärrä miksi minun pitäisi tässäkään elämäntilanteessa luopua työstäni. Silloin luopuisin jostain paljon isommasta”, Jarppi sanoo. (Me Naiset 1/2012)

Toimittaja on luultavasti esittänyt kysymyksen, onko isyys muuttanut suhtautumista työhön, ja haastateltavan kommentissa korostuu uran merkitys. Sen sijaan, että mies pohtisi työnteon vähentämistä tai työn luonteen muuttamista, hän näkee vain kaksi äärvaihtoehtoa: luopumisen tai täydellisen omistautumisen. Tämäkin vahvistaa sitä, että Me Naisten mies ei kaipaa pelkästään ansiotyötä vaan työtä, joka tyydyttää kilpailuviettä ja kunnianhimoa.

Me Naisten miehen elämässä ei ole paljon vapaa-aikaa, mutta kun sitä on, sen täyttävät liikunta, hyvä ruoka, elokuvat sekä matkustelu.

Aina kun töiden ja rahan puolesta on mahdollista, hän matkustaa. Haaveena on päästä käymään ainakin Galapagos-saarilla, Namibiassa ja Antarktiksella. Reissunsa Antero rahoittaa pus-kemalla puolet vuodesta kovasti töitä. Matkustaminen voi hänen mukaansa tulla jopa halvemmaksi kuin kotimaassa asuminen. (Me Naiset 10/2012)

Jos mies viettää kauan aikaa ulkomailla, korostetaan sitä, että hän on raatanut ansaitakseen irtioton. Hyivistäkään tuloista huolimatta Me Naisten mies ei tuhlaile, sillä sitä pidetään henkilökuivissa paheena.

Yleensä työ mainitaan myös harrastukseksi, eikä enemmästä vapaa-ajasta juuri haaveilla. Myös miesten välinen ystävyys on kytköksissä miehen uraan, ja henkilökuivien perusteella yhteinen ura on jopa edellytys miesten ystävyydelle.

Mannerheimin myötä taukosi kanssakäyminen vanhan ystävän, tuottaja Markus Selinin kanssa. Miehet olivat olleet tekemisissä kolmisenkymmentä vuotta.

”Nyt kun yhteisiä projekteja ei enää ole, on yhteydenpitokin jäänyt vähiin”, Renny sanoo. (Me Naiset 1/2012)

Ystävyys katkeamisesta puhutaan kuin se olisi itsestään selvää yhteisen työprojektin päätyttyä. Vaikka muissa medioissa huhuttiin projektin päättyessä miesten väliri-

kosta, Me Naiset ei anna ymmärtää, että ystävyyden päättymiseen liittyisi erimielisyyksiä.

Poikkeuksena tyypillisestä miesten välistä ystävyyttä tuottavasta henkilökuvasta on Duudsonien Jarpin ja Jukan yhteishaastattelu, vaikka siinäkin ystävyksillä on yhteinen ura:

”Työ hoidetaan työnä. Sen ei anneta sotkea ystävyyttä”, Jarppi toteaa. (Me Naiset 1/2012)

Tekstinäyte on ainoasta henkilökuvasta, jossa on haastateltavana useampi kuin yksi mies. Muista miesten välistä ystävyyttä käsittelevistä henkilökuvista poikkeavaa puhetta selittää myös se, että jutun näkökulmaksi on valittu mieskaksikon lapsuudessa alkaneen ystävyyden jatkuminen ja yhteisen viihdebisneksen perustaminen. Toimittaja on selvästi pitänyt haastattelussa huolen, että urasta ja ystävyydestä ei puhuta ainoastaan toisiinsa kytkettyinä.

Vaikka ura on Me Naisen miehelle tärkeä, miesten omien sanojen mukaan perhe on kuitenkin se kaikista tärkein. Se ei kuitenkaan yllä sanoista tekoihin asti, sillä kukaan mies ei ole henkilökuvien perusteella luopunut uransa tarjoamista haasteista perheensä takia.

Esiintyvän taiteilijan vaimona Maria on joutunut hyväksymään sen, että Reino on paljon poissa kotoa kuvausten ja keikkojen vuoksi. Julkiseen ammattiin kuuluvat myös innokkaat fanit, jotka ehdottelevat miehelle kaikenlaista. Mariasta se ei tunnu aina mukavalta, mutta Reino myöntää, että huomio voi myös imarrella.

”Onhan se kivaa, kun joku ihastuu minuun. Olen minäkin ihastunut fanieni ihailuun. Toisaalta Maria on itse valinnut olevansa kanssani ja tiennyt alusta asti, mihin on ryhtynyt.” (Me Naiset 11/2012)

Toimittajan puheesta välittyvä oletus, että miehen työ menee automaattisesti perheen elämässä kaiken edelle. Uransa suhteen Me Naisten mies on itsekäs, ja tekstinäytteen mies antaa ymmärtää, että jos nainen ei tunne oloaan hyväksi, se on naisen oma valinta. Vaikka samankaltainen asenne välittyy muidenkin miesten henkilökuvista, yllä oleva tekstinäyte on melko radikaali esimerkki. Henkilökuva, josta tekstinäyte on, haastaa muutenkin Me Naisissa vallitsevaa mieheyttä, ja siinä esiintyvä maskuliinisuusdiskurssi jää selkeästi vähemmistöön.

Huomionarvoista on, että vaikka naiset alistuvat miehen uralle, päinvastainen asetelma ei naisten mielestä toimisi yhtä hyvin. Yhdessä naisen henkilökuvassa nousee esiin ajatus, että kukaan mies ei luultavasti jaksaisi elää sellaisen naisen kanssa, joka olisi täysin oman uransa viettäessä.

”Minua ei pelota, että jään yksin, sillä voihan elämänsä rakkauden löytää vaikka viisikymppisenä. Koskaan en aio katkeroitua, sillä se tuo vain paha, huonoa energiaa. Toisaalta töitä on nyt kovasti, joten en usko, että kukaan edes jaksaisi deittailla tällaista Duracell-pupua, joka kiiruhtaa työprojektista ja maasta toiseen.” (Me Naiset 13/2012)

Samanlaista näkökulmaa ei esiinny ollenkaan uralleen omistautuneesta miehestä puhuttaessa. On kuitenkin huomioitava, että yllä oleva tekstinäyte on henkilökuvasta, jossa on haastateltu yksin elävää naista, joka on työskennellyt kauan julkisessa ammatissa. Sellaisissa perheissä, joissa naisen työ on julkista ja miehen ei, elämä voikin mennä enemmän naisen uran ehdoilla, mutta aineiston henkilökuvissa ei ole yhtään tällaista pariskuntaa. Tästä voi päätellä, että julkisuuden ulkopuolella työtä tekevät miehet ovat naisia haluttomampia osallistumaan yhteishaastatteluihin. Tästä johtuen se, että naisen ammatti jää pariskuntien henkilökuvissa vähemmälle huomiolle, voikin johtua siitä, että nainen on yleensä suurelle yleisölle tuntemattomampi. Tätä tulkintaa kuitenkin horjuttaa se, että miehen uran vaikutus nousee esiin myös sellaisista naisten henkilökuvista, joissa miehen työ ei ole julkista, mutta haastateltavan naisen on:

”Mieheni työskenteli Los Angelesissa, ja menin sinne hänen takiaan.” (Me Naiset 8/2012)

Henkilökuva keskittyy juontajana työskentelevän naisen uraan, mutta miehen työn perässä muuttoa ei kyseenalaisteta. Henkilökuvassa todetaan myös, että nykyään mies työskentelee ja asuu Suomessa. Miehen Suomeen muutosta ei kuitenkaan puhuta uhrauksena, mikä voi johtua siitä, että kyseessä on suomalainen mies, joka ei itsekään asunut kauaa ulkomailla. Toisaalta se voi myös johtua halusta tuottaa kuvaa miehestä, joka tekee päätökset muista riippumatta. Niissä henkilökuvissa, joissa nainen on luopunut omista haaveistaan miehen uran takia, uhrautumista sen sijaan ei peitellä.

Vaikka Me Naiset ei kritisoi sitä, että miehen ura nousee perheessä tärkeimmäksi, naisen asemaa pyritään muuten vahvistamaan. Osa henkilökuvien naisista painottaa napakastikin, ettei ole alistettu kotirouva, mutta aineistossa on myös yksi vahvasti tästä poikkeava henkilökuva.

”En anna mieheni tehdä ollenkaan kotitöitä. Kokkaan, siivoan, pesen pyykit ja pidän huushollin muutenkin kunnossa. Kimmo puolestaan hoitaa meillä kaikki miesten hommat: huoltaa autot, kolaa pihat ja tekee remontit. Kannatan tasa-arvoa, mutta se ei tarkoita sitä, että miehen ja naisen pitäisi olla samanlaisia. Johan koko laji kuolisi sukupuuttoon, jos niin olisi!” Kaisa julistaa. (Me Naiset 13/2012)

Toimittaja kuvailee naisen puhetta julistamiseksi, mikä lisää provokatiivista vaikutelmaa ja saa naisen puheen kuulostamaan puolustelulta; aivan kuin sekä toimittaja että haastateltava tietäisivät puheen sisällön herättävän lukijoissa vastareaktioita. Asia-sisältö kuitenkin viestii siitä, että yhteiskunnassa on yleisesti hyväksytty se, että nainen ja mies ovat kotona tasa-arvoisessa asemassa. Yllä olevassa tekstinäytteessä haastateltava kertoo puolustellen tekevänsä niitä asioita, joita 1900-luvun puolivälissä naistenlehdet naisilta odottivat.

6.4 Osallistuva isä

Henkilökuvissa haastatellut miehet ovat iältään 28–52-vuotiaita. Heistä kahdeksalla on lapsia, mutta isyydestä puhutaan paljon enemmän. Siitä puhuvat mielellään sekä mies- että naishaastateltavat, kuten myös toimittajat. Naisten henkilökuviissa puhutaan haastateltavan oman isän lisäksi haastateltavan lasten isästä tai isistä. Mieshaastateltavat puhuvat omista isistään sekä pohtivat itseään isänä, ja jos haastateltavalla miehellä ei ole lapsia, niistä puhutaan tulevaisuutta silmällä pitäen, ja puhe mahdollisesta isyydestä kytkeytyy aikuistumisen pohdintaan. Mahdollisista tulevista lapsista puhutaan etenkin pariskuntien henkilökuviissa.

Vastaus ei ollut Jennille vaikea. Olihan hän jo nähnyt, miten hyvin Veeti hoiti homman esikoisensa kanssa. Jennistä Veeti on ihana isä: huumorintajuinen ja reilu. (Me Naiset 12/2012)

Naisten puhe isyydestä erottuu miesten puheesta sillä, että naisten puhe jää kehaiseviin toteamuksiin ja miehet pohtivat isänä olemistaan eri näkökulmista. Äitiyteen verrattuna isyys on henkilökuviissa huomattavasti enemmän suurennuslasin alla: sitä analysoidaan ja miestä arvioidaan isänä, mutta naisen hoitotaitoa ei nosteta keskusteluun. Toinen ero vanhemmuuden esittämisessä on, että miehelle vanhemmaksi tulo on jonkinasteinen kriisi.

”Niin mieluinen kuin vauvauutinen minulle olikin, se aiheutti minulle kriisin, sen meille ensimmäisen. Minun piti käydä läpi asioita menneisyydestäni ennen kuin olin valmis elämänmuutokseen. Vetäydyin moneksi päiväksi yksin mökille funtsimaan”, Veeti kertoo. (Me Naiset 12/2012)

Vaikka yllä olevan tekstinäytteen miehellä on jo ennestään yksi lapsi, aiheuttaa uudeleen isäksi tuleminen ristiriitaisia tunteita. Naisten puhuessa äitiydestään ei vastaavalaista pohdintaa esiinny, vaikka lapsi olisi naisen ensimmäinen. Tämän perusteella mieheltä ei ehkä odotetakaan muunlaista suhtautumista, mikä viestii siitä, että kulttuurissa on vieläkin vahvana oletus miehestä kakkosvanhempana, eikä täysin tasaverstaista vanhemmuutta ole vieläkään saavutettu. Naiselle ei puolestaan koeta sopivaksi myöntää, että lapsen tulo aiheuttaisi kriisin, vaan hänellä odotetaan olevan valmius äitiyteen luonnostaan.

Epävarmuus, joka miehen puhuessa urastaan oli poissa, nostaa päätään miehen puhussa itsestään vanhempana. Me Naisten isät puhuvat avoimesti onnistumisistaan ja epäonnistumisistaan isänä.

”Minä itsekin olen muuttunut. Muistan aina, miten poikani joskus 7-vuotiaana sanoi, että vaadin häneltä liikaa. Nykyään olen rennompi ihmisenä, ja se ehkä näkyy myös isyydessä”, Veeti pohtii. (Me Naiset 12/2012)

Isyys on Me Naisten miehelle herkkä paikka. Hän haluaa olla hyvä isä, ja vanhemmuudesta saatu palaute jää mieleen. Mies ei kuitenkaan uskalla julistautua mallikelpoiseksi isäksi, vaan puheesta välittyy, että hän toivoo olevansa lapsilleen läsnä oleva vanhempi, johon voi luottaa. Mies myös näkee itsensä sekä ihmisenä että vanhempana, eli hän ei koe olevansa lasten myötä pelkkä isä.

”Joka kerta kotoa lähteminen on hankalaa, ei siihen koskaan totu ja turru. Mutta ikävä tietenkkin unohtuu, kun pääsee teatterille.” (Me Naiset 7/2012)

Miehestä tuntuu pahalta lähteä pois lapsen luota, mutta seuraavassa lauseessa hän toteaa ikävän tietenkkin katoavan työpaikalla. Tämä voi johtua siitä, että nainen voi olla äiti myös työpaikallaan, mutta miehen ei ole yhtä soveliasta olla isä (ks. Huttunen 1999, 171–174; Julkunen 1995, 23). Mies on isä kotona, mutta työpaikalla hän on pelkästään mies.

Pohtiessaan rooliaan vanhempana miehet määrittelevät itseään paljon suhteessa omaan isäänsä. Isyyden muutos ja sukupolvien väliset erot näkyvätkin henkilökuvissa selvästi. Etenkin vanhimmat haastatelluista miehistä edustavat sukupolvea, jonka omassa lapsuudessa isät ovat olleet lapsilleen etäisiä perheensä elättäjiä. Keski-ikäisten haastateltavien puhuessa lapsuudestaan isästä välittyikin kuva poissaolevana vanhempana, joka on kannustanut lastaan hankkimaan hyvän ammatin.

Uravalinnoista puhuessaan sekä mies- että naishaastateltavista moni mainitsee vanhemmistaan juuri isän, mikä vahvistaa perinteisen isän roolia kodin ulkopuoliseen elämään valmentavana vanhempana.

Vuonna 1982 äidin ja isän varsinainen painajainen toteutui: Taru pääsi Taideteollisen korkeakoulun elokuvataiteen linjalle.

”Isä oli kauhuissaan, kun hän kuuli siitä. Kai hän oli yrittänyt varjella minua tältä alalta ja toivonut, että löytäisin itselleni ammatin jostain muualta.”(4/2012)

Toimittaja puhuu haastateltavan ammatinvalinnasta sekä äidin että isän painajaisena, mutta haastateltavan kommentista välittyy ainoastaan isän negatiivinen asenne. Haastateltava ei ole välttämättä tehnyt niin kuin isä on toivonut, mutta isän opit ovat jääneet mieheen, mikä korostaa perinteisen isän roolia perheen päänä.

Isän merkitys kodin ulkopuoliseen elämään kouluttavana vanhempana korostuu sekä suomalaisten että ulkomaalaisten henkilökuvissa.

Isä Larry on sijoittaja-tutkija, joka on pyrkinyt USA:n senaattiinkin, tosin tuloksetta. Isällä oli tapana viedä Michelleä kalastamaan, kehottaa tätä lukemaan kirjoja ja ostaa tälle hyviä lenkkareita, jotta Michelle pitäisi itsestään hyvää huolta. (Me Naiset 7/2012)

Yhdysvaltalaisen näyttelijättären henkilökuvassa sekä rakentuu kuva urallaan menestyneestä isästä että korostuu vanhahtava käsitys isästä vanhempana, jonka tehtävä on kasvattaa lapset selviämään kodin ulkopuolella. Tekstissä esiintyvä isä on ajatellut, että kun opiskelee, osaa hankkia ruokaa ja pitää huolta fyysisestä kunnosta, pärjää elämässä. Vaikka isä esiintyy henkilökuvassa lyhyesti taustahenkilönä, toimittaja on nähnyt aiheelliseksi korostaa myös hänen urasaavutuksiaan. Maininta USA:n senaattiin pyrkimisestä vaikuttaa pyrkimykseltä antaa haastateltavan isästä kuva kunnianhimoisena uranuurtajana, jolla on kuitenkin ollut aikaa lapsilleen.

Ammatinvalinnan lisäksi isistä haetaan myös selitystä omalle persoonalle, sillä miehet tiedostavat lapsuudessa saamansa miehen mallin vaikuttaneen omaan käyttäytymiseensä.

”Etäinen, se on oikea sana. Tulen siinä isääni. Minun pitäisikin varmasti tehdä korjausliike.” (Me Naiset 3/2012)

Haastateltava on mielestään ihmissuhteissa etäinen ja selittää sitä isänsä persoonalla. Teksti paljastaa myös, että haastateltava mieltää etäisyyden negatiiviseksi ja vanhanaikaiseksi luonteenpiirteeksi, josta tulisi pyrkiä pois. Etäinen mies poikkeaa Me Naisten tyypillisestä miehestä, mutta poikkeavuutta pehmitetään tuomalla ilmi miehen pyrkimys muuttua. Samalla luodaan miehestä myönteinen vaikutelma. Miehen ilmaisusta välittyy, että hän tiedostaa etäisyyden olevan nimenomaan naisten mielestä negatiivinen ominaisuus. Miestenlehden haastattelussa hän ei välttämättä huomioisi muutostarvetta.

Myös naiset uskovat isän vaikuttaneen persoonaansa, mikä vahvistaa luvussa 6.2 esitettyä väitettä, että naista määritetään miehen kautta.

”Ihmissuhteissa olen ollut oikea megaepäonnistuja, vaikka olen mielestäni yrittänyt kaikkeni. Olen miettinyt, voiko se liittyä isättömyyteeni. Olen ollut kuin luotu hyväksikäytettäväksi, kun minulla ei ole ollut kotona miehen mallia.”

Elämäkokemus ja kriisit ovat kuitenkin myös opettaneet. Aina-kin Tiina tätä nykyä tietää, millaisen miehen kanssa voisi edes kuvitella pistävänsä hynttyyt yhteen.

”Nykyään arvostan miehessä ennen kaikkea luotettavuutta. Miehекkyys tarkoittaa minulle turvallisuutta, ja se on myös seksikästä. Se ylittää vetovoimassaan jopa sixpackin.” (Me Naiset 3/2012)

Isättömyyttä ehdotetaan syyksi, kun haastateltava mieltää itsensä epävarmaksi tai kokee epäonnistuneensa. Oman lapsuuden isäkokemusten uskotaan heijastuvat aikuisiän miessuhteisiin ja vaikuttavan siihen, millaista miestä nainen kaipaa rinnalleen. Yllä olevassa tekstinäytteessä toimittaja tekee johtopäätöksen, että isättömyys on saanut haastateltavan etsimään rinnalleen tietynlaista miestä. Tämä vahvistaa sitä, että keskustelu pyritään kääntämään miehiin aina, kun siihen on tilaisuus.

Me Naisten henkilökuville on tyypillistä, että haastateltavat, joiden lapsuudessa isä ei ole ollut läsnä, lähentyvät isiensä kanssa vasta aikuisiällä.

”Sekin tuntui pahalta, että isä tuupattiin pois elämästäni vuosiksi.”

Nykyään Kaisa on tekemisissä isänsä kanssa, mutta äitiin välit menivät poikki jo kymmenen vuotta sitten. (Me Naiset 13/2012)

Yllä olevasta tekstinäytteestä voi päätellä, että isä ei ole ollut poissa haastateltavan elämästä ainoastaan omasta tahdostaan, vaan jollain muulla on ollut valta pitää hänet lapsesta erossa. Tässä tapauksessa se on ollut haastateltavan äiti. Asia on painanut haastateltavaa, mutta silti henkilökuvassa ei kyseenalaisteta sitä, että isä on pidetty väkisin poissa. Isän asemaa erotilanteissa käsitellään myöhemmin tässä luvussa.

Me Naisten mies vertaa itseään isäänsä etenkin pohtiessaan sitä, millainen hän on itse isänä. Negatiivisen isäkokemuksen omaava mies haluaa tehdä selvää eroa omaan isäänsä ja pyrkii tietoisesti lapsiläheisempään isyyteen.

”Oma poikani on nyt 17-vuotias, ja olen hänelle viikonloppuisä. Suhtaudun isyyteeni ristiriitaisesti ja varmasti poden koko loppuelämäni huonoa omaatuntoa siitä, että meillä olisi voinut olla paljon enemmänkin yhteistä aikaa. Ratkaisevaa kuitenkin on, että tiedämme olevamme toisillemme ehdottomasti ja aina olemassa. Se ei ollut mahdollista oman fajiani kanssa eikä sen seuraavankaan, joka häipyi. Poikani kanssa käymme yhdessä leffassa ja syömässä. Mutta isänä olen kyllä varmasti kiireinen ja poissaoleva, oikea klisee ihmisestä, joka kuitenkin helposti pistää työnsä etusijalle.” (5/2012)

Mies vertaa itseään omaan isäänsä ja näkee onnistuneensa itse vanhempana paremmin. Puheesta paistaa katkeruus siitä, että omassa lapsuudessa ei ole ollut isää, johon turvautua. Haastateltava on pyrkinyt olemaan hyvä isä, mutta itsekehuja seuraa kriittikki: mies toteaa, että olisi voinut olla enemmän läsnä. Vaikka mies myöntää uran menevän elämässään etusijalle, sen esiin nostaminen kertoo, että miehen mielestä sitoutunut isä olisi ihanteellisin isyyden malli.

Yllä olevasta tekstinäytteestä käy ilmi myös, että isä tekee lapsensa kanssa kivoja asioita. Tämä voisi tukea avustavaa isyyttä, jolle tyypillistä on isän rooli kivana kakkosvanhempana, mutta luultavasti syynä on viikonloppuisuus: erosta johtuen hän ei voi elää lapsensa kanssa ”normaalial arkea”.

Viikonloppuisuus on Me Naisten miehelle ominaista. Vaikka miehet pyrkivät lapsiläheiseen isyyteen, viikonloppuisuutta ei kyseenalaisteta juuri lainkaan. Ainoastaan yh-

destä henkilökuvasta välittyä lyhyesti, miltä miehestä tuntuu nähdä lastaan vain viikonloppuisin:

”Kokemukseni perheestä ei ole vastannut sitä ihannekuvaa perheestä, jossa sain oman lapsuuteni elää. En halua uudelleen isäksi niin, että olisin poissa lapseni arjesta. On rankkaa saada lapsi ilman että asuu hänen kanssaan, olla viikonloppuisä.”

Renny tuskailee, että viikonloppuisinä yhdessäolo pojan kanssa on ohjelmantäyteistä ja se lasketaan tunneissa.

”Upeinta olisi vain saada herätä oman perheen kanssa ilman paineita siitä, kauanko yhteistä aikaa on.” (Me Naiset 1/2012)

Tekstinäyte on pariskunnan henkilökuvasta, jossa kerrotaan, että he suunnittelevat lapsen hankintaa. Miehellä on jo yksi lapsi edellisestä suhteesta. Miehen kommentin voi tulkita joko niin, että hän tekee kaikkensa pysyäkseen yhdessä puolisonsa kanssa, tai sitten hän haluaa mahdollisen eron tullessa taistella lapsen huoltajuudesta. Henkilökuvassa ei edes mainita, olisiko mies halunnut ensimmäisen lapsensa huoltajuuden. Muissakin henkilökuvissa vain todetaan, että mies viettää aikaa lastensa kanssa viikonloppuisin.

Viikonloppuisyydestä puhutaan kuin se olisi eron myötä itsestään selvää, mikä kertoo siitä, että kulttuurissa vallitsevan käsityksen mukaan lapset asuvat äitinsä kanssa. Tästä näkökulmasta Me Naiset ei pyri uudistamaan isyyttä, vaan vahvistaa miesten alisteista asemaa vanhempina. Joko miehet eivät ole halunneet puhua asiasta, tai sitten toimittaja ei ole ottanut huoltajuusjärjestelyjä lainkaan puheeksi. Edellä mainittu on epätodennäköinen vaihtoehto, koska miehet ovat hyvin innokkaita pohtimaan isyyttään ja haluavat onnistua vanhempana. Täten toimittajalla on valta jättää kyseenalaistamatta naisen hegemonista asemaa hoivaavana vanhempana. Tämä voi johtua naisten halusta säilyttää äitien asema entisellään, ja täten Me Naisten henkilökuvat tulevat vahvistaneeksi maternalistista diskurssia samalla, kun ne pyrkivät vahvistamaan uutta isyyttä.

Me Naisissa isyyden monimuotoisuus on vahvasti esillä, sillä henkilökuvissa esiintyy sekä biologista, juridista, psykologista että sosiaalista isyyttä, ja aineistossa esiintyy sekä ydinperheen isejä että viikonloppuisia. Henkilökuvissa puhutaan myös isistä, jotka eivät ole olleet osana haastateltavan elämää. Tämä on tyypillistä etenkin, kun kyseessä on ulkomaalainen isä.

Isyyden monimuotoisuus käsitetään henkilökuivissa normaaliksi: eri isätyypeistä puhutaan neutraaliin tyyliin kuin ne olisivat yleisesti yhteiskunnassa hyväksytyjä. Tästä huolimatta biologinen isä käsitetään ”oikeaksi” isäksi.

”Kutsuin Kotwicaa isäksi, vaikka varhain tajusin, ettei hän ole biologinen isäni. Hän oli värikäs persoona, välillä täysin mahdollon ja tunnevammainen ihminen, mutta kuitenkin kiinnostava, koska hänessä oli rönttiä ja rohkeutta. Kakarana pääsin hänen mukaansa rahtilaivoille, mikä oli hyvin avartavaa, koska se on kaikkea muuta kuin matkustamista. Olin lukiossa, kun isäpuoleni jätti viileästi äitini nuoremman naisen takia. Hän häipyi elämästämme eikä pitänyt enää mitään yhteyttä, mikä on mielestäni ihan absurdia. Miten niin voi tehdä, jos on ollut yhdessä vuosikausia?” (Me Naiset 5/2012)

On huomioitava, että haastateltava on syntynyt vuonna 1964, joten hänen lapsuudessa on vallinnut hyvin perinteinen isyyskäsitelmä ja biologinen isyys on käsitetty oikeaksi isyydeksi. Silti muutkin haastateltavat näkevät aiheelliseksi täsmentää, puhutaanko biologisesta isästä, adoptioisästä vai isäpuolesta, mikä kertoo biologisen isyyden olevan edelleen kulttuurissa vahvassa asemassa.

Yllä olevasta tekstinäytteestä on luettavissa, että haastateltava mielsi lapsena isäkseen äitinsä uuden miehen, josta oli tullut hänelle sosiaalisen isän lisäksi myös psykologinen isä. Tämä kuitenkin häipyi, ja haastateltavan puheesta välittyy, että isän hylkäämäksi tuleminen jätti elinikäisen trauman: hän ei vielääkään ymmärrä, miksi mies, jota hän piti isänään, hylkäsi hänet. Lapsuudessaan haastateltava mies ihaili psykologista isäänsä siitäkkin huolimatta, että tämä oli luonteeltaan epävakaa. Se viestii isähahmon tärkeydestä: lapsi tarvitsee ihailun kohteen ja poikalapsi omaa sukupuoltaan edustavan samastumiskohteen.

Vaikka ura nousee miehen elämässä paalupaikalle, siitä puhutaan suhteessa perheeseen. Erityisesti pohditaan sen vaikutusta isyyteen.

On näyttelijöiden työajoista ollut joskus hyötyäkin. Kun Maija oli pieni, isä pystyi viettämään hänen kanssaan paljon aikaa kotona.

”Kun Maija syntyi, tein selkeän päätöksen, etten lähde enää töihin Helsingin ulkopuolelle enkä kuukausiksi kuvauksiin Lappiin. Ei yhteisiä juttuja tule, jos ei olla ihan lähellä. Jos rakastaa ihmisiä, pitää olla niiden kanssa oikeasti. Ei lapsen joulujuhlaa voi laittaa videolle ja katsoa sitä sitten myöhemmin telkkarista,

jos itse juhlassa aika on mennyt kameran säätämiseen.” (Me Naiset 7/2012)

Tekstinäytteestä on luettavissa, että lapset menevät parisuhteen edelle, sillä vasta lapsen syntymä on saanut miehen miettimään, kuinka paljon ura vie aikaa läheisiltä. Isyys saa miehen ajattelemaan epäitsekäästi, mutta harvassa ovat henkilökuvat, joissa mies kuitenkin olisi luopunut urahaaveistaan lastenkaan vuoksi. Se kuitenkin välittyy henkilökuvista selvästi, että mies tiedostaa tekevänsä töitä isyyden kustannuksella.

Mikko uskoo, että perheen kanssa vietetty aika voi jopa lisääntyä, kun työ ja vapaa-aika ovat tulevaisuudessa selkeästi erillisiä. Tähän asti Mikko on tuonut töitä kotiinkin.

”Perhe on edelleen ykkönen, joten jostakin se aika lapsille sitten vain otetaan”, Mikko uskoo. (Me Naiset 6/2012)

Yllä olevassa tekstinäytteessä puhuva mies on muuttamassa Turusta Ouluun töiden takia ja asuu sen myötä kolme päivää viikosta perheensä luona ja neljä päivää Oulussa. Mies yrittää vakuuttaa sekä muille että itselleen, ettei hänen suhteensa lapsiin tule kärsimään uuden työn myötä. Se, että mies pohtii asiaa, viestii siitä, että hän tiedostaa uran vaikuttavan vanhemmuuteen. Asian tiedostaminen kertoo puolestaan siitä, että mies haluaisi pyrkiä lapsiläheiseen isyyteen.

Tekstinäytteessä toistuu verbi *uskoa*, mikä luo vaikutelmaa, että mies ei ole itsekään aivan varma, onko hän oikeassa. Ainakin toimittaja saa tekemällään sanavalinnalla väitteen kuulostamaan melko huteralta, mikä viestii siitä, ettei toimittaja ole miehen kanssa täysin samaa mieltä. Töiden kotiin tuomista verrataan siihen, että isä asuu puolet viikosta poissa, ja töiden kotiin tuominen nähdään pahempaan luultavasti siitä syystä, että miehen on helpompi ajatella niin. Oletettavasti mies tuntee syyllisyyttä lähdöstään, ja yllä esitetty uskomus toimii defenssinä hänen valinnalleen. Mies vakuuttaa perheen olevan edelleen tärkein, mutta hän valitsee silti uran. Tämä tukee luvussa 6.3 esitettyä väitettä, että miehen puhe uran ja perheen arvojärjestyksestä ei aina yllä sanoista tekoihin asti.

Se, että isän tekemisiä kuvaillaan paljon, kertoo pyrkimyksestä vahvistaa uutta isyyttä. Jatkuva puhe hoivaavasta ja osallistuvasta isästä kertoo siitä, ettei uusi isyys ole Me Naisten toimittajien mielestä vielä saavuttanut kulttuurissa hegemonista asemaa. Isän tekemisiä kuvaillaan ja miehen vanhemmuuspohdinta saa paljon palstatilaa, mut-

ta äidin tekemisten kuvailua ei nähdä tarpeelliseksi, koska yleisesti vallitsee käsitys äidistä hoivaavana vanhempana. Sen sijaan perinteisestä äidistä poikkeava nainen saa huomiota.

”En halua sitoa itseäni vauvaan liikaa, joten en aio imettää enkä pitää äitiyslomaa. Kaupasta saa huippulaadukasta äidinmaidonkorviketta ja sitä pystyy isäkin antamaan. En ole orja ja imettäjä, olen nainen äitinäkin.” (Me Naiset 13/2012)

Jos mies ilmoittaisi, ettei halua sitoa itseään vauvaan liikaa ja että hän on mies isänäkin, mies saisi osakseen kritiikkiä. Tämänkaltaisen puhe voisi myös heikentää miesten asemaa vanhempana, koska isän asema ei ole vielä yhtä vahva kuin äidin. Nainen voi näin kuitenkin puhua, vaikka hänkään ei luultavasti kritiikiltä välty.

Yllä olevan tekstinäytteen kaltaisen puheen tuomisella naistenlehteen pyritään uudistamaan äitiyttä. Uusi äitiysdiskurssi jää vielä vähemmistöön, mutta perinteistä äitiyttä haastava puhe voi toistuessaan sekä uudistaa äitiyttä että tasavertaistaa miehen asemaa hoivaavana vanhempana: koska naiseuden muutos vaikuttaa aina myös mieheyteen, vallitsevan äitiysdiskurssin haastaminen ei voi olla haastamatta vallitsevaa isyysdiskurssia.

Verrattuna muihin henkilökuviissa esiintyviin kulttuureihin, suomalainen isä on edelläkävijä. Valtaosa henkilökuviissa esiintyvistä ulkomaalaisista miehistä on länsimaisen kulttuurin edustajia, mutta he eivät ole olleet juuri osana lastensa elämää. Täten yhteishuoltajuus painottuu suomalaisten henkilökuviin.

Aineistossa on vain yksi henkilökuva, jossa esiintyvä isä on muun kuin länsimaisen kulttuurin edustaja. Kyseinen mies on naisen henkilökuviassa puheen kohteena.

Jo papiksi valmistunut mies sai töitä päivän automatkan päässä sijaitsevasta Irgalemista ja otti pojan mukaansa, koska Bezunesh ei pysty pitämään huolta vauvasta seminaarilla. Poikaa hoitaa etelässä Bezuneshin pikkusisko. (Me Naiset 1/2012)

Etiopialaisen naisen henkilökuva saa suomalaisen isyyden näyttämään varsin modernilta. Haastateltu etiopialaisnainen opiskelee, ja hänen miehensä asuu töiden takia toisessa kaupungissa. Naisen opiskelun takia mies on ottanut pariskunnan lapsen mukaansa, muttei silti hoida tätä vaan hoitajaksi on värvätty lapsen äidin sisko. Haastatettava nainen ei tätä kritisoi, koska hänen kulttuurissaan naisen tehtävä on hoitaa lapset. Toimittajakaan ei tätä kyseenalaista, koska se ei ole tarpeen. Tekstinäytteen tuot-

tama isädiskurssi on täysin ristiriidassa sen isyyden kanssa, joka Me Naisten lukijoiden kulttuurissa vallitsee. Jos yllä oleva teksti kuvaisi suomalaisen pariskunnan elämää, asia esitettäisiin todennäköisesti toisin.

6.5 Herkkä äijä

Kuten luvussa 6.2 ilmeni, Me Naisten miehelle tunteiden näyttäminen ei ole ongelma. Miehen herkkyyttä korostetaan sekä toimittajan että miehen puheessa, ja toimittajan rooli puheenaiheiden ohjailijana korostuu. Jotta miehestä ei syntyisi liian feminiinistä kuvaa, herkkyyden kuvailun rinnalla korostetaan aina myös perinteiseen hegemoniseen maskuliinisuuteen kuuluvia ominaisuuksia.

Vaikka Duudsonien meininki telkkarissa on aikamoista äijäilyä, ystävyksistä löytyy pienellä raapaisulla myös pehmeä puoli. Kumpaakaan ei pelota puhua tunteista. (Me Naiset 1/2012)

Äijäilyllä toimittaja tarkoittaa oletettavasti perimiehekästä. Haastatellut miehet ovat äijä, mutta toimittaja nostaa samassa yhteydessä esiin myös heidän pehmeän puolensa ja huomauttaa, etteivät miehet pelkää puhua tunteistaan. Sanavalinta sisältää oletuksen, että tunteiden näyttäminen on miehille yleisesti pelottavampaa kuin uhkarohkeiden tempujen tekeminen. Tämä vahvistaa sitä, että tunteista puhumista ei Me Naisissa mielletä yhteiskunnassa vallitsevaan miesdiskurssiin kuuluvaksi. Tätä tulkittaa vahvistaa myös se, että herkkyyden kuvailuun liitetään lähes poikkeuksetta verbit myöntää, paljastaa tai tunnustaa.

Jukka paljastaa olevansa oikea itkupilli, joka herkistyy leffateatterissa katsoessaan animaatioita. (Me Naiset 1/2012)

Virkkeeseen sisältyy oletus, ettei itkemistä pidetä miehelle luonnollisena asiana. Toimittajan mukaan haastateltava paljastaa itkevänsä elokuvia katsellessaan, mutta tekstistä ei voi päätellä, kuinka haastateltava todella on kertonut herkkyydestään. Toimittaja on valinnut verbin, joka synnyttää vaikutelman, että kyseessä on yllättävä tieto. Termi *itkupilli* korostaa tätä vaikutelmaa. Todellisuudessa toimittaja on kuitenkin voinut kysyä haastateltava, milloin tämä itkee, ja haastateltava on voinut vastata, että hän itkee helposti katsoessaan animaatioita elokuvateatterissa. Välttämättä haastateltava ei ole kokenut asian kertomista paljastuksena, mutta sanavalinnallaan toimittaja antaa miehestä sellaisen kuvan, että herkkyyks on hänen salainen puolensa.

Yleensä miehen itkeskely liittyy muuhun kuin hänelle henkilökohtaisiin asioihin.

Antero pääsi kuvausreissuilla Malesiaan ja Nepaliin asti moniin suurten tunteiden hetkiin. Hän myöntää, että matkoilla tuli itkettyä paljon.

”Itku oli herkässä ja kyyneleet virtasivat. Kun pääsee todistamaan, kuinka aikuinen poika ja isä tapaavat ensimmäistä kertaa, olisi ihme, jos siinä ei mitään tuntisi. Kuvauksissa itkettiin paljon enemmän kuin ohjelma antaa ymmärtää.”

Arkielämässä Antero ei kuulemma juuri kyyneleitä vuodata. (Me Naiset 10/2012)

Kun mies todistaa muille tapahtuvia tunteikkaita hetkiä, hänkin herkistyy. Me Naisten mies onkin yleensä sijaistuntijana. Yllä olevassa tekstinäytteessä haastateltava kertoo, kuinka paljon hän itkee työskennellessään juontajana kadonneita läheisiä etsivässä televisio-ohjelmassa. Tekstistä on pääteltävissä, että toimittaja on ottanut itkemisen puheeksi. Tästä kertoo haastateltavan huomautus: ”olisi ihme, jos siinä ei mitään tuntisi”.

Sitaatin jälkeen toimittaja huomauttaa, että arkielämässä mies ei kuitenkaan juuri itke. Oletettavasti toimittaja on kysynyt mieheltä, itkeekö tämä kotona yhtä paljon, ja haastateltava on vastannut kieltävästi. Toinen vaihtoehto on, että mies on huomauttanut asiasta ilman kysymystäkin, mutta siinä tapauksessa se olisi mitä luultavimmin osana sitaattia tyyliin: ”arkielämässä en kuitenkaan juuri itke”. Koska asia on esitetty toimittajan äänellä, on pääteltävissä, ettei haastateltava ole ilmaissut asiaa kokonaisella virkkeellä, jonka olisi voinut sisällyttää sitaattiin sellaisenaan.

Puhe herkkyydestä toimii henkilökuvissa perinteisen mieheyden pehmittäjänä. Tämä ilmiö esiintyy luonteen lisäksi myös miehen ulkonäköä kuvaillessa.

Myös Jutan miehet ovat olleet rotevia ja viihtyneet salilla, mutta kehonrakennus ei ole ollut mikään suhteen synnyn edellytys. Päinvastoin, stereotyyppisen portsari-bodarin matkaan Jutta ei lähtisi.

- - ”Ari kilpaili raskaassa sarjassa, ja tietysti hänellä oli upea kroppa. Hänen lempeät ja komeat kasvonsa poikkesivat kuitenkin muista, ja ulkonäkö jäi mieleeni.” (Me Naiset 5/2012)

Henkilökuvassa korostetaan, ettei nainen pidä miehen ulkonäköä tärkeimpänä asiana. Silti ulkonäkö nostetaan usein esiin, mutta se rajoittuu fyysisesti vahvojen miesten

kuvailuun. Vahvaa olemusta kuvaillaan joko suoraan tai sitten se välittyy liikuntaharrastusten kautta. Me Naisten miehelle on tyyppillistä pitää itsestään huolta liikkumalla, ja jos näin ei ole, sitä ei ainakaan mainita.

Yllä olevassa tekstinäytteessä toimittaja puhuu stereotyyppisestä portsari-bodarista kuvailematta millainen kyseinen ihmistyyppi on. Toimittajan toteamukseen sisältyy oletus, että ihmistyyppi on yleisesti tunnettu. Haastateltavan sitaatista voi tosin päätellä, että stereotyyppisellä portsari-bodarilla tarkoitetaan perinteisen hegemonisen maskuliinisuuden mukaista miestä, jossa ei ole lempeää puolta. Me Naisten mieheissä tämä puoli kaikesta raavaudesta huolimatta on, mikä luo vaikutelman kulttuurille epätyypillisestä miehestä. Lempeä puoli paljastuu myös fyysisesti vahvan miehen ulkonäöstä. Se tuodaan esiin kuvailemalla fyysisen vahvuuden jälkeen oitis lempeää katsetta tai hymyä.

*”Kun näin kaksimetrisen Kimmon kotipihassaan, polveni löivät loukkua. Hän oli kuin alfauros, jolla oli koiranpennun katse.”
(Me Naiset 13/2012)*

Naishaastateltavien ja toimittajien kuvailut raavaasta ja pehmeäkatseisesta miehestä antavat ymmärtää, että tällainen yhdistelmä vastaa naisten ihannemiestä. Myös mahdolliset tummanpuhuvat vaatteet ja tatuoinnit vahvistavat raavasta mieheyttä.

Hankalat englantilaisuunit polttivat käsivarret niin monesta paikasta, että Tomi päätti tatuoida arvet piiloon. Nyt kokin käsivarret ovat täynnä kuvioita. Rakkain merkintä on hauista kiertävä kirjoitus, jossa puhutaan aaltojen yhtymisestä. Sama teksti on tatuoitu Minkan kynärvarren sisäpinnalle. Se on pariskunnan hääruno. (Me Naiset 2/2012)

Toimittaja voisi kertoa ainoastaan, että mies peitti palovammat tatuoinneilla, mutta muiden henkilökuvien tyyliin hän pehmittää arpiseksi ja tatuoiduksi kuvaillusta miehestä syntynyttä mielikuvaa mainitsemalla, mitä tatuoinneissa lukee. Jos tatuoinnin merkitys ei olisi romanttinen, sen kuvailu olisi mitä luultavimmin jätetty tekemättä. Tätä tulkintaa tukee se, että muiden mieshaastateltavien tatuoinnit vain mainitaan niiden merkityksiä avaamatta.

Ulkonäöllisesti ja olemuksellisesti suomalainen mies ei eroa henkilökuvissa esiintyvistä ulkomaalaisista miehistä.

Ulkonäkönsä puolesta Michaelia voisi pitää aika äijänä, mutta Steve McQueen on analysoinut, että Michaelin salainen voima

on miehekkyyteen yhdistyvä naisellinen herkkyyks. (Me Naiset 13/2012)

Äijä-termi toistuu toimittajien puheessa. Me Naisissa äijä on yhtä kuin miehekäs mies, johon ei kuulu feminiiniseksi mielletty herkkyyks. Yllä oleva tekstinäyte sisältää oletuksen perinteisestä feminiinisydestä ja maskuliinisuudesta, mutta samalla se haastaa perinteistä hegemonista maskuliinisuutta yhdistämällä siihen feminiinisen puolen. Erityisen uudistuskykyisenä tätä diskurssia voi pitää siitä syystä, että ihannetta herkästä äijästä tuottaa mies. Tämä kertoo, että myös miehet ovat alkaneet hyväksyä ideaalimieheyden sellaiseksi, jossa on feminiinisiä piirteitä.

Miehen ulkonäköä kuvaillaan vain naisen puheessa, ja ainoastaan yhdessä henkilökuvassa korostuu miehen ulkonäkö muuten kuin raavaana. Tällöin ulkonäköä kuvaillaan hieman pilkaten, mikä viestii siitä, ettei mies ulkonäöllisesti täytä kulttuurissa vallitsevan ihannemieheyden mittoja.

Heikki on kuin Beavis, Catherine virnistää ja taputtelee poikaystävänsä korkeaa otsaa viitaten Beavis ja Butthead -piirroshahmoihin.

”Mutta sehän vain tarkoittaa, että minulla on isot aivot”, Heikki heittää ja punastuu. - -

- - ”Muistan vieläkin 12-vuotiaalta näyttävän blondin pojan, joka tuli luokseni ja esitteli itsensä Heikiksi”, Catherine muistelee ja pörröttää miehensä hiuksia. (Me Naiset 9/2012)

Naisen puheesta välittyy lämpö, mutta hänen puhetapansa voi käydä miehelle kunnialle. Huomionarvoista on, että yllä oleva tekstinäyte on ainoastaan henkilökuvasta, jossa mies kielsi olevansa romanttinen (ks. luku 6.2). Tämä voi johtua siitä, että miehessä ei todella ole romanttista puolta, tai sitten hän ei koe ulkonäöllisesti täyttävänsä raavaan miehen mittoja ja korostaa siksi itsessään muuten perimiehekkäänä pidettyjä ominaisuuksia.

Yllä oleva tekstinäyte vahvistaa myös oletusta, että nainen voi pilkata miestänsä ilman, että lukija tulkitsee sitä loukkaavana. Nainen voi vitsailla miehen ulkonäöstä, mutta jos mies kutsuisi naista epäviehättävän piirroshahmon näköiseksi, syntyisi töykeä vaikutelma. Nainen puhuu miehestä jälleen niin, että se rinnastuu lapseen tai koiraan. Tyyli on huvittunut ja hiusten pörröttäminen vahvistaa tätä vaikutelmaa. Nainen myös saa miehen usein nolostumaan, mikä tuottaa kuvaa miehiä hallitsevista naisista. Tätä

tulkintaa vahvistaa myös se, että mies on valmis tekemään paljon miellyttääkseen naista, kunhan se vain ei tapahdu uran kustannuksella.

Äijämäisyydestä huolimatta Me Naisten mies ei ole läpikotaisin itsevarma, mikä haastaa omalta osaltaan perinteistä hegemonista maskuliinisuutta. Mies myöntää heikkoutensa, ja vaikka Me Naisissa hallitsevana diskurssina on sekä fyysisesti että henkisesti vahva mies, välillä miehen itsehillintä pettää.

Projekti viivästy, kustannukset nousivat, ja niiden mukana paheni pariskunnan stressi. Reino sai jopa jonkinasteisen hermoromahduksen.

”Alkuun ajattelin, etten voi olla ihan turha jätkä, kun olen saanut asuntolainaa. Mutta talonrakennus osoittautuikin mielisairaaksi touhuksi. En yhtään ihmettele, että ihmiset eroavat sen takia.” (Me Naiset 11/2012)

Toimittaja ilmaisee miehen saaman hermoromahduksen siten, ettei sen oletettaisi olevan tyyppillistä miehelle, ja miehen puheesta välittyy, että hän on kuvitellut olevansa vahvempi kuin onkaan. Naistenlehden tyyliin ongelmat on kuitenkin haastatteluhetkellä jo selätetty, ja mies on vastoinkäymisten jälkeen entistä ehompi. Heikon miehen diskurssi jää aineistossa kuitenkin vähemmistöön, sillä kärsivällisyyden ja itsehillinnan puute on havaittavissa ainoastaan henkilökuvassa, josta yllä oleva tekstinäyte on. Samassa henkilökuvassa nousevat esiin myös miehen ilkeys ja aggressiivisuus, mutta mies kuitenkin myöntää virheensä ja pyrkii kehittämään itseään. Tätä poikkeusta lukuun ottamatta Me Naisten mies selvittää erimielisyydet keskustelemalla, ei kiukuttelemalla.

Myös perinteiseen valtaapitävään mieheyteen liitetty rationalismi näyttäytyy Me Naisten henkilökuvissa kaksijakoisesti. Toisaalta miehestä välittyy kuva järkevänä tuumailijana, joka on oppinut virheistään ja tekee ratkaisut punniten hyötyjä ja haittoja. Toisaalta henkilökuvissa korostuu intuition luottaminen, joka nousee jopa järkeen perustuvaa päätöstentekoa hallitsevammaksi ominaisuudeksi. Monessa henkilökuvassa mies toteaa suoraan luottavansa intuition, mutta se on tulkittavissa myös ilman suoria toteamuksia.

Catherinen mukaan pari ratkaisee pulmat jo ennen kuin ne ehtivät kehittyä riidaksi asti. He päättävät asioista järjellä, eivät tunteella.

”Kaikki suunnitelmamme pyrkivät loogisuuteen. Elämme hyvin turvallisesti, emme ollenkaan jyrkänteen reunalla.”

Heikin mielestä liika järkeily on tosin joskus jopa haitallista, sillä se viivyyttää päätöksen tekoa. (9/2012)

Rationalismi korostuu kaikissa henkilökuissa siten, että haastateltavat miehet korostavat puhumisen ja neuvottelun merkitystä. Me Naisten miehelle on tyypillistä, että hän ajattelee sekä itsestään että muista asioista realistisesti ja pyrkii kunnioittamaan elämässään perinteisiä arvoja. Siihen rationalismi kuitenkin jää.

Yllä olevasta tekstinäytteestä käy ilmi, että naisen mukaan pariskunta päättää asioista tunteen sijaan järjellä. Miehen puheessa esiin nousee kuitenkin toisenlainen näkemys: miehen mielestä liika järkeily on jopa haitallista. Intuition luottaminen korostuu Me Naisten henkilökuissa juuri miesten puheessa. Tämän perusteella voi päätellä, että rationalismi on ominaisuus, jonka naiset liittävät mieheen. Se voi johtua siitä, että perinteisesti naiset on mielletty miehiä tunteikkaammiksi, ja sukupuolittuneet ominaisuudet käsitetään toistensa vastakohtiksi. Toinen vaihtoehto on, että Me Naisten toimittajat tapaavat udella miehiltä intuition merkityksestä, sillä tema toistuu herkkyyden ja romanttisuuden rinnalla henkilökuista toiseen. Kun haastateltavasta miehestä paljastuu perinteisesti feminiiniseksi luokiteltuja piirteitä, niitä korostetaan, jotta perinteinen maskuliinisuus saisi vahvemman haastajan.

Remontointitaito on yksi Me Naisten miehiä yhdistävä tekijä, ja se nousee painotusarvonsa perusteella jopa mieheyden mittariksi. Remontointitaidot mainitaan aina, kun ne saadaan kytkettyä keskusteluun.

Pari on viime aikoina remontoanut Veetin kesäpaikkaa. Haastattelua edeltävänä päivänä Veeti on ollut rakentamassa mökille saunan lauteita. (Me Naiset 12/2012)

Miehen kädentaitoja korostavat toimittajat ja naishaastateltavat. Niistä puhutaan ylistävään sävyyn, mutta mies ei itse tee numeroa osaamisestaan. Henkilökuvat ylläpitävät käsitystä, jonka mukaan kädentaitoja pidetään mieheyteen luonnollisesti kuuluvana osana, ja jos taitoa ei ennestään ole, se on opeteltava. Me Naisten mies tekee remontit itse ja jos ei tee, syynä on ajan, ei taidon, puute. *Kätevä käsistään* on vakioilmaus viitatessa miehen teknisiin taitoihin, ja se on niin vakiintunut suomen kieleen, että lukijat ymmärtävät, mitä sillä tarkoitetaan.

Kymmenisen vuotta sitten hankitun omakotitalon takia Timo on opetellut käsistään käteväksi. Aiemmin hän ei työkaluihin miellellään koskenut, mutta hän muutti mielensä, kun kyllästyi maksamaan muille huonosti tehdyistä remonteista.

”Tajusin, että kyllä mä huonoa jälkeä osaan tehdä itsekin. Ja jos tarvitsen neuvoja, olen saanut luvan soittaa kirvesmiesveljelleni milloin tahansa. Jos alan tehdä lattiaa, kysyn häneltä, mitä asioita tarvitsen ja mitkä ovat pahimmat mokat, joita voin tehdä. Ja mitä tahansa saankin aikaan, Eeva on aina tyytyväinen.” (Me Naiset 7/2012)

Miehiselle kunnialle on tärkeää osata tehdä remontit itse, mutta Me Naisten miehen ylpeydelle sopii myös pyytää apua. Mies myös tiedostaa, että nainen arvostaa remontitaitoista miestä, ja henkilökuvista välittyy vahvasti oletus, että nainen ei ole käsistään läheskään yhtä kätevä kuin mies: vähänkin käsistään kätevä mies on etevämpi kuin nainen, eikä tähän asetelmaan tunnuta Me Naisissa toivottavan muutosta.

Perinteisestä miehestä Me Naisten mies eroaa sillä, että hän puhuu ja pussaa. Tätä korostetaan niin paljon, ettei sitä vielä mielletä yleisesti kulttuurisesti hyväksytyksi. Me Naisten miesten ihanteellisuutta korostetaan vertaamalla heitä perinteiseen mieheen, ja perinteisestä poikkeava mieheys saakin runsaasti palstatilaa.

Veeti vaikuttikin aivan erilaiselta kuin Jennin aiemmin kohtamat miehet.

”Veeti oli herkkä ja taiteellinen, osasi ottaa minut huomioon, uskalsi puhua ja pussata.”

”Luulin olevani ihan tavallinen suomalainen mies, mutta Jenni väittää, etten todellakaan ole”, Veeti naurahtaa.

On Veeti joskus aiemminkin saanut kuulla, ettei ole ihan niin kuin muut. Suvun miehet pitivät häntä vähän erikoisena pikku-poikana, koska hän tykkäsi piirtää ja soittaa, viihtyi omissa oloissaan ja ajatuksissaan. Rovaniemellä syntyneen ja Pattijoen varttuneen Veetin lähipiiriin kuului vain perinteisiä miehiä, joilla oli perimiehekkäät ammatit.

”Kyllä faija sitten osasi jo olla ylpeä, kun pääsin televisioon”, Veeti kertoo. (Me Naiset 12/2012)

Herkkyys nähdään vastakohtaksi perimiehekkäille ammattiteille, joista puhutaan niin, että lukijan oletetaan ymmärtävän, mitä ne ovat. Haastateltava mies on syntynyt vuonna 1966, eli hän on elänyt lapsuutensa aikana, jolloin perinteinen hegemoninen maskuliinisuus on ollut kulttuurissa varsin tiukassa. Yllä olevasta tekstistä on kuitenkin

kin tulkittavissa, että toimittajan ja haastatellun naisen mukaan yhteiskunnassa vallitseva maskuliinisuus on yhä varsin perinteistä, koska miehen herkkyyttä korostetaan edelleen poikkeavana ominaisuutena. Nainen puhuu miehen pehmeästä puolesta niin, että sen näyttäminen käsitetään rohkeudeksi, mutta haastateltava mies pitää itseään tavallisena suomalaisena miehenä. Hän ei koe herkkyyden uhkaavan miehisyttään eikä ymmärrä, miksi häntä pidetään poikkeuksellisena.

Herkkyyttä, taiteellisuutta, naisen huomioon ottamista, puhumista ja pussaamista ei tekstissä mielletä normaalisti mieheyteen kuuluviksi, vaikka Me Naisten henkilökuvissa juuri tämänkaltainen maskuliinisuus on hegemonisessa asemassa. Me Naiset pyrkii jatkuvasti haastamaan perinteistä mieheyttä korostamalla henkilökuvissa esiintyvien miesten pehmeitä puolia, vaikka miehet eivät itse koe edustavansa vähemmistössä olevaa maskuliinisuutta. Täten naiset tulevat uudistamispyrkimyksistään huolimatta vahvistaneeksi perinteistä maskuliinisuusdiskurssia.

Me Naisten henkilökuville on tyypillistä, että kun puhutaan tietystä miehestä, positiiviset piirteet korostuvat. Mies on huomaavainen ja kohtelias, avaa ovet ja kunnioittaa vastakkaista sukupuolta.

Juontaja-yrittäjä Antero Vartia, 31, taitaa olla joko syntyjään keikari, tai sitten vain tosi kohtelias. Hän rientää avaamaan kahvilan oven, auttaa takin yltä, poimii pudonneet hanskat lattialta ja vaatii saada tarjota kahvin. Ja kun tarjoilijaa ei hetkeen kuulu paikalle, hän marssii suoraan keittiöön sanelemaan tilauksensa. (Me Naiset 10/2012)

Toimittaja korostaa miehen kohteliasta käytöstä, ja puheessa on pieni epäily, onko kohteliaisuus aitoa vai pelkkää miellyttämisen halua. Tämä luo vaikutelman, että naisten keskuudessa vallitsevan käsityksen mukaan tyypillinen suomalainen mies ei ole niin hyväkäyttöksinen. Tekstinäytteessä korostuu myös miehen määrätietoisuus ja itsevarmuus, ja ne ovat asioita, joita Me Naisten nainen arvostaa.

”Kuulostaa ehkä kliseeltä, mutta miehissä, ja ihmisissä yleensäkin, arvostan rehellisyyttä. Sitä, että hän näyttää kortit, jos haluaa jotakin. Välillä olen ollut sinisilmäinenkin. Myös hyvä itsetunto on tärkeä asia. Silloin ei tarvitse lytätä toista eikä etsiä itseään herkempiä.” (Me Naiset 10/2012)

Kun nainen puhuu ihannemiehestä, vaatimuslista on pitkä. Silti henkilökuvissa tunnistettavasti esiintyvät miehet täyttävät nämä vaatimukset. Vähemmän viehättäviä

piirteitä esiintyy ainoastaan silloin, kun puhutaan miehistä yleisellä tasolla. Tällöin keskusteluun nousee sukupuolten välinen epätasa-arvo, ja mies esiintyy puheessa negatiivisessa valossa.

Jos maailma olisi sellainen kuin Laura haluaisi, kaikki elävät olennot kunnioittaisivat toisiaan. Miehet eivät huohottelisi julkisilla paikoilla tai nipistelisi vieraita naisia pepusta, eivätkä naisetkaan lyttäisi miehiä. (Me Naiset 10/2012)

Sukupuolten väliseen epätasa-arvoon otetaan harvoin suoraan kantaa, eikä kukaan haastatelluista kärsi kotonaan epätasa-arvoisesta kohtelusta. Puhe sukupuolten välisestä epätasa-arvosta kytkeytyy naisiin ja miehiin yleisellä tasolla. Yllä olevasta tekstinäytteestä saa vaikutelman, että julkisilla paikoilla huohottelevat ja naisiin luvatta koskevat miehet ovat yleinen ilmiö. Jotta miehiä ei kuitenkaan leimattaisi liikaa, mainitaan lopuksi, että ihannemaailmassa naisetkaan eivät lyttäisi miehiä. Puheeseen sisältyy oletus, että miehet alistavat naisia seksuaalisesti ja naiset miehiä verbaalisesti. Jälkimmäistä väitettä vahvistaa se, että henkilökuvissa naiset pilkkaavat miehiä.

Yllä oleva tekstinäyte on ainoasta henkilökuvasta, jossa sukupuolten välinen tasa-arvo itsessään nousee keskeiseksi teemaksi. Haastateltava pohtii myös kulttuurissa vallitsevaa diskurssia, jossa mies on ensisijainen ja nainen toissijainen.

Lauraa ärsyttää moni asia yhteiskunnassamme. Miksi nainen on aina vähempiarvoinen kuin mies? Miksi suuressa lehdessäkin vähätellään sairaanhoitajan ammattia niin, ettei myönnetä sen olevan fyysistä tai vaativan koulutusta? Miksi naiset pistetään edelleen syömään e-pillereitä, joilla manipuloidaan hormoni-toimintaa? Tai miksi automaattisesti oletamme, että suomalainen, ruotsalainen ja norjalainen -vitsien kansalaiset ovat miehiä? (Me Naiset 10/2012)

Tämänkaltainen kannanottaminen on Me Naisten henkilökuville harvinaista, ja tekstistä on luettavissa, että puhe tasa-arvosta on haastateltavalähtöistä. Toimittaja on toki voinut haastateltavan feministitaustan tuntien esittää kysymyksiä, joista keskustelu kääntyy tasa-arvoasioihin, mutta toimittaja ei nosta sukupuolten välistä tasa-arvoa keskusteluun samaan tapaan kuin esimerkiksi miehen herkkyydestä ja romanttisuudesta puhuttaessa. Yllä oleva tekstinäyte on henkilökuvasta, jossa puhutaan myös naisen avomiehestä. Vaikka yleisellä tasolla miehistä välittyy negatiivinen kuva, naisen puoliso vastaa lehdessä rakentuvaa ihannemieheyttä. Tämä vahvistaa tulkintaa, jonka mukaan negatiivista kuvaa tuotetaan ainoastaan personoimattomista miehistä.

6.6 Poikamainen aikuinen

Me Naisten henkilökuvissa ihmisen sosiaalisen sukupuolen kehittyminen nähdään biologisesta sukupuolesta riippuvaiseksi, eikä sitä yritetä haastaa. Puhe haastateltavien lapsista jää kuitenkin vanhemmuutta pohtiessa vain maininnan tasolle, ja sosiaalisen sukupuolen kehittyminen erottuu lähinnä haastateltavien omaa lapsuutta käsiteltäessä. Tällöin kasvatuksen sukupuolisidonnaisuus välittyy ilman, että sitä kyseenalaistettaisiin. Myös toimittaja uusintaa kulttuurissa hallitsevaa diskurssia siitä, mikä käsitetään sopivaksi tytöille ja mikä pojille.

Mopoiässä pojilla oli tietenkin mopot, joita viriteltiin ja joilla ajeltiin pitkin Pohjanmaan lakeuksia. (Me Naiset 1/2012)

Toimittaja voisi kertoa vain, että pojilla oli mopot, mutta valittu ilmaisutapa korostaa oletusta, että mopot kuuluvat nimenomaan miesten lapsuuteen. Toimittaja puhuu mieshaastateltavien lapsuuden vauhdikkaista harrastuksista ja kujeista itsestäänselvyytensä, mutta poikalapsen taiteellisista harrastuksista puhuttaessa korostuu poikkeavuus.

Suvun miehet pitivät häntä vähän erikoisena pikkupoikana, koska hän tykkäsi piirtää ja soittaa, viihtyi omissa oloissaan ja ajatuksissaan. Rovaniemellä syntyneen ja Pattijoella varttuneen Veetin lähipiiriin kuului vain perinteisiä miehiä, joilla oli perimiehekkäät ammatit.

*”Kyllä faija sitten osasi jo olla ylpeä, kun pääsin televisioon”,
Veeti kertoo. (Me Naiset 12/2012)*

Sen lisäksi, että tekstissä korostetaan herkän poikalapsen poikkeavuutta valtaapitävään mieheyteen verrattuna, tekstistä on luettavissa, että muiden miesten arvostus on käsitetty haastateltavan lapsuudessa tärkeäksi. Herkällekin miehelle on tärkeää, että oma isä voi olla hänestä ylpeä.

Vaikka lapsuuden ja sosiaalisen sukupuolen käsittely jäävät henkilökuvissa vähäisiksi, miesten lapsekkuus ja aikuistuminen ovat vahvasti esillä. Miehen lapsekkuus korostuu etenkin toimittajien ja naishaastateltavien puheessa, ja aikuistuminen on vakio-temana miesten henkilökuvissa.

Viime vuonna mattolaituri alkoi jo pyöriä ilman Anteron täysi-aikaista läsnäoloa. Se tuntuu jopa pelottavalta.

”Iski pieni paniikki, kun piti ruveta miettimään, mitä haluan tehdä aikuisena. Toisaalta olen luonteeltani sellainen, etten koskaan kasva isoksi. Minulla on aina monta rautaa tulossa, sillä haluan jatkuvasti rakentaa uusia juttuja, en vain ylläpitää olemassa olevia.”

Oikeastaan ajatus isoksi kasvamisesta tuli toden teolla mieleen 28-vuotiaana, kun Anteron lähipiiri alkoi vakiintua ja saada lapsia. Elämän isojen päätösten tekeminen ja lähestyvä kolmekymppisyys tuntuivat hurjan isoilta asioilta, vaikka mies koki itsensä vielä nuoreksi.

”Ennen pidin 30-vuotiaita vanhoina, mutta nyt sen ikäisenä tuntee olevansa ihan keskeneräinen. Vielä en ole valmis asettumaan aloilleni ja perustamaan perhettä. Jonain päivänä haluaisin kyllä monta lasta, mutta pitää ehkä rauhoittua ennen sitä.” (Me Naiset 10/2012)

Nelikymppiset haastateltavat kokevat jo saavuttaneensa aikuisuuden mukanaan tuoman rauhan, mutta kolmekymppisille haastateltaville on yhteistä se, että he puhuvat itsestään keskeneräisinä ihmisinä. Aikuistuminen on vielä edessäpäin, ja se luo paineita, mutta silti miehestä ei luoda lapsellista kuvaa. Vaikka mies ei koe olevansa aikuinen, korostetaan hänen saavutuksiaan ja sitä, että hänellä on kyllä tavoitteena asettua aloilleen ja perustaa perhe. Tekstistä on luettavissa, että toimittaja on esittänyt kysymyksen, haluaisiko haastateltava mies itse joskus isäksi. Perheen perustaminen oletetaan kaikkien tavoitteeksi, ja isyyttä pidetään aikuisuuden mittarina.

Tämän vuoden alussa ystävyksillä tuli täyteen 10 vuotta uhkarohkeita, tai joidenkin mielestä tyhmänrohkeita, temppuja. Miten kauan aikuiset miehet viitsivät hyppiä räjähtävien talojen katolta tai ajella autoilla päin seinää? Luulisi, että iän ja omien perheiden myötä olisi kiva tehdä välillä vaikka jotakin siistiä sisätyötä. (Me Naiset 1/2012)

Duudsoneiden henkilökuvasta on selvästi luettavissa toimittajan oletus siitä, mitä on yleisesti hyväksytty aikuisuus. Tekstinäytteessä korostuu toimittajan subjektiivinen ote, joka on henkilökuville ominaista, vaikka toimittaja on pyrkinyt ilmaisemaan asenteensa yleisinä mielipiteinä. Toimittaja kutsuu Duudsoneiden temppuja *joidenkin mielestä* tyhmänrohkeiksi, ja toimittaja myös toteaa, että perheen perustaminen myötä olisi odotettavaa rauhoittua. Henkilökuvan kirjoittajalta edellytetään taitoa asettua yleisön asemaan, mutta jos toimittajan oma mielipide olisi tekstissä esitetystä poikkeava, hän ei luultavasti olisi tullut kirjoittaneeksi yhtä asenteellisesti.

Me Naisten miehelle on tyypillistä odottaa, että isyys tuo mukanaan aikuistumisen tunteen, mutta moni aineiston miehistä ei lasten syntymän jälkeenkään koe itseään aikuiseksi. Me Naisten mies pitää aikuisuutta jopa pelottavana, ja sen koetaan edellyttävän jostakin tärkeästä luopumista.

Jukka ei halua ajatella itseään aikuisena, koska sanalla on hänen korvissaan paha kaiku.

”Se kuulostaa siltä, että pistää itsensä joihinkin yhteiskunnan asettamiin raameihin ja alkaa käyttäytyä tietyllä tavalla.” (Me Naiset 1/2012)

Tekstistä on luettavissa, että toimittaja on kysynyt, kokeeko haastateltava itsensä aikuiseksi. Tämä vaikuttaa olevan mieshaastateltaville esitetty vakiokysymys, mutta naisten aikuistumista ei pohdita ollenkaan. Oman aikuistumisensa sijaan henkilökuvien naiset pohtivat miesten aikuistumista, ja puheessa on havaittavissa selviä eroja miehen aikuisuuspuhintaan: miehen puheesta ei välity aikuistumisen halua, mutta nainen puolestaan määrittelee aikuistumisen osaksi ihannemieheyttä. Naiset kokevat aikuistumattomuuden negatiiviseksi ominaisuudeksi, kun taas miehet kokevat aikuistumisen uhaksi.

Viivin vaatimuslista miesten suhteen on iän myötä muuttunut. Ennen kiinnostuksen herätti vahva persoona, joka piti kesyttää. Nykyään mies saisi olla jo kesytetty, kypsä ja jalat maassa. Iden-titeetikriisit pitäisi olla läpikäyty ja ikäkin voisi jo olla.

”Miehen pitää olla jo löytänyt itsensä, ettei hänen tarvitse sen takia kerätä rahaa, materiaa tai nuoria naisia. Yöelämässä luuhaavien ukkojen on turha tulla juttelemaan minulle, sillä en ole viihtynyt baareissa vuosin. Te yli 35-vuotiaat miehet, jotka viihdytte yökerhoissa: hankkikaa elämä”, Viivi lataa.

Nykyään myös suomalaisuus on Viivin silmissä positiivinen piirre. Ulkomailla olo on opettanut arvostamaan kotimaan kasvatteja.

”Suomalaiset miehet ovat mörököllejä, jotka eivät puhu eivätkä pussaa. Mutta kun he sen tekevät, se tulee täydestä sydäimestä.” (Me Naiset 13/2012)

Naisen oman aikuistumisen pohtimisen sijaan kerrotaan, kuinka hänen miesmakunsa on muuttunut ikääntymisen myötä. Tämäkin tukee teoriaa, että naista määritellään naistenlehdessä suhteessa mieheen. Naisen puheesta on myös tulkittavissa, että mies on aikuinen vasta silloin, kun hän on sinut itsensä kanssa, viihtyy kotona eikä koe tar-

vetta testata viehätysvoimaansa. Puhe on negatiivisesti sävyttynyttä, mikä johtunee siitä, että nainen ei puhu kenestäkään tietystä miehestä vaan miessukupuolesta yleisellä tasolla. Lisäksi teksti uusintaa miesdiskurssia, jonka mukaan suomalainen mies on edelleen mörökölli, joka ei puhu eikä pussaa.

Sen lisäksi, että miehen aikuistuminen on itse puheenaiheena, se nousee esiin myös muusta puheesta. Toimittajat tapaavat kuvailla miesten toimintaa niin, että heistä syntyy poikamainen vaikutelma.

”Meillä on ihan järjettömän hyvä seksielämä. Olemme eroottisia ihmisiä. Vaikka olemme asuneet välillä anopin nurkissa, olemme toisinaan vuokranneet hotellin yöksi. Ja kyllähän anoppikin joutuu joskus kaupassa käymään”, Reino velmuilee. (Me Naiset 11/2012)

Henkilökuvissa naishaastateltava *nauraa*, mutta mieshaastateltava *virnuilee* tai *velmuilee*. Vaikka henkilökuvissa esiintyvät miehet olisivat omasta mielestään jo kokeneet aikuistumisen, heissä on silti poikamaisia piirteitä. Niitä korostetaan kertomalla, kuinka mies vitsailee ja tekee poikamaisia kujeita, ja puhe on tällöin myönteistä. Tämä kertoo siitä, että Me Naisissa ihannemies on vastuuntuntoinen aikuinen, joka on silti säilyttänyt lapsenmielisyytensä. Tätä tulkintaa vahvistaa se, että poikamaisuudestaan huolimatta Me Naisten mies ei ole sellainen, josta naisen tarvitsisi kantaa vastuuta. Mies osaa huolehtia sekä itsestään että muista.

”Sairastuminen kasvatti luottamusta, koska oli käytävä sekin keskustelu, että toisen on otettava vastuu sitten, jos toinen on poissa. Parasta tukea oli se, että Mikko vakuutti arjen hoituvan”, Niina sanoo. - -

- - ”Mikon puolesta minun ei ole tarvinnut koskaan pelätä. Olen voinut luottaa, että Mikko hoitaa sen mihin ryhtyy, Mikko pärjää ja Mikko jaksaa.” (Me Naiset 6/2012)

Naisen puheesta välittyy oletus sekä miesten henkisestä että fyysisestä vahvuudesta. Mies osaa tehdä kotityöt ja hoitaa lapset oma-aloitteisesti siitäkin huolimatta, ettei koe vielä olevansa täysin aikuinen. Se, että asia nostetaan esiin, viestii kuitenkin siitä, ettei tämänkaltainen mies ole vallitsevassa kulttuurissa naisten mielestä vielä kovin yleinen.

7 ME NAISTEN MIES

7.1 Mies – puheenaiheista suosituin

Me Naisten henkilökuvien tuottama mieheys osoittautui hyvin yhteneväiseksi. Aineiston kuvailuvaiheessa tehty sisällön erittely antoi vastauksen siihen, missä asiayhteyksissä mieheyttä rakennetaan, ja kriittinen diskurssianalyysi paljasti, millaista mieheyttä henkilökuissa tuotetaan ja miten. Jaoin henkilökuvien tuottaman mieheyden viideksi diskurssiksi: *tunteensa osoittava kumppani*, *kunnianhimoinen uranuurtaja*, *osallistuva isä*, *herkkä äijä* sekä *poikamainen aikuinen*. Luokittelu ei tarkoita sitä, että aineistosta olisi noussut viisi erilaista miestyyppeä, vaan jaoin diskurssit asiayhteyksien perusteella. Moni henkilökuista tuotti kaikkia viittä miesdiskurssia, mikä kertoo mieskuvan saturoitumisesta. Luvussa 7.3 teen yhteenvedon siitä, millainen mieheys nousi Me Naisten henkilökuissa hallitsevaan asemaan sekä pohdin sen suhdetta hegemoniseen maskuliinisyyteen. Yhteenvedoa ennen nostan kuitenkin esiin muita analyysissä tekemiäni havaintoja, jotka vaikuttivat merkittävästi mieheyden rakentumiseen.

Sisällön erittelyn perusteella mieheyttä tuotetaan Me Naisten henkilökuissa eniten parisuhteen, uran ja isyyden kontekstissa. Tämä tukee Connellin (1995, 35–39) teoriaa, jonka mukaan sukupuolten välistä jaottelua toteuttavat rakenteet liittyvät työhön, valtaan sekä läheisiin ihmissuhteisiin. Muita mieheyttä tuottavia asiayhteyksiä olivat luonne, vapaa-aika, miesten välinen ystävyys, sukupuolten välinen tasa-arvo, käytöstavat, kädentaidot, ulkonäkö, aikuistuminen, miehisyys, kotityöt sekä aatteet. Mieheyttä tuottavista asiayhteyksistä kotityöt ja aatteet jäivät kuitenkin hyvin vähäisiksi. Poliittikkaa ei käsitelty henkilökuissa siitäkään huolimatta, että yksi haastateltavista oli kansanedustaja, eikä henkilökuissa muutenkaan nostettu esiin haastateltavien kantaa yhteiskunnallisiin asioihin. Tämä selittyy sillä, että politiikan käsittely hiipui Me Naisten sisällön keventyessä 1990-luvulla (ks. Ruoho & Saarenmaa 2011, 62–64). Kotitöiden jääminen vähemmistöteemaksi voi puolestaan johtua siitä, että sukupuolten välinen tasa-arvo on sillä saralla saavutettu.

Sisällön erittely osoitti myös, että miehestä puhutaan Me Naisten henkilökuissa hyvin paljon, sillä ainoastaan yksi henkilökuva ei sisältänyt mieheyttä tuottavaa puhetta. Kun mies ei ollut henkilökuvasa itse haastateltavana, hän oli puheenaiheena. Marjo-

rie Fergusonin (1983) teoria siitä, että naista määritellään naistenlehdessä suhteessa mieheen, pätee täten Me Naisiin, mutta myös miestä määritellään suhteessa vastakkaiseen sukupuoleen. Vaikka 35 henkilökuvassa ääneen pääsi jopa 17 miestä, mieheyttä tuotettiin enemmän naisten kuin miesten puheessa. Tämä johtuu kahdesta syystä: naishaastateltavia oli vielä enemmän (27 kappaletta), ja henkilökuvissa toimittajien ääni kuului vahvasti.

Me Naisten henkilökuvissa haastatelluista miehistä kaikki toimivat julkisessa ammatissa. Vaikka miehet valikoituivat henkilökuviin ammattinsa puolesta, uran rinnalla heidän yksityiselämänsä nousi puheenaiheeksi (ks. Jallinoja 1997, 63–64; Jallinoja 2000, 172–182). Pariskuntien henkilökuvista yhdessäkään nainen ei ollut tunnetumpi osapuoli, mistä voi päätellä, että julkisuuden ulkopuolella elävät miehet ovat haluttomampia antamaan haastatteluja kuin julkisuuden ulkopuolella elävät naiset.

Kun miehestä puhuttiin naisen henkilökuvassa, miehen ammatin julkisuus vaikutti siihen, puhuttiinko hänestä nimeltä. Jos nimi mainittiin, mies työskenteli julkisessa ammatissa, ja kun nimeä ei mainittu, kerrottiin lähes aina, mitä mies tekee työkseen. Mikäli kyseessä oli haastateltavan naisen puoliso, tekstistä välittyi myös parisuhteen laatu.

7.2 Kaiken takana on nainen

Me Naisten henkilökuvia leimaa vahvasti sukupuolierityisyys (ks. Saarenmaa 2010, 151–152). Henkilökuvat ovat hyvin naisintiimejä, eli toimittajan sukupuolen voisi päätellä tekstistä, vaikka kirjoittajaa ei kerrottaisikaan. Tämä oli odotettavaakin ottaen huomioon lehden kohderyhmä sekä pyrkimys toimia naisen ystävänä. Naisintiimiys näkyi aineistossa niin, että naisten henkilökuvissa toimittaja nosti miehet puheenaiheeksi, miesten henkilökuvissa toimittaja kertoi miehestä ihailevaan sävyyn ja pariskuntien henkilökuvista syntyi paikoitellen vaikutelma, että naiset yhdessä naureskelivat miehelle – hyväntahtoisesti tosin.

Vaikka henkilökuvat olivat myönteisiä, syntyi paikoitellen vaikutelma ”me naiset ja te miehet” -asetelmasta. Henkilökuvissa naisilla oli oikeus arvostella miestä, mutta naista ei kritisoitu, ellei nainen arvostellut itse itseään. Mies ei puhunut naisista negatiiviseen sävyyn edes yleisellä tasolla, mutta miehiä arvosteltiin naisten toimesta pai-

koitellen kovinkin sanankääntein – tosin vain silloin, kun puhuttiin miehistä yleisellä tasolla. Tietystä miehestä puhuttaessa nainen ennemmin syytti itseään ja puolusteli miestänsä, mikä mukailee naistenlehdille ominaista ”syytä naista, kehu miestä” -asennetta (ks. Siivonen 2006, 242). Tämä vahvistaa käsitystä naistenlehdistä sukupuolten välistä kahtiajakoa vahvistavana lukemistona (ks. Ballaster, Beetham, Frazer & Hebron 1991, 3).

Kriittinen diskurssianalyysi paljasti Me Naisten henkilökuville ominaisen rakenteen, jolla myönteinen kuva saatiin aikaan. Nimitän sitä *kompensointipuheeksi*. Kun haastateltava mies paljasti itsestään jotain negatiivista, heti sen jälkeen joko toimittaja tai haastateltava itse kertoi jonkin myönteisen asian, joka esti negatiivisen mielikuvan syntymisen. Tämä paitsi rakensi haastateltavasta positiivista kuvaa, myös korosti sitä, että negatiiviset asiat kuuluvat menneisyyteen. Me Naisissa miehen tekoja ymmärretään, eikä lehti tuomitse. Tämä noudattelee naistenlehdille ominaista tyyliä käsitellä negatiivisia asioita vasta, kun haastateltavan elämässä on saavutettu tasapaino ja kokemuksesta voi kertoa selviytymistarinaan (ks. Siivonen 2006, 228; Ruoho & Saarenmaa, 2011, 68). Kompensointipuhetta esiintyi myös miehen maskuliinisia ja feminiinisiä ominaisuuksia kuvaillessa, mutta tätä käsittelen tarkemmin seuraavassa luvussa.

Henkilökuvien naisintiimiydestä kertoo myös se, mitä asioita miehestä puhuttaessa painotettiin. Jos teksteissä ei olisi mainittu haastateltavan sukupuolta, olisi se ollut pääteltävissä toimittajan sukupuolen tavoin (ks. Railo 2011, 23–24). Miehestä puhuttaessa korostuivat paitsi raavas ulkonäkö myös lapsiläheinen vanhemmuus ja herkyys, jotka mielletään perinteisesti feminiiniseksi ominaisuuksiksi. Naisten kohdalla niitä ei korostettu, koska yhteiskunnassa vallitseva diskurssi naisesta hoivaavana vanhempana ja tunteensa näyttävänä sukupuolena on niin vahva. Luvussa 7.4 pohdin aineiston henkilökuvissa valtaapitävän mieheyden suhdetta kulttuurissa vallitsevaan hegemoniseen maskuliinisuuteen, mutta sitä ennen teen yhteenvedon Me Naisten miehestä.

7.3 Orastava mies hegemonisessa asemassa

Perinteiseen hegemoniseen maskuliinisuuteen verrattuna Me Naisten henkilökuvien tuottama mies on hyvin feminiininen. Perimiehekkäistä ominaisuuksista korostuivat

heteroseksuaalisuus, fyysinen vahvuus, itsehillintä sekä kykeneväisyys yhä uusiin työ- ja sukupuolisuorituksiin, mutta rationaalisuuden tilalle nousi miehen taipuvaisuus tunneperäiseen ajatteluun (ks. Connell 1987, 185–187). Sen lisäksi perinteistä maskuliinisuutta haastettiin korostamalla herkkyyttä, tunteiden näyttämistä sekä puhumisen halua. Henkilökuvista oli selvästi luettavissa miehille esitetyt vakiokysymykset, jotka paljastivat Me Naisten pyrkimyksen korostaa miehen pehmeitä puoli raavauden rinnalla. Feminiiniset puolet korostuivat etenkin parisuhteen ja isyyden kontekstissa, mutta urasta puhuttaessa hallitseviksi ominaisuuksiksi nousivat kunnianhimo, kilpailuvietti, periksiantamattomuus sekä fyysinen ja henkinen vahvuus.

Edellisessä luvussa esittämäni teoria kompensointipuheesta pätee myös miehen ulkoonäön ja luonteen kuvailuun. Fyysisen vahvuuden tai muun perinteiseen mieheyteen liitetyn ominaisuuden yhteydessä korostettiin aina lempeää katsetta tai herkkää luonnetta. Näin miehestä ei syntynyt liian machoa eikä myöskään liian pehmoa kuvaa (ks. Badinter 1993, 180–182).

Koska parisuhde on henkilökuvien vakioteema, mieheyttä tuotettiin paljon suhteessa naiseen. Me Naisten miehestä rakentui kuva lempeänä ja tunteensa osoittavana kumppanina, mutta siitä huolimatta miehestä löytyi myös naistenmiestä. Miehen vetovoimaa korostettiin etenkin toimittajien puheessa, ja mies myös vaikutti nauttivan naisten huomiosta. Naisen oletettiin ymmärtävän miehen flirttailunhalua, mutta mies itse osoittautui mustasukkaiseksi kumppaniksi, mikä kertoo perinteiseen hegemoniseen maskuliinisuuteen kuuluvasta kilpailuvietistä.

Naistenmiesmäisyydestä huolimatta Me Naisten mies on kuitenkin luotettava ja mukava kumppani, joka kunnioittaa puolisoaan. Tämä mukailee Fergusonin (1983, 65–68) teoriaa siitä, että jos miestä ei esitetä ihailun kohteena olevana machomiehenä, on hän vastuuntuntoinen ja luotettava suhteessa perheeseen. Me Naisissa mies vain on näitä molempia yhtä aikaa.

Etenkin pariskuntien henkilökuvissa esiintyneille miehille oli tyypillistä, että he olivat löytäneet elämänsä rakkauden ja asettuneet aloilleen. Yksin elävillä miehillä se oli puolestaan tavoitteena. Me Naisten mies kokee olevansa valmis asettumaan aloilleen nelikymppisenä, mikä myötäilee Badinterin (1993, 232–233) teoriaa miehen aikuis-tumisprosessista. Vaikka kaikki haastateltavat miehet eivät kokeneetkaan itseään vielä aikuisiksi, välittyi heistä siitä huolimatta kuva vastuuntuntoisina ihmisinä.

Me Naisten miehellä on yleensä lapsia tai hän ainakin haaveilee isyydestä, ja äitiyteen verrattuna miehen vanhemmuudesta puhuttiin henkilökuviissa hyvin paljon. Vaikka lehti pyrkii selvästi vahvistamaan uuden isyyden ja jaetun vanhemmuuden ihannetta, teksteissä taivutettiin paikoitellen uusintamaan käsitystä avustavasta isästä (ks. Huttunen 1999, 185–187). Tähän tulkintaan päädyin siksi, että miehen osallistuminen lastenhoitoon nähtiin erikseen mainitsemisen arvoisena toimintana. Väitettä tukee myös se, että erityisesti pariskuntien henkilökuviissa korostui miehen rooli kodin ulkopuolella ja naisesta kotona olevana vanhempana. Uuden isyyden toteutumista voi toki jarruttaa työelämä, jossa isyys ei ole miehelle yhtä suotavaa kuin äitiys naiselle, mutta Me Naisten miehen kohdalla tästä ei vaikuttaisi olevan kyse (ks. Huttunen 1999, 171–174; Julkunen 1995, 23).

Avustavan isyyden puolesta puhuu myös se, että Me Naisten mies korostaa haluaan olla läsnä lastensa elämässä, mutta silti ura menee jatkuvasti perheen edelle. Mies on lapselle se kiva vanhempi, joka on harvemmin kotona. Naisen rooliksi jää tukea miehensä uraa, ja perhe joko muuttaa miehen työn perässä tai mies on töiden takia paljon poissa. Tätä ei kyseenalaisteta, vaan pikemminkin naisen puheessa ratkaisua puolustellaan. Täten henkilökuvat vahvistavat patriarkaalista mallia, jossa mies hyödyntää naisen yksityiselämässä antaman työpanoksen edistääkseen omaa uraansa (ks. Veijola & Jokinen 2001, 91–95). Vaikka Me Naisten miehen hoivavietti on vahva, työnteon arvostus ei ole isyyden myötä vähentynyt (vrt. Heinonen 2006, 7 ja Sipilä 1994, 24).

Kaiken kaikkiaan Me Naisten henkilökuviien miestä voi kuvailla kunnianhimoiseksi, vastuulliseksi, sosiaaliseksi, romanttiseksi, huumorintajuiseksi, vahvaksi, poikamaiseksi, lempeäksi sekä herkäksi. Vaikka Me Naisten mies ei olekaan valmis luopumaan urastaan perheensä takia, henkilökuviissa valtaapitävä maskuliinisuus mukailee pitkälti Lehtosen (1999, 8) teoriaa orastavan mieheyden mallista. Henkilökuvat rakentavat ihanteellista mieskuvaa, jossa yhdistyy maskuliinisia ja feminiinisiä ominaisuuksia miehisten piirteiden jäädessä kuitenkin hallitsevaan asemaan (ks. Jokinen 2003, 7–9, 18). Ihannemiehen rakentaminen tukee Yli-Tainion (1987) tutkimustuloksia, vaikkakin vuosina 1965 ja 1986 ihannemieheys on myötäillyt vahvasti perinteistä hegemonista maskuliinisuutta.

Me Naisten miehessä on paljon yhtäläisyyksiä Anna-lehden miehen kanssa. Merkittävien ero tämän ja Anne Laitisen (2004) pro gradun välillä on se, että Laitisen mukaan perinteiset hahmot tuodaan Annassa uudistavien rinnalle. Me Naisissa perinteisiä

miehiä edustivat ainoastaan haastateltavien isät, jotka esiintyivät niukasti puheen kohteina. Perinteisiin miehiin viittaamalla korostettiin lähinnä haastateltavan toteuttamaa modernimpaa mieheyttä.

Tosimies-lehden mieskuvasta Me Naisten mieheys poikkeaa puolestaan isyyden ja uran yhteensovittamisen osalta. Anna Tiittasen (2008) pro gradun mukaan Tosimiehen miehellä on tarve tehdä vähemmän töitä ja käyttää enemmän aikaa perheen parissa, kun taas Me Naisissa mies ei uhraa uraansa perheensä takia. Ristiriita voi selittyä osittain sillä, että Tiittasen aineistossa oli ainoastaan miesten haastatteluja. Me Naisissa myös naiset korostivat miehensä uran merkitystä, mikä voi viestiä naisten halusta säilyttää äidin asema ykkösvanhempana. Naisten valtaa mieheyden määrittelyssä käsittelemisen tarkemmin seuraavassa luvussa.

7.4 Mies on muuttunut, diskurssi ei

Me Naisissa sosiaalisen sukupuolen nähdään automaattisesti seuraavan biologista sukupuolta (ks. luku 2.2). Aluksi mieheyttä tuottava puhe vaikutti vahvalta sukupuolijärjestelmän murtumalta (ks. Rossi 2004, 9–30), mutta pidemmälle viety analyysi osoitti, että haastamisen sijaan Me Naiset myös vahvistaa käsitystä perinteisen mieheyden hegemonisesta asemasta.

Tiina Äijänahon (2010) pro gradun mukaan mieheyttä tuotetaan länsimaisessa mediassa fyysisen olemuksen, ryhmäjaon ja normaaliuden kautta (ks. luku 3.5.1). Tämän perusteella Me Naisten henkilökuvissa mieheyttä rakennetaan fyysisen olemuksen ja normaaliuden kautta erityisestä jälkimmäistä painottaen. Normaaliusdiskurssissa mieheys määrittyy sen mukaan, edustaako mies sukupuoltaan ”hyvin”, ja Me Naisissa nainen toimii tämän arvioijana. Orastavaan mieheyteen kuuluu sekä maskuliinisia että feminiinisiä ominaisuuksia, ja Me Naisissa näiden kahden välistä harmoniaa pyrittiin ylläpitämään jokaisen miehen kohdalla. Samalla tuotettiin naisen näkökulmasta ihan-nemiestä, mutta ei huomioitu sitä, että orastava mieheys on jo saavuttanut yhteiskunnassa hegemonisen aseman.

Perustan edellä esittämäni väitteen siihen, että Me Naisten miehistä muodostui hyvin yhtenäinen kuva, mutta silti henkilökuvissa esiintyneitä miehiä korostettiin kulttuurisessa vallitsevasta miesdiskurssista poikkeavina. Toimittaja pyrki jatkuvasti haastamaan

perinteistä mieheyttä korostamalla miesten pehmeitä puolia, vaikka miehet eivät itse kokeneet edustavansa vähemmistössä olevaa maskuliinisuutta. Miehet olivat sinut oman feminiinisyytensä kanssa siitakin huolimatta, että kokivat olevansa ihmisinä vielä keskeneräisiä (ks. Badinter 1993, 232–233). Jos toimittajat kokisivat orastavan mieheyden olevan kulttuurissa hegemonisessa asemassa, he eivät näkisi tarpeelliseksi korostaa siihen kuuluvia ominaisuuksia. Mieheyden uudistamispyrkimystä jarruttivat herkkyyteen liitetyt verbit *myöntää* ja *tunnustaa*, joista oli luettavissa, mikä nähdään toimittajan mielestä miehelle sopivaksi ja mikä epäsopivaksi (ks. Töyry 2005, 51–55). Ilmaisut synnyttivät vaikutelman, että herkkyyks ja romanttisuus olisivat asioita, joita miehen oletetaan häpeilevän.

Näin henkilökuvat tulivat uudistamispyrkimyksistään huolimatta uusintaneeksi perinteistä miesdiskurssia. Tämä kertoo siitä, että perinteinen miesdiskurssi on edelleen puheen tasolla hallitsevassa asemassa, vaikka konkreettisella tasolla orastava mieheys on saavuttanut yhteiskunnassa hegemonisen aseman. Tämä kertoo diskurssien sitkeydestä: mieheys muuttuu hitaasti, mutta miesdiskurssit vielä paljon hitaammin. Samankaltainen ilmiö on havaittavissa Yli-Tainion (1987, 60) tutkimuksesta, jonka mukaan miehen pehmentynyt rooli yhteiskunnassa näkyi juttuaiheissa vaikuttamatta kuitenkaan sisältöön. Yli-Tainion mukaan Me Naiset vahvisti miessukupuolen valta-asemaa ja perinteistä mieheyttä siitä huolimatta, että yhteiskunnan mies oli muutosvaiheessa.

Se, että naiset tulevat ylläpitäneeksi perinteistä miesdiskurssia, voi johtua siitä, että mieheyden muutos aiheuttaa naisille muutospainetta. Badinter (1993, 25) on todennut, että aina kun naiset määrittävät identiteettiään uudelleen, mieheys järkkyy. Me Naisissa tämä on havaittavissa myös käänteisenä: kun miehet määrittävät identiteettiään uudelleen, naiseus järkkyy. Samalla kun naiset ihailevat uuden isyyden omaksumineita miehiä, he pelkäävät äidin aseman puolesta. Me Naisten henkilökuvissa vallitseekin melko maternalistinen käsitys: vaikka naiset ovat saattaneet uhrata oman uransa perheensä takia, he ovat voineet tehdä sen siksi, että haluavat alitajuisesti pitää kiinni asemastaan ykkösvanhempana (ks. Badinter 1993, 251–252). Täten on mahdollista, että Me Naisten mies keskittyy uraansa osittain siksi, ettei koe tasavertaisen vanhemman roolia mahdolliseksi. Kuten Huttunen (2001, 95) huomauttaa, modernia isyyttä on hankala toteuttaa, jos nainen haluaa ylläpitää perinteistä työnjakoa.

7.5 Me Naiset - hiljainen hyväksyjä

”Kun mies halusi jäätelön kanssa kinuskikastiketta eikä meillä ollut valmista, tein senkin itse. Minä teen meillä aina ruuat, mutta en siksi, että olisin joku alistettu miesten passaaaja – minä pidän kokkaamisesta.” (Me Naiset 8/2012)

Vuonna 1952 yllä oleva teksti olisi luultavasti ilmaistu muodossa: ”tein kinuskikastiketta, koska mies halusi sitä jäätelön kanssa”. Vuonna 2012 nainen kuitenkin kokee aiheelliseksi selitellä, miksi hän tekee, mitä mies haluaa. Se kertoo siitä, että yhteiskunnassa vallitsee tasa-arvo naisten ja miesten välillä ainakin ruoanlaiton osalta. Johdannon alussa lainatusta 50 vuoden takaisesta artikkelista on täten tultu pitkä matka.

Vaikka pariskuntien henkilökuvissa nainen jäi alisteiseen asemaan miehen urasta puhuttaessa, on huomioitava, että naiset näkivät kuitenkin aiheelliseksi selitellä valintaansa. Se viestii siitä, ettei miehen ura ei nouse enää automaattisesti kulttuurissamme naisen uran yläpuolelle. Pariskuntien henkilökuvien naiset alistuivat miehensä uralle sekä parisuhteen että lastensa takia, mutta se ei estänyt heitä käymästä ansiotyössä. Täten naisesta rakentui kuva kaikkivoipaisena perheen päänä. Tämä eroaa Yli-Tainion (1987) tutkimuksesta, jossa Me Naisten miehestä muodostui kuva perheen tukipilarina. Ero johtunee paitsi siitä, että Yli-Tainion tutkimuksesta on yli 20 vuotta aikaa, myös siitä, että Yli-Tainio tutki vain miesten haastatteluja.

Varsinainen tasa-arvokeskustelu jäi aineistossa kuitenkin lähes olemattomiin, eikä Me Naiset ainakaan henkilökuvien perusteella pyri neuvottelemaan uudesta sukupuolisuopimuksesta. Henkilökuvissa ylläpidetään 1970-luvulla syntynyttä sopimusta, jossa lapsille annetaan kahden elättäjän malli, mutta työelämässä naisen asema on heikompi. Tämä vahvistaa Me Naisten tyylin olevan hyväksyvä, kuten myös Ruohon ja Saarenmaa (2011, 61) ovat todenneet.

Lajityypille ominaisen tyylin lisäksi tasa-arvokeskustelun vähyys voi johtua Me Naisten lukijoiden suuresta ikähaitarista: lehti haluaa säilyttää laajan lukijakuntansa ja välttää siksi vahvoja kannanottoja. Ristiriitoja käsitellään ottamasta kuitenkin varsinaisesti kantaa, ja näin lehti tulee hyväksyneeksi naisten paikan vallitsevassa sukupuolisopimuksessa varmistaen samalla lukijasuhteen jatkumisen (ks. Töyry 2006, 224).

7.6 Haaste miespuolisille tutkijoille

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, millaista mieheyttä vuonna 2012 julkaistut *Me Naiset* -lehden henkilökuvat tuottavat. Tutkimusmenetelmänä käytin kriittistä diskurssianalyysiä, jonka avulla oli mahdollista tarkastella, kuinka lehtitekstissä esiintyvät miesdiskurssit heijastavat kulttuurissa vallitsevaa maskuliinisuutta sekä sitä, kuinka aineistosta nousevat miesdiskurssit mahdollisesti haastavat yhteiskunnassa vallitsevaa mieheyttä. Tutkimusmenetelmä osoittautui antoisaksi, sillä sen avulla sekä varsinaiseen tutkimusongelmaan että kaikkiin johdannossa esitettyihin apukysymyksiin saatiin vastaus.

Me Naisten tapa tuottaa mieheyttä vaikuttaa siihen, miten lehden lukijat mieheyttä määrittävät, ja kriittisen diskurssianalyysin avulla oli mahdollista paljastaa tekstiin kätkeytyvät asenteet ja puhetavat, jotka jäävät peruskuluttajalta helposti tiedostamatta. Sen lisäksi, että tutkimus paljasti miesdiskurssien rakentumisprosessin, se osoitti, kuinka hallitseviksi nousevia diskursseja ylipäänsä tuotetaan. On kuitenkin muistettava, että lukija ei läheskään aina ole passiivinen vastaanottaja, vaan saman tekstin voi tulkinta monella tavalla lukijasta riippuen (ks. Töyry 2006, 118). Tulkintaerot koskevat myös diskurssintutkijoita.

Diskurssintutkimuksessa on oleellista, että tutkija pyrkii analysoimaan aineistosta nousevien merkitysten suhdetta kontekstiin. Ansiokkaassakin menetelmässä piilee kuitenkin varjopuolensa: jokainen tutkija luo oman tutkimuspolkunsu kiinnittäen huomion omasta mielestään merkittävimpiin seikkoihin. (Pietikäinen & Mäntynen, 2009, 166–168.) Tässä tutkimuksessa pyrin maksimoimaan avoimuuden perusteella valintani ja tulkintani sekä avaamalla mahdollisimman laajasti teoriataustaa, johon analyysini pohjasin.

Vaikka sain kattavan vastauksen tutkimusongelmaan, pelkkien henkilökuvien analysointi ei anna yleistettävää kuvaa koko lehden mieheydestä. Perusteellisemmän mieskuvan tutkiminen edellyttäisikin aineiston laajentamista lehden kaikkiin artikkeleihin. Myös naiseutta rakentavan puheen analysointi olisi merkittävää mieheyden rakentamisen kannalta. Tässä tutkimuksessa naiskuva avattiin vain sen verran, mikä oli tarpeen miessukupuolen rakentumiselle ja tulkinnalle, eli naiseus toimi lähinnä vertailupohjana mieheyden tarkastelulle.

Vaikka yritin tarkastella aineistoa sukupuolineutraalisti, tutkijan sukupuoli ei voi olla täysin vaikuttamatta sukupuolidiskurssien analysointiin. Naiseuteni tuskin vaikutti siihen, mihin huomioni tekstissä kiinnitin, koska tarkastelin aineistossa erikseen jokaista mieheyttä tuottavaa kohtaa, mutta sitä en voi olla miettimättä, olisinko tulkinut niitä eri tavalla, jos olisin mies. Kaivattua näkökulmaa tarjoaisikin miehen tekemä tutkimus naistenlehden maskuliinisuusdiskursseista. Joten miehet: haaste on nyt heitetty.

LÄHTEET JA AINEISTO

Kirjallisuus

- Anttonen, Anneli (1997): *Feminismi ja sosiaalipolitiikka*. Tampere: University Press.
- Badinter, Elisabeth (1993): *Mikä on mies?* Tampere: Vastapaino.
- Ballaster, Ros, Beetham, Margaret, Frazer, Elizabeth & Hebron, Sandra (1991): *Women's Worlds. Ideology, femininity and the woman's magazine*. London: Macmillan.
- Butler, Judith (2006): *Hankala sukupuoli: feminismi ja identiteetin kumous*. Helsinki: Gaudeamus.
- Connell, R.W. (1987): *Gender and power. Society, the person and sexual politics*. Cambridge: Polity Press.
- de Lauretis, Teresa (2004): *Itsepäinen vietti: Kirjoituksia sukupuolesta, elokuvasta ja seksuaalisuudesta*. Koivunen, Anu (toim.) Palin, Tutta & Sivenius Kaisa (suom.) Tampere: Vastapaino.
- Fairclough, Norman (1992): *Discourse and social change*. New York: Polity Press.
- Fairclough, Norman (1997): *Miten media puhuu*. Tampere: Vastapaino.
- Ferguson, Marjorie (1983): *Forever feminine. Women's magazines and a cult of femininity*. Vermont: Gover Publishing Company.
- Hakala, Tuija (2006): *Adam in Ads. A thirty-year look at mediated masculinities in Finland and the US*. Turku: Turun yliopisto.
- Heinonen, Jari (2006). *Työläismies ahdingossa? Kolme miessukupolvea rakennemuutoksen Suomessa*. Helsinki: Helsinki University Press.
- Heiskala, Risto (2000): *Toiminta, tapa ja rakenne. Kohti konstruktionistista synteesiä yhteiskuntateoriassa*. Helsinki: Gaudeamus.
- Hobsbawm, Eric (1999): *Äärimmäisyyksien aika. Lyhyt 1900-luku (1914–1991)*. Tampere: Vastapaino.

- Huttunen, Jouko (1999): Muuttunut ja muuttuva isyys. Teoksessa Jokinen Arto (toim.), *Mies ja muutos. Kriittisen miestutkimuksen teemoja*. Tampere: Tampere University Press. S. 169–193.
- Huttunen, Jouko (2001): *Isänä olemisen uudet suunnat*. Juva: PS-Kustannus.
- Jallinoja, Riitta (2000): Ylilatautunut elämä. Teoksessa Hoikkala, Tommi & Roos, J.P. (toim.), *2000-luvun elämä: sosiologisia teorioita vuosituhannen vaihteesta*. Helsinki: Gaudeamus. S. 172–186.
- Jallinoja, Riitta (1997): *Moderni säädyllisyys: Aviosuhteen vapaudet ja sidokset*. Helsinki: Gaudeamus.
- Jokinen, Arto (1999): Suomalainen miestutkimus ja -liike: muutoksen mahdollisuus? Teoksessa Jokinen, Arto (toim.), *Mies ja muutos. Kriittisen miestutkimuksen teemoja*. Tampere: Tampere University Press. S. 15–51.
- Jokinen, Arto (2003): Miten miestä merkitään? Teoksessa Jokinen, Arto (toim.), *Yhdestä puusta. Maskuliinisuuksien rakentuminen populaarikulttuureissa*. Tampere: Tampere University Press. S. 7–31.
- Jokinen, Arja, Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero (1993): *Diskurssianalyysin aakkoset*. Tampere: Vastapaino.
- Julkunen, Raija (1992): *Hyvinvointivaltio käännekohdassa*. Tampere: Vastapaino.
- Julkunen, Raija (1994): Suomalainen sukupuolimalli – 1960-luku käänteenä. Teoksessa Anttonen, Henriksson & Nätkin (toim.), *Naisten hyvinvointivaltio*. Tampere: Vastapaino. S. 179–201.
- Julkunen, Raija (1995): Feministiseen analyysiin. Teoksessa Eräsaari, Leena, Julkunen, Raija & Silius, Harriet (toim.), *Naiset yksityisen ja julkisen rajalla*. Tampere: Vastapaino. S. 15–28.
- Kivikuru, Ullamaija (1996): *Vieraita lehtiä. Aikakauslehti ajan ja paikan risteyksessä*. Helsinki: Helsinki University Press.
- Koivunen, Anu & Liljeström, Marianne (1996): *Kritiikki, visiot, muutos*. Teoksessa Koivunen, Anu & Liljeström, Marianne (toim.), *Avainsanat: 10 askelta feministiseen tutkimukseen*. Tampere Vastapaino: S. 9–34.

- Kolehmainen, Jani (2004): Osallistuva isä – muuttunut mies? Teoksessa Aalto, Ilana & Kolehmainen, Jani (toim.), *Isäkirja*. Tampere: Vastapaino. S. 89–108.
- Kontula, Osmo & Kosonen, Kati (1994): *Seksiä lehtien sivuilla*. Helsinki: Painatuskeskus.
- Laitinen, Anne (2004): Naistenlehdet määrittelevät miehensä. Miesdiskurssit ja maskuliinisuushierarkia Annassa ja Trendissä 2003. Journalistiikan pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Viestintätieteiden laitos.
- Lehtonen, Mikko (1995): *Pikku jättiläisiä*. Tampere: Vastapaino.
- Lehtonen, Mikko (1999): Maskuliinisuus, kansallisuus ja identiteetti. Teoksessa Jokinen, Arto (toim.), *Mies ja muutos. Kriittisen miestutkimuksen teemoja*. Tampere: Tampere University Press. S. 74–88.
- Liljeström, Marianne (1996): Sukupuolijärjestelmä. Teoksessa Koivunen, Anu & Liljeström, Marianne (toim.), *Avainsanat: 10 askelta feministiseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino. S. 111–138.
- Malmberg, Raili (1991): Naisten ja kotien lehdet aikansa kuvastimina. Teoksessa Tommila, Päiviö (toim.), *Suomen lehdistön historia 8. Yleisaikakauslehdet*. Kuopio: Kustannuskiila. S. 191–291.
- Malmi, Pasi (2009): *Discrimination against men: Appearance and causes in the context of a modern welfare state*. Rovaniemi: Lapland University Press.
- Mediakortti (2011): *Me Naiset*.
- Mediakortti (2012): *Me Naiset*.
- Mäkelä, Anna, Puustinen, Liina & Ruoho, Iris (toim.) (2006): *Sukupuolishow. Johdatus feministiseen mediatutkimukseen*. Tampere: Tammer-Paino.
- Pietikäinen, Sari & Mäntynen, Anne (2009): *Kurssi kohti diskurssia*. Tampere: Vastapaino.
- Pietilä, Veikko (1976): *Sisällön erittely*. Toinen painos. Gaudeamus: Helsinki.
- Railo, Erkki (2011): *Henkilökohtainen on poliittista. Neuvottelu politiikan sukupuolittuneesta työnjaosta Annan julkaisemissa poliitikkojen henkilökuvissa vuosina 1975–2005*. Turku: Turun yliopisto.

- Rossi, Leena-Maija (2004): *Heterotehdas. Televisiomainonta sukupuolituotantona.* Helsinki: Gaudeamus.
- Rubin, Gayle (1975): *The Traffic in women: Notes on "political economy" of sex.* Teoksessa Reiter, Rayna R. (toim.), *Toward and anthropology of women.* New York: Monthly Review Press. S. 157–210.
- Ruoho, Iris & Saarenmaa, Laura (2011): *Edunvalvonnasta elämänpolitiikkaan: Naistenlehdet journalismina ja julkisuutena.* Tampere: Tampereen yliopisto.
- Räty Panu (1998): *Henkilökuva ajan kuvana.* Teoksessa *Journalismia, journalismia!* (Toim. Kantola, Anu & Mörä, Tuomo.) Juva: WSOY. S. 137–150.
- Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna (2006): *KvaliMOTV – Menetelmäopetuksen tietovaranto.* Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/> (Viitattu: 28.03.2011)
- Saarenmaa, Laura (2010). *Intiimin äänet: Julkisuuskulttuurin muutos suomalaisissa ajanvietelehdissä 1961–1975.* Tampere: Tampere University Press.
- Siivonen, Jonita (1999): *Stor Anna, Liten Anna och tio andra personporträtt: Om innehållsliga och språkliga mönster i en mediegenres kvinnobeskrivningar.* Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Siivonen, Jonita (2006): *Lohduttava ja piinaava naistenlehti.* Teoksessa Mäkelä, Anna, Puustinen, Liina & Ruoho, Iris (toim.), *Sukupuolishow: Johdatus feministiseen mediatutkimukseen.* Tampere: Tammer-Paino. S. 226–243.
- Siivonen, Jonita (2007): *Personporträttet som tidningsgenre: En närläsningstudie med fokus på innehållsliga teman, berättarkonventioner och kön.* Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Silius, Harriet (1995): *Sukupuolitetun ammatillisuuden julkisuus ja yksityisyys.* Teoksessa Eräsaari, Leena, Julkunen, Raija & Silius, Harriet (toim.), *Naiset yksityisen ja julkisen rajalla.* Tampere: Vastapaino. S. 49–64.
- Sipilä, Jorma (1994): *Miestutkimus – Säröjä hegemonisessa maskuliinisuudessa.* Teoksessa Sipilä, Jorma & Tiuhonen, Arto (toim.), *Miestä rakennetaan, maskuliinisuuksia puretaan.* Tampere: Vastapaino. S. 17–33.

- Sipilä, Petri (1998): Sukupuolitettu ihminen - kokonainen etiikka. Tampere: Gaudeamus.
- Tiittanen, Anna (2008): Tosimies-lehden mieskuva. Kristillisen miestenlehden mieskuva henkilökuva- ja asiantuntijahaastattelujen valossa. Teologian pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto. Viestinnän laitos. (Tiivistelmä)
<http://www.teologia.fi/opinnaytteet/pro-gradut/338-postmoderni-kohtaaperinteisen-maskuliinisuuden-tosimies-lehden-mieskuvassa> (Viitattu: 28.01.2012)
- Toivonen, Kaisa (2007): Ammattimies ei onnea tarvitse: työväenluokkainen maskuliinisuus ja ruumiillisuus Aki Kaurismäen elokuvissa Kauas pilvet karkaavat ja Mies vailla menneisyyttä. Turku: Widerscreen. <http://www.widerscreen.fi/2007-2/tyovaenluokkainen-maskuliinisuus-ja-ruumiillisuus-aki-kaurismaen-elokuvissa-kauas-pilvet-karkaavat-ja-mies-vailla-menneisyytta/> (Viitattu 30.1.2012)
- Töyry, Maija (2005): Varhaiset naistenlehdet ja naisten elämän ristiriidat. Neuvottelu- ja lukijasopimuksesta. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Töyry, Maija (2006): Käytösoppaasta naistenlehteen. Teoksessa Mäkelä, Anna, Puustinen, Liina & Ruoho, Iris (toim.), Sukupuolishow. Johdatus feministiseen mediatutkimukseen. Helsinki: Gaudeamus. S. 207–225.
- Veijola, Soile & Jokinen, Eeva. (2001): Voiko naista rakastaa? Avion ja eron karuselli. Helsinki: WSOY.
- Vuori, Jaana (2004): Isyyden mallit ja isien valinnat. Teoksessa Aalto, Ilana & Koehmainen, Jani (toim.), Isäkirja. Tampere: Vastapaino. S. 29–63.
- Vuorinen, Marjo. Haastattelu. (25.1.2012)
- Yli-Tainio, Anne (1987): Me Naiset -lehden mieskuva vuosina 1965 ja 1986. Tiedotusopin pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto. Tiedotusopin laitos.
- Äijänaho, Tiina (2010): Mieskuva ja maskuliinisuus länsimaisessa mediassa. Michael Jackson kolmella eri vuosikymmenellä. Sosiologian pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto: Sosiaalitieteiden laitos. (Tiivistelmä)
<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/17215/abstract-fin.pdf?sequence=1> (Viitattu: 30.1.2012)

Aineisto

Me Naiset 1/2012

Hakamo, Tanja: ”Unelmoimme lapsesta ja yhteisestä tulevaisuudesta”. Haastateltavana ohjaaja Renny Harlin avopuolisonsa Erika Marchinon kanssa.

Laari, Susanna: ”Työ ja raha eivät sotke ystävyttämme”. Haastateltavina Duudsonit Jarppi Leppälä ja Jukka Hildém.

Koski, Maija: Silvottu elämä. Haastateltavana etiopialainen Bezunesh Lombebo.

Me Naiset 2/2012

Nordlund, Katja: Kokki, vaimo ja ilta kahden. Haastateltavana tv-kokki Tomi Björck puolisonsa Minka Björckin kanssa.

Wallenius, Sanna: ”Vaadin itseltäni täydellisyyttä.” Haastateltavana kansanedustaja Ilkka Kanervan puoliso Elina Kiikko.

Sommers, Sanna: Unelmien purkittaja. Haastateltavana ohjaaja Katja Gauriloff.

Me Naiset 3/2012

Laari, Susanna: ”Mieheissä seksikkäintä on turvallisuus”. Haastateltavana näyttelijä Tiina Lymi.

Myllyoja, Essi: ”Nykyään arvostan tavallista elämää”. Haastateltavana muusikko Herra Ylppö.

Me Naiset 4/2012

Hakamo, Tanja: ”Työ on opettanut sietämään häpeää”. Haastateltavana näyttelijä Iina Kuustonen.

Wallenius, Sanna: ”Näkymätön nainen”. Haastateltavana ohjaaja Taru Mäkelä.

Me Naiset 5/2012

Wallenius, Sanna: ”Adoption peruuntuminen on kuin keskenmeno”. Haastateltavana kansanedustaja Antti Kaikkonen puolisonsa, ex-kansanedustaja Satu Taiveahon, kanssa.

Laukia, Marjut: ”Nyt minulla on turvallinen olo”. Haastateltavana fitness-tähti Jutta Gustafsberg.

Laari, Susanna: ”Nyt tajuan, että voin valita hyviä asioita.” Haastateltavana ohjaaja Petri Kotwica.

Me Naiset 6/2012

Myllyoja, Essi: ”Meitä pitää yhdessä tahto rakastaa”. Haastateltavana näyttelijä Mikko Kouki kirjailijapuolisonsa Niina Revon kanssa.

Laukia, Marjut: Seksipommi ja uraohjus. Haastateltavana näyttelijä Scarlett Johansson.

Me Naiset 7/2012

Hakamo, Tanja: ”Aion päihittää tämän sairauden”. Haastateltavana laulaja Kristiina Wheeler.

Laari, Susanna: Tavis-Timon tunnustukset. Haastateltavana näyttelijä Timo Tuomi.

Marila, Rosanna: Kovia kokenut siipirikko. Haastateltavana näyttelijä Michelle Williams.

Me Naiset 8/2012

Myllyoja, Essi: ”Minusta ei saisi kotirouvaa”. Haastateltavana juontaja Vappu Pimiä.

Uimonen Ballesteros, Kirpi: Onnellinen Suomi-vävy. Haastateltavana laulaja Adam Lambert.

Me Naiset 9/2012

Marila, Rosanna: ”Emme ole koskaan riidelleet”. Haastateltavana formulakuski Heikki Kovalainen avopuolisonsa Catherine Hyden kanssa.

Laatikainen, Katriina: ”Lapsuus on nyt auttamatta ohitse”. Haastateltavana toimittaja-kirjailija Taina West.

Marila, Rosanna: Suorasukainen kultakurkku. Haastateltavana laulaja Adele.

Me Naiset 10/2012

Marila, Rosanna: ”Kolmekymppinen on ihan keskeneräinen”. Haastateltavana juontaja Antero Vartia.

Laari, Susanna: ”Koti on naiselle vaarallinen paikka”. Haastateltavana kirjailija Laura Gustafsson.

Hakamo, Tanja: ”Nyt pitää vain luottaa itseensä”. Haastateltavina laulajat Mira Luoti ja Jonna Geagea.

Me Naiset 11/2012

Marila, Rosanna: ”Suhteemme on kuin puhdas timantti”. Haastateltavana näyttelijä-muusikko Reino Nordin arkkitehtipuolisonsa Maria Nordinin kanssa.

Hakamo, Tanja: ”Olen patalaiska herkistelijä”. Haastateltavana laulaja-näyttelijä Olavi Uusivirta.

Me Naiset 12/2012

Parkkonen, Sari: ”Haaveilin salaa vyöstä ja korkkareista”. Haastateltavana viulisti Raakel Lignell.

Myllyoja, Essi: ”Tästä naisesta piti ottaa selvää”. Haastateltavana laulaja Veeti Kallio kihlattunsa Jenni Teräväisen kanssa.

Laari, Susanna: Vahinko-muusikko. Haastateltavana muusikko Arto Tuunela.

Me Naiset 13/2012

Wallenius, Sanna: ”En ole orja ja imettäjä – Olen nainen”. Haastateltavana televisios-
ta tuttu kiinteistövälittäjä Kaisa Liski.

Laukia, Marjut: Mies vailla vaatteita. Haastateltavana näyttelijä Michael Fassbender.

Marila, Rosanna: ” Eroaminen ei ole koskaan helppoa”. Haastateltavana toimittaja
Viivi Avellán.

Marila, Rosanna: Ujo ja herkkä siilinainen. Haastateltavana sarjakuvapiirtäjä Milla
Paloniemi.